

ΕΥΡΩ (EURO) :

ΕΝΑ ΚΟΙΝΟ ΝΟΜΙΣΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Φάσεις Μετάβασης – Προοπτικές και Προϋπόθεσες Ένταξης στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση – Μικροοικονομικές και Μακροοικονομικές Συνέπειες της Νομισματικής Ενοποίησης.

Αικατερίνη Κων. Δρικήκη
Πτυχίο Οργάνωσης & Διοίκησης Επιχειρήσεων
Πανεπιστημίου Πειραιώς

Υποβληθείσα για το Μεταπτυχιακό Δίπλωμα
στη Διοίκηση Επιχειρήσεων

Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

2003

ΑΦΙΕΡΩΣΗ

Στη μητέρα μου

ΠΙΝΑΚΑΣ
ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

Α.Π.Σ.	Αναθεωρημένο Πρόγραμμα Σύγκλισης
Ε.Δ.Τ.Κ.	Εναρμονισμένους Δείκτες Τιμών Καταναλωτή
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Ε.Α.	Ευρωπαϊκή Ενιαία Αγορά
Ε.С.В.	European Currency Unit
Ε.Ε.Π.	Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη
Ε.Ζ.Ε.Σ.	Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελευθέρων Συναλλαγών
Ε.Κ.Α.	Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άμυνας
Ε.Κ.Α.Ε.	Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (EURATOM)
Ε.Κ.Α.Χ.	Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα
Ε.Κ.Τ.	Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
Ε.Ν.Ι.	Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ινστιτούτο
Ε.Ν.Σ.	Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα
Ε.Ν.Μ.	Ευρωπαϊκή Νομισματική Μονάδα
Ε.Ο.Κ.	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
Ε.Ο.Χ.	Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος
Ε.Σ.Ε.Ε.	Εθνική Συντονιστική Επιτροπή για το Ευρώ
Ε.Σ.Κ.Τ.	Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών
Ο.Ε.Ο.Σ.	Οργανισμός Ευρωπαϊκή Οικονομικής Συνεργασίας
Ο.Ν.Ε.	Οικονομική και Νομισματική Ένωση
Ε.Τ.Ν.Σ.	Ευρωπαϊκό Ταμείο Νομισματικής Συνεργασίας
Μ.Σ.Ι.	Μηχανισμός Συναλλαγματικών Ισοτιμιών

ΕΥΡΩ (EURO) : ΕΝΑ ΚΟΙΝΟ ΝΟΜΙΣΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Αικατερίνη Κ. Δρικήκη

Αφιεθρία της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης. Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα. Φάσεις Μετάβασης των κρατών – μελών στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Προοπτικές και Προϋπόθεσες Ένταξης στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Ρόλος του Ενιαίου Νομίσματος στην Ενωμένη Ευρώπη. Μικροοικονομικές και Μακροοικονομικές Συνέπειες της Νομισματικής Ενοποίησης.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το ΕΥΡΩ είναι το κοινό νόμισμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η δημιουργία και η φυσική κυκλοφορία ενός ενιαίου νομίσματος είναι απώτερος στόχος της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, η οποία με τη σειρά της αποτελεί ευρωπαϊκή φιλοδοξία για πολλές δεκαετίες και θεωρείται από πολλούς υποστηρικτές της ως απαραίτητο στάδιο για μια ενδεχόμενη πολιτική ενοποίηση.

Ειδικότερα, το ΕΥΡΩ στοχεύει στο να βελτιώσει την ευρωπαϊκή αγορά, εξαλείφοντας τις συναλλαγματικές διακυμάνσεις, παρέχοντας μια κοινή λογιστική μονάδα για τις εμπορικές δραστηριότητες, και ενθαρρύνοντας το διασυνοριακό εμπόριο, τις επενδύσεις και τον ενδοκοινοτικό τουρισμό. Θα αποτελέσει επίσης ένα ισχυρό και αξιόπιστο νόμισμα στη διεθνή οικονομία.

Παράλληλα, η διαφάνεια των τιμών μεταξύ των χωρών-μελών θα αυξηθεί, εντείνοντας τον ανταγωνισμό, από τον οποίο συνήθως επωφελούνται οι καταναλωτές, αλλά και θα οδηγήσει τις επιχειρήσεις σε έναν αγώνα συγχωνεύσεων και εξαγορών, όπως συμβαίνει ήδη, μεταξύ άλλων, στον τραπεζικό και τον τηλεπικοινωνιακό τομέα.

Αν και μια πλήρης αποτίμηση των συνεπειών ενός ενιαίου νομίσματος είναι εξαιρετικά δύσκολη, το σίγουρό είναι ότι ΟΝΕ και ΕΥΡΩ αποτελούν ισχυρό συνδυαστικό κρίκο μεταξύ των "12" της ευρωζώνης και σύμβολο μιας προσπάθειας για ανάπτυξη και σταθερότητα στην Ευρώπη.

Σήμερα, το ευρώ όχι μόνο είναι το νόμισμα 300 εκατομμυρίων Ευρωπαίων αλλά και η πιο φιλόδοξη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ηπείρου των 25 χωρών και 460 εκατομμυρίων πολιτών, η νέα Ευρωπαϊκή άνοιξη, όπως δήλωσε ο Romano Prodi, είναι επί θύραις: μια διεύρυνση ίσως ανάλογης σημασίας με την ίδια την ίδρυση της ενωμένης Ευρώπης.

Οι Ευρωπαίοι πολίτες επικροτούν τους μεγάλους στόχους της Ένωσης, προσδοκούν να δουν «περισσότερη Ευρώπη» ως αποτέλεσμα της Ευρωπαϊκής Συνέλευσης για να γίνει επιτέλους ειρηνικά ένα συγκροτημένο σύνολο, τα μέλη του οποίου θα συμμερίζονται κοινές αξίες, φιλοδοξίες, σχέδια, κανόνες και θεσμούς. Για να αποκτήσουμε μια ενιαία φωνή στην εξωτερική μας πολιτική, να ενισχύσουμε το ρόλο μας και να μεταφέρουμε τις αξίες και την κοινωνική αλληλεγγύη που μας διακρίνουν σε ολόκληρο τον κόσμο.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελίδα
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	I
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΙΝΑΚΩΝ	II
ΕΙΣΑΓΩΓΗ : Η ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ	
ΠΡΟΛΟΓΟΣ _____	1
1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΩΣΕΙΣ _____	5
1.2 ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΣΤΗ ΝΕΩΤΕΡΗ ΙΣΤΟΡΙΑ _____	7
2 ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΤΗΣ ΕΝΩΜΕΝΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ _____	13
2.1 ΑΠΟ ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΣΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ – ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΦΕΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗΣ _____	16
3 ΑΠΟ ΤΟ ECU ΣΤΟ ΕΥΡΩ _____	29
4 ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩ _____	32
5 ΛΟΓΟΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩ _____	39
ΕΙΣΑΓΩΓΗ – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ _____	42
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : ΑΠΟ ΤΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΩΣ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ (Ο.Ν.Ε.)	
1.1 ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ – ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ _____	44
1.2 ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ (Ε.Ν.Σ.) _____	48
1.3 ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ (Ο.Ν.Ε.) ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩ _____	52
1.4 Η ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΤΑΡΑΧΗ ΤΟΥ 1992, ΠΟΥ ΣΥΓΚΛΟΝΙΣΕ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ _____	58
1.5 ΙΣΟΤΙΜΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΤΙΜΗΣΗ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ _____	64
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ _____	67
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : ΑΠΟ ΤΟ ECU ΣΤΟ EURO	
2.1 ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ECU ΣΤΗΝ ΕΝΩΜΕΝΗ ΕΥΡΩΠΗ _____	68
2.2 ΟΡΙΣΜΟΣ ECU – EURO _____	71
2.3 Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ _____	73
2.4 Η ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟ EURO _____	80
2.5 Η ΒΕΝΕΛΥΧ ΥΠΕΡ ΤΟΥ EURO _____	85
2.6 ΦΑΣΕΙΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ ΑΠΟ ΤΑ ΕΘΝΙΚΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΣΤΟ ΚΟΙΝΟ ΝΟΜΙΣΜΑ _____	86
2.7 ΑΡΜΟΔΙΟΙ ΕΘΝΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΣΜΑ _____	89
2.8 Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ	91
2.8.1 ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ _____	95
2.9 ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ	97
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ _____	101

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : Η Ο.Ν.Ε. ΜΕΤΑ ΤΗ ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΜΑΑΣΤΡΙΧ

	ΕΙΣΑΓΩΓΗ : ΟΙ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΤΟΥ ΜΑΑΣΤΡΙΧ _____	103
3.1	ΤΑ ΤΡΙΑ ΣΤΑΔΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗΣ. ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΣΤΟ ΤΡΙΤΟ ΣΤΑΔΙΟ ΤΗΣ Ο.Ν.Ε. _____	106
3.2	ΠΡΩΤΟ ΣΤΑΔΙΟ : 01-07-1990 ΕΩΣ 31-12-1993 _____	107
3.2.1	Η ΔΡΑΧΜΗ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ _____	109
3.2.2	ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ, ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ _____	113
3.3	ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΤΑΔΙΟ : 01-01-1994 ΕΩΣ 21-12-1996 Ή 31-12-1998 _____	114
3.3.1	Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ (Ε.Κ.Τ.) _____	115
3.3.2	Η ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ Η ΑΝΟΔΟΣ ΤΟΥ ΔΟΛΑΡΙΟΥ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ _____	120
3.3.3	Η ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ ΑΜΦΙΣΒΗΤΕΙ ΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΣΜΑ _____	126
3.3.4	Η ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ _____	127
3.3.5	ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ _____	129
3.3.6	Η ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΤΟΥ ΜΑΑΣΤΡΙΧ _____	135
3.4	ΤΡΙΤΟ ΣΤΑΔΙΟ : 01-01-1997 Ή 01-01-1999 ΚΑΙ ΜΕΤΑ _____	138
3.4.1	ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΕΝΤΡΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ (Ε.Σ.Κ.Τ.) _____	138
3.4.2	Η ΕΛΛΑΔΑ ΕΚΤΟΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ _____	140
	ΜΕΤΡΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΕΝ' ΟΨΕΙ ΕΙΣΟΔΟΥ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ _____	141
3.5	ΣΤΗΝ ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΚΟΙΝΟ ΝΟΜΙΣΜΑ ΔΟΚΙΜΑΣΤΗΚΕ Η ΣΥΝΟΧΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ _____	144
3.6	Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΕΙΣ _____	146
3.6.1	Η ΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΟΥ 1996 _____	148
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ _____	150

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 : Η ΕΥΡΩΠΗ ΤΟΥ ΑΥΡΙΟ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩ

	ΕΙΣΑΓΩΓΗ : ΤΟ ΕΥΡΩ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ _____	152
4.1	ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗΣ _____	154
4.1.1	ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΤΟΚΙΑ ΣΤΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ _____	154
4.1.2	ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΕΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΣΜΑ _____	156
4.2	ΜΙΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗΣ _____	158
4.2.1	Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΣΜΑ _____	158
4.2.2	ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΣΜΑ _____	160
4.2.3	Ο ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΣΜΑ _____	162
4.2.4	ΟΙ ΕΠΕΝΔΥΤΕΣ, ΟΙ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΣΜΑ _____	166
4.2.5	ΟΙ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΣΜΑ _____	168
4.3	Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΤΟΥ ΑΥΡΙΟ _____	169
4.4	ΤΟ ΕΥΡΩ ΘΑ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΗΣΕΙ ΣΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΟ ΔΟΛΑΡΙΟ _____	171
4.5	ΜΙΑ ΝΕΑ, ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ _____	173

4.6	ΤΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΑΠΟ ΤΑ ΝΕΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ Ε.Ε. _____	177
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ _____	183

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

	ΕΛΛΗΝΙΚΗ _____	184
	ΞΕΝΗ _____	187
	ΆΛΛΕΣ ΠΗΓΕΣ _____	189

I

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Επιθυμώ να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες στον καθηγητή μου κο Γεώργιο Διακογιάννη. Εκτός από εξάίρετος και άρτια καταρτισμένος επιστήμων, εκτός από διδάσκαλος με μεταδοτικότητα και βαθιά εκπαιδευτική συνείδηση, εκδηλώνει καθημερινά, δείγματα σπάνιας ανθρωπιάς και κατανόησης προς όλους τους φοιτητές και συνεργάτες του.

Επίσης, θα ήταν παράλειψη να μην ευχαριστήσω την καθηγήτρια μου κα Πηνελόπη Αγαλοπούλου, για την κατανόηση και βοήθειά της για την ολοκλήρωση και τελικά παράδοση της εργασίας αυτής.

II

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΙΝΑΚΩΝ

	Σελίδα
ΠΙΝΑΚΑΣ 1 ΤΑ ΚΕΡΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΕΥΡΩ ΚΑΙ Η ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΑ ΤΟΥΣ ΣΕ ΔΡΑΧΜΕΣ	35
ΠΙΝΑΚΑΣ 2 ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΣΤΑΘΕΡΕΣ ΙΣΟΤΙΜΙΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ ΣΕ ΔΡΑΧΜΕΣ	38
ΠΙΝΑΚΑΣ 3 ΑΜΕΤΑΚΛΗΤΑ ΚΑΘΟΡΙΣΜΕΝΕΣ ΤΙΜΕΣ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗΣ	80

ΟΙ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ ΣΤΑΘΜΟΙ ΣΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

- **Μάιος 2000, Βερολίνο:**
Έναρξη διαλόγου για το Μέλλον της Ευρώπης με ομιλία του Γερμανού Υπουργού Εξωτερικών Joschka Fischer
- **Δεκέμβριος 2000, Νίκαια:**
Διακυβερνητική Διάσκεψη και Διακήρυξη για το Μέλλον της Ευρώπης
- **Ιούνιος 2001, Γκέτεμποργκ:**
Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί τα κράτη μέλη να επιταχύνουν τις εσωτερικές διεργασίες ενόψει του Συμβουλίου του Λάακεν
- **Ιούλιος 2001, Βρυξέλλες:**
Έκδοση της Λευκής Βίβλου για την Ευρωπαϊκή Διακυβέρνηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή
- **Δεκέμβριος 2001, Λάακεν:**
Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, "Δήλωση του Λάακεν για το Μέλλον της Ευρώπης" και διορισμός του Βαλερί Ζισκάρ Ντ'Εστέν ως Προέδρου της Συντακτικής Συνέλευσης
- **Φεβρουάριος 2002, Βρυξέλλες:**
Έναρξη εργασιών της Ευρωπαϊκής Συνέλευσης για το Μέλλον της Ευρώπης
- **Μάρτιος-Ιούνιος 2002, Βρυξέλλες:**
Εργασίες των Ομάδων της Συνέλευσης για το Μέλλον της Ευρώπης
- **Ιούνιος 2002, Σεβίλλη:**
Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Αναφορά στο έργο της 'Α Φάσης της Συνέλευσης για το Μέλλον της Ευρώπης
- **Ιούλιος 2002, Βρυξέλλες:**
Η Ευρωπαϊκή Συνέλευση των Νέων για το Μέλλον της Ευρώπης
- **Ιούλιος-Οκτώβριος 2002, Βρυξέλλες:**
Εργασίες των Ομάδων της Συνέλευσης για το Μέλλον της Ευρώπης
- **Δεκέμβριος 2002, Κοπεγχάγη,:**
Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Α Φάση της Συνέλευσης για το Μέλλον της Ευρώπης
- **Ιανουάριος-Ιούνιος 2003, Βρυξέλλες:**
Εργασίες των Ομάδων της Συνέλευσης για το Μέλλον της Ευρώπης
- **Ιούνιος 2003, Θεσσαλονίκη:**
Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, κατάθεση των προτάσεων της Συντακτικής Συνέλευσης για το Μέλλον της Ευρώπης
- **Δεκέμβριος 2003, Ιταλία:**
Διακυβερνητική Διάσκεψη και υιοθέτηση της νέας Ευρωπαϊκής Συνθήκης ή Συντάγματος
- **Μάιος 2004, Ιρλανδία:**
Επίσημη προσχώρηση των χωρών του πρώτου κύματος της διεύρυνσης
-

ΕΙΣΑΓΩΓΗ:

Η ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Κάποιοι το οραματίστηκαν! Πολλοί αμφέβαλαν ότι θα μπορούσε ποτέ να συμβεί! Κι όμως, σήμερα, η ΟΝΕ λειτουργεί με ευρεία συμμετοχή κρατών – μελών και το ενιαίο ευρωπαϊκό νόμισμα είναι πια γεγονός.

Η Ευρώπη, μία από τις πλέον αναπτυγμένες και ώριμες οικονομικά και πολιτικά ευρύτερες ανθρώπινες κοινωνίες και γεωγραφικές περιοχές του πλανήτη ανά τους αιώνες, μετά από μακροχρόνια προετοιμασία με προσεκτικά βήματα, συνιστά σήμερα μία εν δυνάμει νέα και ενιαία υπερδύναμη, έτοιμη να πρωταγωνιστεί παγκοσμίως στον αιώνα που ανέτειλε.

Από μια πρώτη ματιά, είναι παράδοξο πως ένας χώρος που κατακερματίστηκε επανειλημμένες φορές από πολέμους και καταστροφές, ένας χώρος όπου αναπτύχθηκαν οι πιο αβυσσαλέες αντιπαλότητες μεταξύ εθνών, κυβερνήσεων και λαών, είναι χώρος όπου παράχθηκαν και αναπαράχθηκαν κοινωνικές κι ιδεολογικές συγκρούσεις με μοναδική ένταση. Είναι ακριβώς εκείνος ο χώρος όπου εφαρμόζεται εδώ και σαράντα επτά χρόνια, η πιο ολοκληρωμένη μορφή συνεννόησης και συνεργασίας της διεθνούς κοινότητας.

Συνεννόηση και συνεργασία που έχουν μια τέτοια δυναμική, ώστε ένα μεγάλο μέρος των ευρωπαϊκών λαών να βρίσκονται σήμερα στη διαδικασία συγκρότησης μιας “συνομοσπονδιακού” τύπου ένωσης κρατών που έχει μια

εξωτερική πολιτική, μια αμυντική πολιτική, μια οικονομική πολιτική, μια Κεντρική Τράπεζα, ένα νόμισμα, κ.λ.π.

Εάν δεν μεσολαβήσει κάποια σοβαρή αναταραχή, το έτος 2004 θα βρει τους ευρωπαϊκούς λαούς να χωρίζονται μόνο ως προς την γλώσσα τους, την κουλτούρα τους, ίσως την σημασία τους και το θρήσκευμά τους. Ο βασικός πυρήνας της οικονομικής (κι όχι μόνο αυτής) ζωής τους δεν θα είναι απλά “κοινός” θα είναι **ένας**.

Οι κοινοί θεσμοί και η επιδίωξη κοινών στόχων προώθησαν την ευρωπαϊκή συνεργασία και σιγά-σιγά την επεξεύειναν σε νέους τομείς του οικονομικού και κοινωνικού βίου. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα έφερε πιο κοντά τα κράτη και τους ανθρώπους.

Κύριος στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι να υπηρετήσει τον πολίτη. Αυτό επιδιώκει με την κατάργηση των εσωτερικών συνόρων, με την καθιέρωση ενιαίου νομίσματος και με την παροχή νέων αρμοδιοτήτων στην Κοινότητα.

Από την 1^η Ιανουαρίου 1993 η Ευρωπαϊκή Κοινότητα αποτελεί μία ενιαία αγορά χωρίς εσωτερικά σύνορα. Οι έλεγχοι στα σύνορα που αποτελούσαν και το βασικότερο σύμβολο του διαχωρισμού καταργούνται σε σημαντικό βαθμό. Οι πολίτες των 15 κρατών μελών μπορούν να ταξιδεύουν στην Κοινότητα χωρίς περιορισμούς, να ζουν και να εργάζονται σε όποια κοινοτική χώρα επιθυμούν.

Οι επιχειρήσεις μπορούν να πωλούν τα προϊόντα και να παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε οποιαδήποτε άλλη χώρα της ΕΟΚ, χωρίς άλλες διατυπώσεις εκτός απ' εκείνες που απαιτούνται στη δική τους χώρα. Καταργούνται οι περιορισμοί στη διακίνηση κεφαλαίων και οι τράπεζες, οι ιδιώτες και οι επιχειρήσεις έχουν το δικαίωμα και τη δυνατότητα να επενδύουν τα χρήματά τους στο νόμισμα ή την αγορά που επιθυμούν.

Ουσιαστικά, ο δρόμος προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση είναι μακρύς. Χαρακτηριστική είναι η δήλωση-ερμηνεία κοινοτικού αξιωματούχου ότι η "ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς θα είναι σαν τα εγκαίνια ενός αυτοκινητόδρομου στον οποίο επιτρέπεται σταδιακά η κυκλοφορία όσο προχωρούν τα έργα κατασκευής του".⁽¹⁾

Η διαδικασία της ευρωπαϊκής ενοποίησης είναι πλέον αμετάκλητη. Εισχώρησε βαθιά στην πολιτική και την οικονομική πραγματικότητα, επηρεάζει τις βιομηχανικές στρατηγικές, αλλάζει την εικόνα της Ευρώπης όπως την αντιλαμβάνεται ο υπόλοιπος κόσμος.

Η ενωμένη Ευρώπη δεν αποτελεί μόνο μια διπλωματική επιτυχία. Συνιστά κυρίως μια εμπειρία καθολικής ισχύος που αποσκοπεί στο καθορισμό των κανόνων και της συμπεριφοράς, μεταξύ των κρατών μελών.

Ποιος δεν αναγνωρίζει σήμερα στην κυανή σημαία με τα δώδεκα χρυσά αστέρια το έμβλημα της ευρωπαϊκής ενοποίησης, σημαία που βλέπουμε όλο και πιο συχνά να κυματίζει μαζί με την εθνική σημαία στις προσόψεις των δημοσίων

κτιρίων; Ποιος δεν νιώθει κάποια συγκίνηση ακούγοντας την “Ωδή της Χαράς” από την 9η Συμφωνία του Beethoven που μερικοί παρουσιάζουν ήδη ως τον μελλοντικό ύμνο της ευρωπαϊκής ενοποίησης;

Εμφανίζεται σήμερα ένας “homo europes”, που επωφελείται, χωρίς να το έχει συνειδητοποιήσει πλήρως, των διαφόρων πλεονεκτημάτων τα οποία του παρέχει η συμμετοχή της χώρας του στις κοινοτικές πολιτικές.⁽²⁾

Ο “homo europes” ανήκει σε μια μεγάλη αγορά **380 εκατ. καταναλωτών** - καθώς στους 343 εκατ. πολίτες της ΕΟΚ, πρέπει να προστεθούν αυτοί των επτά κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ) - που υπερτερεί έναντι εκείνων των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής με τους 250 εκατ. πολίτες και της Ιαπωνίας με τους 123 εκατ. πολίτες.⁽³⁾

Εμείς, ως πολίτες της μεγάλης αυτής οικογένειας εθνών και κρατών, που αντιπροσωπεύει την ελευθερία της έκφρασης και τη δημοκρατία, καλούμαστε να επιστρατεύσουμε τη θέληση μας και να συμβάλουμε στην επιτυχία της.

Το Ευρώ, ύστερα από χρόνια σχεδιασμού και προετοιμασίας κυκλοφορεί ήδη στις τσέπες μας, σε τραπεζογραμμάτια και κέρματα, έχει ήδη αντικαταστήσει τα εθνικά νομίσματα των χωρών – μελών και συμμετέχει δυναμικά στις διεθνείς αγορές.

Η πρόκληση για όλους μας είναι να εξασφαλίσουμε εύρυθμη λειτουργία και κυκλοφορία τους νέου μας κοινού νομίσματος.

1. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΩΣΕΙΣ

1.1 Στην Αρχαιότητα

Οι αρχαίοι λαοί έκαναν επανειλημμένες προσπάθειες να διευκολύνουν τις εμπορικές συναλλαγές με την δημιουργία κοινών νομισμάτων.

Πολλές από τις προσπάθειες αυτές όφειλαν την ύπαρξή τους περισσότερο σε μεγαλεπήβολες πολιτικές φιλοδοξίες, παρά στις προτιμήσεις του λαού ή τις ελεύθερες συμμαχίες μεταξύ των πόλεων-κρατών, γι' αυτό η ισχύς και η διάρκεια αυτών των οικονομικών και νομισματικών ενώσεων ήταν ανάλογη με την ισχύ και την διάρκεια των πολιτικών εξουσιών.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικό παράδειγμα ήταν η προσπάθεια των αρχαίων Αθηναίων να επιβάλουν το νόμισμά τους στους υπηκόους τους, η οποία έληξε ύστερα από 50 χρόνια με την ήττα τους στον Πελοποννησιακό πόλεμο.

Αντίθετα η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία δεν επιχείρησε να επιβάλλει ένα ενιαίο νόμισμα στους υπηκόους της. Κατασκεύαζε τα δικά της νομίσματα στη Ρώμη, ενώ παράλληλα επέτρεπε σε άλλες πόλεις να έχουν τα δικά τους, που έφεραν τα ονόματα της πόλης έκδοσης και των τοπικών αρχόντων.

Στις 30 περίπου περιπτώσεις, που οι Ρωμαίοι προσάρτησαν ή απορρόφησαν μία περιοχή, επέτρεψαν στο τοπικό νόμισμα να επιβιώσει. Μοναδική εξαίρεση η Καρχηδόνα. Μισητή από την Ρώμη, καταστράφηκε το 146π.Χ. και μαζί τα

χρυσά και αργυρά της νομίσματα, τα οποία αντικαταστάθηκαν από το αργυρό δηνάριο, το νόμισμα της Ρώμης.

Από τον 3^ο π.Χ. αιώνα η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία απέκτησε κοινό νόμισμα, που όμως προήλθε από την κεντρική εξουσία. Στην Ανατολική Αυτοκρατορία ο πληθωρισμός, που επέφερε η στρατιωτική παρακμή, αχρήστευσε τα μικρά χάλκινα νομίσματα των πόλεων. Στην Δυτική Αυτοκρατορία ο λαός επέλεξε να χρησιμοποιεί τα ρωμαϊκά νομίσματα, που άλλωστε δεν διέφεραν στην όψη από τα δικά τους.

Οι πρώτες προσπάθειες ενοποίησης του ευρωπαϊκού χώρου λοιπόν, έγιναν κάτω από το σκήπτρο του *Ιουλίου Καίσαρα* στους χρόνους της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Με την παρακμή και την πτώση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, ο ρωμαϊκός κόσμος έχασε την ενότητα που είχε πετύχει. Η *Χριστιανική Θρησκεία* και η *Εκκλησία* κατάφερε να διατηρήσει μια μικρή φλόγα του ρωμαϊκού πολιτισμού και να δράσει στην Ευρώπη ως μια ενοποιητική δύναμη.

Αυτά και πολλά άλλα παραδείγματα του παρελθόντος οδήγησαν ιστορικούς και οικονομικούς αναλυτές στο συμπέρασμα ότι :

Το κλειδί για την επιτυχία μιας οικονομικής ένωσης και τη δημιουργία ενός κοινού νομίσματος, που θα περάσει με επιτυχία την δοκιμασία του χρόνου, είναι οι δυνάμεις της αγοράς και όχι τα έδικτα των βασιλιάδων, αυτοκρατόρων, τυραννίσκων και πολιτικών. (4)

1.2 ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΣΤΗ ΝΕΩΤΕΡΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Παραδοσιακά όλοι οι ευρωπαίοι συμφωνούν και αναγνωρίζουν την ανάγκη ένωσης και συνεργασίας όλων των ευρωπαϊκών δυνάμεων, σε οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό επίπεδο. Εκεί που διαφωνούν είναι στα μέσα που πρέπει να χρησιμοποιηθούν και στη μορφή που τελικά θα πάρει η Ευρώπη.

Ο οικονομολόγος και φιλόσοφος John Stuart Mill τον 19^ο αιώνα διατύπωσε την άποψη ότι η βελτίωση της πολιτικής θα οδηγήσει σταδιακά τις χώρες στην υιοθέτηση ενός ενιαίου νομίσματος σε παγκόσμια κλίμακα. Τα γεγονότα τελικά επαλήθευσαν τις απόψεις του Mill.

Η νεώτερη νομισματική ιστορία παραθέτει αρκετές οικονομικές και νομισματικές ενώσεις, κάποιες λειτούργησαν για πολλά χρόνια με επιτυχία, ενώ ορισμένες διαλύθηκαν σχεδόν λίγα χρόνια μετά την συγκρότησή τους.

1.2.1 Η Γερμανική Νομισματική Ένωση (1838)

Στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, η Γερμανική Ομοσπονδία αποτελείτο από 39 ανεξάρτητα κρατίδια και αντιμετώπιζε πρόβλημα από την παρουσία πολλών και διαφορετικών νομισμάτων. Οι ηγεμόνες των κρατιδίων, οι οποίοι είχαν σημαντικά έσοδα από τα νομισματοκοπεία, απέφευγαν προτάσεις για απλοποίηση και εναρμόνιση του νομισματικού καθεστώτος.

Το 1815 τα Γερμανικά κρατίδια, που διατηρούσαν στενότερες εμπορικές σχέσεις μεταξύ τους, επέτρεψαν την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων και το 1834 προχώρησαν στη δημιουργία Τελωνειακής Ένωσης, σύμφωνα με την οποία όλα τα κράτη έπρεπε να λάβουν τα αναγκαία μέτρα για την εναρμόνιση των νομισματικών συστημάτων και την τυποποίηση των μεταλλικών τους νομισμάτων, διατηρώντας σε κυκλοφορία δύο νομίσματα.

Τελικά με τη δημιουργία του Τρίτου Ράιχ η Γερμανία υιοθέτησε τον κανόνα του χρυσού, στον οποίο παρέμεινε μέχρι την έναρξη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, δημιούργησε τη Reichsbank, η οποία ανέλαβε καθήκοντα Κεντρικής Τράπεζας και το 1872 εισήγαγε ένα ενιαίο νόμισμα, το μάρκο, ως νομισματική μονάδα, το οποίο διατήρησε μέχρι την 31/12/2001, που αντικαταστάθηκε από το Ευρώ. ⁽⁵⁾

1.2.2 Η Ιταλική Νομισματική Ένωση (1861)

Το 1859, στα Ιταλικά κρατίδια κυκλοφορούσαν 90 διαφορετικά μεταλλικά νομίσματα, ενώ στα επιμέρους κρατίδια εκδίδονταν τραπεζογραμμάτια με αναγκαστική κυκλοφορία εντός των ορίων του κρατιδίου, με αποτέλεσμα την αύξηση του κόστους συναλλαγών και την δυσχέρεια της ανάπτυξης του εμπορίου.

Το 1861, τα Ιταλικά κρατίδια αφού ενώθηκαν σε ένα ενιαίο κράτος την Ιταλία, προχώρησαν και σε νομισματική ενοποίηση υπό την καθοδήγηση του Βασιλείου της Σαρδηνίας.

Τα πρώτα μέτρα, που λήφθηκαν από την Ιταλική Νομισματική Ένωση, για την βελτίωση του νομισματικού της συστήματος ήταν :

- α) Η κυκλοφορία, το 1862, ενός ενιαίου νομίσματος της Ιταλικής λίρας, με αξία ίση με ένα φράγκο Γαλλίας,
- β) Η υιοθέτηση του διμεταλλικού συστήματος, για να διευκολυνθούν οι εμπορικές συναλλαγές με τους κυριότερους εμπορικούς της εταίρους, αλλά και για να αποφευχθούν τα προβλήματα στη Νότια Ιταλία, η οποία πριν την ενοποίηση ακολουθούσε τον κανόνα του αργύρου.
- γ) Η δημιουργία το 1893, μιας κεντρικής τράπεζας της Banca d'Italia. ⁽⁶⁾

1.2.3 Η Λατινική Νομισματική Ένωση (1865)

Το 1865, η Γαλλία, το Βέλγιο και η Ιταλία συνέστησαν την Λατινική Νομισματική Ένωση. Τον ίδιο χρόνο εισήλθαν τα Παπικά Κρατίδια, το 1867 η Ρουμανία και στις 26/09/1868 η Ελλάδα.

Στόχος της Λατινικής Νομισματικής Ένωσης ήταν να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της ποικιλίας των νομισμάτων, που κυκλοφορούσαν στις χώρες και να διευκολυνθεί το εμπόριο και οι συναλλαγές, που ήταν ήδη ιδιαίτερα αναπτυγμένα μεταξύ τους.

Στη σύσκεψη, που πραγματοποιήθηκε το 1865, αποφασίστηκε η υιοθέτηση του διμεταλλικού και δεκαδικού συστήματος κατά τα πρότυπα του Γαλλικού φράγκου καθώς και ισοτιμία των συμμετεχόντων εθνικών νομισμάτων και επιτεύχθηκε συμφωνία σχετικά με την περιεκτικότητα σε πολύτιμο μέταλλο των ασημένιων και χρυσών κερμάτων τους ούτως ώστε, η κυκλοφορία των κερμάτων κάθε χώρας σε όλες τις άλλες, να μην δημιουργεί πλέον προβλήματα.

Κατά τη διάρκεια της λειτουργίας της η Λατινική Νομισματική Ένωση, αντιμετώπισε δύο σημαντικά προβλήματα.

- (1) Το πρώτο ήταν η υποτίμηση του αργύρου στη διεθνή αγορά, από την ανακάλυψη νέων κοιτασμάτων μετάλλου στην Β. Αμερική το 1870.
- (2) Το δεύτερο πρόβλημα ήταν η διακοπή της μετατρεψιμότητας των τραπεζογραμμάτων της Ιταλίας και της Γαλλίας.

Η μεν Ιταλία, λόγω της δημοσιονομικής της κρίσης, αποφάσισε την διακοπή της μετατρεψιμότητας του χαρτονομίσματός της, με συνέπεια την υποτίμηση της Ιταλικής λίρας. Η δε Γαλλία, λόγω του πολέμου με την Γερμανία (1870-1871), αποφάσισε προσωρινή άρση της μετατρεψιμότητας.

Οι χώρες της Λατινικής Νομισματικής Ένωσης ανέλαβαν πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών και το 1878 η κρίση του διμεταλλισμού, λόγω της συνεχιζόμενης πτώσης της τιμής του αργύρου, τις οδήγησε στην απαγόρευση κοπής ασημένιων νομισμάτων (Σύμβαση Παρισίων 5/11/1878) και στην ουσιαστική επαναφορά του χρυσού κανόνα. Η Λατινική Νομισματική Ένωση, παρά τα προβλήματα που αντιμετώπισε, επιβίωσε μέχρι τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Η Ελλάδα εντάχθηκε στην Λατινική Νομισματική Ένωση με δήλωση στις 26/09/1868 και έδωσε σε Γαλλικά νομισματοκοπεία τις πρώτες παραγγελίες για την κοπή νομισμάτων, σύμφωνα με τις προδιαγραφές της Ένωσης. Ωστόσο οι ταμειακές δυσχέρειες του Ελληνικού κράτους, αλλά και οι επιπλοκές που δημιούργησε η Κρητική Επανάσταση, καθυστέρησαν την εφαρμογή του νέου Νομισματικού Συστήματος.

Η ουσιαστική συμμετοχή της Ελλάδος έγινε αργότερα, στην δεκαετία του 1870 και ήταν βραχύβια.

Οι αναλυτές του νομισματικού κλίματος της Ευρώπης κατά το δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα, θεωρούν ότι η αποδοχή της Ελλάδας από την Λατινική Νομισματική Ένωση εδράζεται σε πολιτικούς λόγους, σχετιζόμενους με τις γαλλικές φιλοδοξίες για πρωτοκαθεδρία στον Ευρωπαϊκό οικονομικό χώρο.

Επισημαίνουν επίσης, ότι από την άλλη πλευρά, η Ελληνική πρόθεση για συμμετοχή σε υπερεθνικούς νομισματικούς θεσμούς συμπίπτει χρονικά με τις απαρχές των προσπαθειών για οικονομικό εκσυγχρονισμό του Βασιλείου και είχε ως απώτερο σκοπό να βελτιώσει τη θέση της χώρας ως δανειολήπτη στη διεθνή αγορά. ⁽⁷⁾

1.2.4 Η Σκανδιναβική Νομισματική Ένωση (1872)

Η Σουηδία, η Νορβηγία και η Δανία ήταν τρεις χώρες, που παρουσίαζαν ομοιότητες στην οικονομία και στο νομισματικό τους σύστημα. Ακολουθούσαν τον κανόνα του αργύρου, είχαν κοινή νομισματική μονάδα και στην κάθε χώρα κυκλοφορούσαν κέρματα κοπής των άλλων δύο χωρών. Το Σουηδικό νόμισμα είχε διπλάσια αξία από το Νορβηγικό και τετραπλάσια από το Δανέζικο, με συνέπεια την μεγάλη εισροή Νορβηγικών και Δανέζικων νομισμάτων στην Σουηδία.

Για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος καθώς και για την διευκόλυνση των εμπορικών τους συναλλαγών δημιούργησαν την Σκανδιναβική Νομισματική Ένωση.

Τα μέτρα που ελήφθησαν για την εναρμόνιση των νομισματικών τους συστημάτων ήταν :

- (3) Η υιοθέτηση του κανόνα του χρυσού. Προτίμησαν τον κανόνα του χρυσού έναντι του κανόνα του αργύρου, διότι η Αγγλία και τα Γερμανικά Κράτη, που ήταν οι σημαντικότεροι εμπορικοί τους εταίροι, είχαν ήδη ως βάση τον κανόνα του χρυσού και διότι υπήρχε η αντίληψη, ότι αυτός ο κανόνας θα τους εξασφάλιζε υψηλότερο επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης.
- (4) Η υιοθέτηση της κορώνας, ως ενιαίας νομισματικής μονάδας. Η τιμή της κορώνας ήταν καθορισμένη με βάση το χρυσό και ισοδύναμη για τα νομίσματα των τριών χωρών.
- (5) Οι Κεντρικές Τράπεζες και των τριών χωρών έκαναν αποδεκτά τα τραπεζογραμμάτια τους στο άρτιο.

Θεωρήθηκε από τις ουσιαστικότερες και πλέον επιτυχημένες νομισματικές ενώσεις. Όμως οι αποκλίσεις στην άσκηση της νομισματικής πολιτικής εκ μέρους των χωρών – μελών οδήγησε σταδιακά στη διάλυσή της το 1921. ⁽⁸⁾

1.2.5 Οικονομική Ένωση Βελγίου και Λουξεμβούργου

Μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, το Λουξεμβούργο αποφάσισε να απέλθει από την Γερμανική τελωνιακή ένωση και να προχωρήσει σε νομισματική ένωση με το Βέλγιο. Η ένωση Βελγίου και Λουξεμβούργου υπήρξε ιδιαίτερα επιτυχής και διήρκεσε μέχρι την 1/1/1999, που έγιναν και οι δύο χώρες μέλη της ζώνης του Ευρώ. ⁽⁹⁾

2. ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΤΗΣ ΕΝΩΜΕΝΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Ο Ιωάννης Καποδίστριας, πρώτος κυβερνήτης του νεαρού Ελληνικού κράτους και μέγας υποστηρικτής της ιδέας της ενωμένης Ευρώπης, διατυπώνει το 1818 την άποψη:

«...Μόνο όταν όλα τα ευρωπαϊκά κράτη συγκεντρώνονται γύρω από μία κοινή και ενωμένη πατρίδα, την Ευρώπη, οι λαοί της μπορούν να αναπτυχθούν ισότιμα σε όλους του τομείς....Η Ενωμένη Ευρώπη θα χαρίσει την ειρήνη και την ευημερία στους λαούς της.»

Κατά την τελευταία εικοσιπενταετία του 19^{ου} αιώνα, οι περισσότερες χώρες της Ευρώπης υιοθέτησαν το χρυσό κανόνα και συμμετείχαν ουσιαστικά σε μια παγκόσμια νομισματική ένωση, που διαλύθηκε με την έναρξη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου.

Στην Ελλάδα ο χρυσός κανόνας θεσπίστηκε το 1910, με ψήφιση νόμου που εξασφάλιζε την ισοτιμία της δραχμής με τα ξένα νομίσματα και αναιρέθηκε το 1917. Το 1928 επανασυνδέθηκε η δραχμή με το χρυσό κανόνα, μέσω της σταθερής ισοτιμίας της με την στερλίνα για να τον εγκαταλείψει ξανά το 1932.

Ο πρώτος παγκόσμιος πόλεμος (1914 - 1918), ξεκίνησε από τη Γερμανία και εξαπλώθηκε και στον υπόλοιπο κόσμο, φέρνοντας μεγάλη αλλαγή στην παγκόσμια πολιτική σκηνή. Ο άκρατος εθνικισμός και η εγωιστική πολιτική οδήγησαν την Ευρώπη στην καταστροφή.

Μετά τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο ο *Αριστείδης Μπριάντ* προτείνει το όραμα των **“Ενωμένων Πολιτειών της Ευρώπης”**. Στη συνέχεια ο κόμης Καλλέργη

ιδρύει την “Πανευρωπαϊκή Ένωση”. Αυτές όμως οι προσπάθειες καταστρέφονται από τη δίνη του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου (1939 - 1945).

Από τις στάχτες αυτού του πολέμου αναβιώνει πάλι η ιδέα της ευρωπαϊκής ενοποίησης, Οι ευρωπαίοι ηττημένοι ή κερδισμένοι, βγαίνουν από τον πόλεμο αυτό τελείως κατεστραμμένοι. Οι εθνικές διαφορές αμβλύνονται και ο τυφλός πατριωτισμός μειώνεται. Η πληθώρα των ευρωπαϊκών οργανισμών και κινημάτων που ιδρύονται μετά το τέλος του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου, αποτελούν απόδειξη της επιθυμίας όλων να ανοικοδομήσουν την Ευρώπη.

Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο οι καταστραμμένες οικονομικά από τον πόλεμο χώρες υιοθέτησαν ένα νέο σύστημα σταθερών ισοτιμιών του Bretton Woods, με το οποίο θεσπίστηκαν για πρώτη φορά κανόνες για το διεθνές νομισματικό σύστημα και ορίστηκαν σταθερές ισοτιμίες νομισμάτων, τα οποία ήταν μετατρέψιμα σε χρυσό.

Όμως η πρώτη κρίση του πετρελαίου καθώς και η έξαρση του πληθωρισμού, που προκλήθηκε από τις δαπάνες για την χρηματοδότηση του πολέμου των ΗΠΑ στο Βιετνάμ, εμπόδισαν την περαιτέρω λειτουργία του συστήματος.

Η Ελλάδα υπέγραψε την συμφωνία του Bretton Woods το 1945 και το 1953 η δραχμή, μετά από υποτίμησή της κατά 50%, συνδέθηκε με το σύστημα των σταθερών ισοτιμιών. Το 1945 δημιουργήθηκαν οι συνθήκες νομισματικής σταθερότητας και η δραχμή συνδέθηκε με το δολάριο, το οποίο ήταν ελεύθερα μετατρέψιμο σε χρυσό και ορίστηκε η σταθερή της ισοτιμία.

Το 1946, ο πρωθυπουργός της Αγγλίας W.CHURCHILL, σε λόγο του που εκφωνεί στο Πανεπιστήμιο της Ζυρίχης αναφέρει: “οφείλουμε να δημιουργήσουμε ένα είδος Ενωμένων Πολιτειών της Ευρώπης. Γιατί να μην υπάρξει μια ενοποίηση του ευρωπαϊκού χώρου που θα έδινε ένα νόημα πιο ευρύ στο αίσθημα του πατριωτισμού και μια ιθαγένεια κοινή στους λαούς της Κραταιά τούτης Ηπείρου;” (10)

Υποσημείωση. Ο λόγος του άγγλου πολιτικού δημοσιεύτηκε στους TIMES του Λονδίνου τη 20η Σεπτεμβρίου 1946.

Τον Οκτώβριο του 1946 αρχίζει να λειτουργεί η “**Ευρωπαϊκή Ένωση των Φεντεραλιστών**” που μετεξελίσσεται σε “**Ευρωπαϊκό Κίνημα**” κάτω από την προεδρία των BLUM, CHURCHILL και DE GASPERI. Ιδρύονται επίσης το “**κίνημα για την Ενωμένη Ευρώπη**” στην Αγγλία, το “**Γαλλικό Συμβούλιο για την Ενωμένη Ευρώπη**” στη Γαλλία και η “**Ευρωπαϊκή Ένωση**” στη Γερμανία. Το 1946 επίσης, δημιουργείται το “**Σοσιαλιστικό Κίνημα για τις Ενωμένες Πολιτείες της Ευρώπης**”, ενώ ο Καλλέργη επανέρχεται σε μία νέα πρωτοβουλία που ονομάζει “**Ευρωπαϊκή Κοινοβουλευτική Ένωση**”. (11)

Τον Ιούλιο του 1947 πραγματοποιείται η συγκρότηση του **Οργανισμού Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας (ΟΕΟΣ)** και τον Σεπτέμβριο του 1947 ιδρύεται η BENELUX. Με κανένα τρόπο αυτοί οι δύο οργανισμοί δεν προωθούν την ιδέα της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, μιας και περιορίζονται στο μοίρασμα της μεταπολεμικής βοήθειας του MARSHAL. Άλλωστε η BENELUX δεν μπορεί

να θεωρηθεί προσπάθεια ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης λόγω της περιορισμένης έκτασής της (Βέλγιο, Ολλανδία, Λουξεμβούργο).⁽¹²⁾

Η ιστορία της Ευρώπης, γεμάτη στο μεγαλύτερο μέρος της με πολέμους και ταραχές, δεν αφήνει περιθώρια επιβίωσης στην Ήπειρό μας πέρα απ' αυτά της ειρηνικής συνύπαρξης και συνεργασίας μεταξύ των εθνικών κρατών της. Η "υπερβολική αγάπη" από μέρους των λαών της, να την κάνουν να ενωθεί με τη βία κάτω από την ηγεμονία τους, κινδύνεψε πολλές φορές να την αφανίσει.

Το όραμα όλων όμως, για μια Ενωμένη Ευρώπη, αρχίζει να προσεγγίζεται με μια μακροχρόνια διαδρομή από την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα μέχρι την δημιουργία της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και υλοποιείται με την πραγματοποίηση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης και την καθιέρωση ενός ενιαίου νομίσματος, του Ευρώ.

2.1 ΑΠΟ ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΣΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ - ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΦΕΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗΣ

Κατά την *άνοιξη του 1950*, η Ευρώπη βρίσκεται στο χείλος του γκρεμού. Η ουσία του προβλήματος βρίσκεται στη σχέση των δύο "αιωνίων" αντιπάλων, Γαλλίας και (ομοσπονδιακής τότε) Γερμανίας. Έπρεπε να δημιουργηθεί ένας δεσμός μεταξύ των δύο αυτών κρατών και να συγκεντρωθούν γύρω τους όλες οι ελεύθερες χώρες της Ευρώπης για να οικοδομήσουν μαζί το κοινό τους πεπρωμένο. Ο **Jean Monnet** με την εμπειρία του διαπραγματευτή και ειρηνοποιού, προτείνει στο γάλλο υπουργό εξωτερικών **Robert Schuman** και στον γερμανό καγκελάριο **Konrad Adenauer** να αναπτύξουν ένα κοινό

συμφέρον μεταξύ των χωρών τους : τη διαχείριση της αγοράς άνθρακα και χάλυβα υπό ανεξάρτητη αρχή.

Στις 9 Μαΐου 1950, η πρόταση διατυπώνεται επίσημα από τον Schuman και στις 18 Απριλίου 1951 στο Παρίσι υπογράφηκε η **Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ)**. Τη Συνθήκη συνηπόγραψαν 6 ευρωπαϊκά κράτη : η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία, η Ολλανδία, το Βέλγιο και το Λουξεμβούργο δεχόμενοι την “από κοινού” χάραξη και εφαρμογή μιας **ενιαίας πολιτικής** στον πολύ σημαντικό αυτό τομέα της οικονομίας τους. Αργότερα η 9^η Μαΐου ορίζεται ως «Ημέρα της Ευρώπης».

Η “μικρή Ευρώπη των έξι” άρχισε να οικοδομείται από τις 25 Ιουλίου 1952, ημερομηνία που τέθηκε σε εφαρμογή η Συνθήκη ΕΚΑΧ. ⁽¹³⁾

Ο **Robert Schuman** με τη διακήρυξη του αυτή, διέβλεπε τη δημιουργία μιας κοινής αγοράς για όλα τα προϊόντα, σε ένα διεθνή καταμερισμό της εργασίας και στην καλύτερη χρησιμοποίηση των νέων μεθόδων παραγωγής. Πέρα όμως από την οικονομική ολοκλήρωση, με την συγχώνευση των οικονομικών συμφερόντων των ευρωπαϊκών κρατών, διέβλεπε και την πολιτική ολοκλήρωση με την σταδιακή δημιουργία μιας “ευρωπαϊκής ομοσπονδίας”.

Η διακήρυξη του **Schuman** όμως, δεν υπήρξε η μόνη μέσα στο 1950. Στις 25 Οκτωβρίου 1950, ο γάλλος υπουργός άμυνας **Pleven** πρότεινε τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού στρατού ενταγμένου στους πολιτικούς θεσμούς της Ενωμένης Ευρώπης. Η πρότασή του έγινε δεκτή υπογράφοντας τη συνθήκη ίδρυσης της **Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άμυνας**. Η Κοινότητα αυτή όμως, αντέβαινε στην

αρχική ιδέα του **Schuman**, που μιλούσε για πρόοδο με μικρά βήματα, αφού η άμυνα και η εξωτερική πολιτική αποτελούν τα τελευταία στάδια της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, γι' αυτό και θα έπρεπε να υιοθετηθούν πολύ αργότερα όπως και τελικά έγινε. Έτσι, στις *31 Αυγούστου 1954*, η *Γαλλική Εθνική Συνέλευση* αρνήθηκε να επικυρώσει τη συνθήκη ίδρυσης της **Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άμυνας**.⁽¹⁴⁾

Αργότερα, την *1η και 2α Ιουνίου 1955*, σε διάσκεψη στη Μεσσήνα της Ιταλίας αποφασίστηκε να πραγματοποιηθεί έκθεση εξετάζοντας τη δυνατότητα δημιουργίας κοινής αγοράς για όλα τα προϊόντα, καθώς και κοινότητα για την πυρηνική ενέργεια. Η έκθεση παρουσιάστηκε στις *21 Απριλίου 1956*, τα συμπεράσματα υιοθετήθηκαν από τη διάσκεψη της Βενετίας στις *29 Μαΐου του 1957* στο Καπιτώλιο της Ρώμης υπογράφονται οι συνθήκες για την ίδρυση της **Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ)** με έξι χώρες μέλη (Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Βέλγιο, Ολλανδία, Λουξεμβούργο) και της **Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (ΕΚΑΕ) (EURATOM)**.⁽¹⁵⁾

Η **Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα**, έχει αντικείμενα που αφορούν τις γενικότερες οικονομικές σχέσεις των έξι μεταξύ τους και των έξι ως συνόλου, με τις Τρίτες, εκτός Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, χώρες. Στόχοι της ΕΟΚ ήταν η ανάπτυξη των χωρών – μελών και η άνοδος του βιοτικού επιπέδου των πολιτών, με τη δημιουργία μιας κοινής αγοράς, όπου άνθρωποι, προϊόντα και κεφάλαια θα κινούνται ελεύθερα μεταξύ των κρατών – μελών της Κοινότητας.

Η **Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας**, έχει ως σκοπό την ειρηνική χρήση της ατομικής ενέργειας στην βιομηχανική και οικονομική ανάπτυξη των έξι.

Και οι δύο αυτοί θεσμοί έχουν οργανωτική ομοιότητα με την ΕΚΑΧ και, προπάντων, την ίδια ή και μεγαλύτερη αναγκαστικότητα των αποφάσεών τους στο εσωτερικό των έξι. Η “ενσυνείδητη εκχώρηση εξουσίας” από τους έξι στις τρεις, πια, “Κοινότητες” έχει πλέον αυξηθεί σημαντικά και σε έκταση και σε βάθος. Οι “Ευρωπαϊκές Κοινότητες” ή απλά, η “Ευρωπαϊκή Κοινότητα” είναι πλέον γεγονός.

Το **Ηνωμένο Βασίλειο** προτίμησε μία συνεργασία που θα σήμαινε την εξάλειψη των τελωνειακών δασμών μεταξύ των κρατών μελών της, όμως αυτά θα διατηρούσαν την αυτονομία τους κι δεν θα απαιτούνταν η εγκατάλειψη μέρους της εθνικής τους κυριαρχίας.

Έτσι το 1959, δημιουργήθηκε η **Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελευθέρων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ)**, στην οποία προσχώρησαν το Ηνωμένο Βασίλειο, η Νορβηγία, η Σουηδία, η Δανία, η Αυστρία, η Πορτογαλία, η Ισλανδία, η Ελβετία και αργότερα η Φιλανδία.

Σύντομα η βρετανική κυβέρνηση άρχισε να αναθεωρεί τη θέση της πάνω στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, υποβάλλοντας επίσημα την υποψηφιότητά της, τον *Αύγουστο του 1961* για να γίνει πλήρες μέλος των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Το παράδειγμα της ακολουθήθηκε κι από τη Δανία, τη Νορβηγία και την Ιρλανδία.

Τον Ιούλιο του ίδιου έτους η Ελλάδα, υπογράφει Συμφωνία Σύνδεσης με την ΕΟΚ, με στόχο την πλήρη ένταξή της στα επόμενα χρόνια.

Η ένταξη αυτών των κρατών προσέκρουσε στην καχυποψία του προέδρου της Γαλλικής Δημοκρατίας, στρατηγού **Ντε Γκώλ**, έναντι της Αγγλίας. Το θέμα της ένταξης των χωρών αυτών άρχισε να εξετάζεται σοβαρά μετά την παραίτηση του Ντε Γκώλ, τον *Απρίλιο του 1969*, στη διάσκεψη της Χάγης και την ίδια χρονιά πραγματοποιείται η Τελωνειακή Ένωση των χωρών της ΕΟΚ. Τον Οκτώβριο του επόμενου έτους ο πρωθυπουργός του Λουξεμβούργου Pierre Werner πρότεινε Σχέδιο τριών διαδοχικών Σταδίων για την πραγματοποίηση μιας Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.

Τελικά οι συνθήκες ένταξης υπογράφηκαν στις *22 Ιανουαρίου 1972* κι από την *1η Ιανουαρίου 1973*, η Κοινότητα των έξι έγινε Κοινότητα των εννέα με την ένταξη της Μεγάλης Βρετανίας, της Ιρλανδίας και της Δανίας (**Πρώτη Διεύρυνση**). Η Νορβηγία τελικά δεν εντάχθηκε στην Κοινότητα, γιατί 53,49% του Νορβηγικού λαού αντιπάχθηκε με δημοψήφισμα στην ένταξη. ⁽¹⁶⁾

Η προοπτική των “Ηνωμένων Πολιτειών της Ευρώπης”, κατά τη διατύπωση του Βίκτορα Ουγκώ, δεν θα μπορούσε να σταματήσει εδώ, με την ένταξη στους κόλπους της εννέα μόνο κρατών μελών. Του *Ιούλιο του 1972*, με την σύναψη συμφωνιών ελευθέρων συναλλαγών μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των κρατών μελών της Ε.Ζ.Ε.Σ., έγινε μια ακόμη προσπάθεια διεύρυνσης.

Το 1973 το Σύστημα του Bretton Woods διαλύεται, με αποτέλεσμα τα ευρωπαϊκά νομίσματα να κυμαίνονται ελεύθερα έναντι του δολαρίου, αλλά οι μεταξύ τους διακυμάνσεις να περιορίζονται σε +/-2,25% εκατέρωθεν της κεντρικής διμερούς ισοτιμίας. Το σύστημα αυτό περιθωριοποιήθηκε με την αποχώρηση του Ην. Βασιλείου και της Γαλλίας.

Το 1975 η Ελλάδα υπέβαλε αίτηση ένταξης στην “Ευρωπαϊκή Κοινότητα” και η ενέργεια αυτή ακολουθήθηκε το 1977 από την Πορτογαλία και την Ισπανία. Τελικά, από την *1η Ιανουαρίου 1981*, η Κοινότητα των εννέα, έγινε Κοινότητα των δέκα με την ένταξη της Ελλάδας κι από την *1η Ιανουαρίου 1986*, έγινε Κοινότητα των δώδεκα με την ένταξη της Ισπανίας και της Πορτογαλίας **(Δεύτερη Διεύρυνση)**.

Με την ένταξη της Ισπανίας και της Πορτογαλίας, τροποποιείται η αρχική Συνθήκη της Ρώμης, με την υπογραφή της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης και μπαίνουν οι βάσεις για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς. Καθιερώνεται η επίσημη ευρωπαϊκή σημαία, που είναι μπλε με δώδεκα αστέρια σε κύκλο.

Παράλληλα, η Κοινότητα εδραιώνεται σε διεθνές επίπεδο, ενδυναμώνοντας τις συμβατικές σχέσεις που διατηρεί με τις χώρες του νότιου τμήματος της Μεσογείου και τις χώρες της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού που συνεργάζονται βάσει των διαδοχικών *Συμβάσεων Λομέ (1975 - 1989 : Λομέ I, II, III και IV)*.⁽¹⁷⁾

Το 1979 το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα αρχίζει τη λειτουργία του και ορίζεται το ECU ως νομισματική μονάδα. Την ίδια χρονιά υπογράφεται στο

Ζάππειο Μέγαρο της Αθήνας η Συνθήκη Προσχώρησης της Ελλάδας στην ΕΟΚ. Και γίνονται οι πρώτες ευρωπαϊκές εκλογές, για την ανάδειξη των βουλευτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στις οποίες ψήφισαν οι πολίτες όλων των χωρών – μελών της ΕΟΚ. (18)

Βάσει ενός **Λευκού Βιβλίου**, που υπέβαλε η Επιτροπή το 1985, η Κοινότητα αποφασίζει να ολοκληρώσει την οικοδόμηση της μεγάλης εσωτερικής αγοράς μέχρι την *1η Ιανουαρίου 1993*. Αυτή η ημερομηνία, καθώς και οι νομοθετικές διατάξεις που συγκεκριμενοποιούν το φιλόδοξο αυτό στόχο, επιβεβαιώθηκαν στις *17 και 18 Φεβρουαρίου του 1986* με την υπογραφή στο Λουξεμβούργο και στη Χάγη της **Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης**, που τέθηκε σε ισχύ την *1η Ιουλίου 1987*.

Με την **Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (ΕΕΠ)**, ορίζεται ως ημερομηνία ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς η 1η Ιανουαρίου 1993, και παρέχονται στα κοινοτικά όργανα τα μέσα για την έγκριση των 300 απαιτούμενων οδηγιών. Κεντρικό στοιχείο της ΕΕΠ αποτελεί η δημιουργία της ενιαίας αγοράς με την εξάλειψη όλων των εμποδίων που περιορίζουν εντός των ορίων της την ελεύθερη μετακίνηση εργαζομένων, αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων.

Η Ενιαία Πράξη συνδέει στενά το στόχο της μεγάλης εσωτερικής αγοράς με τον εξίσου σημαντικό στόχο της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Η Ευρώπη θέτει σε εφαρμογή διαρθρωτικές πολιτικές υπέρ των καθυστερημένων αναπτυξιακά περιοχών ή εκείνων που έχουν πληγεί από τις αλλαγές στον βιομηχανικό και τεχνολογικό τομέα. Επίσης, ενισχύει τη συνεργασία σε θέματα

έρευνας και ανάπτυξης και τέλος, λαμβάνει υπόψη την κοινωνική διάσταση της εσωτερικής αγοράς, που συνδέεται άρρηκτα με τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας των ευρωπαϊών πολιτών.

Τα ανωτέρω είναι αποτέλεσμα της λεγόμενης **«ασύμβατης τριλογίας»**, σύμφωνα με την οποία μόνο δύο από τις αναφερόμενες τρεις πολιτικές είναι ταυτόχρονα συμβατές μεταξύ τους: πλήρης ελευθερία στη κίνηση κεφαλαίων, σταθερές συναλλαγματικές ισοτιμίες και ανεξάρτητη νομισματική πολιτική.

Αν υπάρχει σε μια χώρα πλήρης ελευθερία στην κίνηση κεφαλαίων και το νόμισμα της είναι άρρηκτα «δεμένο» με το νόμισμα μιας μεγάλης χώρας, τότε η νομισματική πολιτική της, παύει να είναι ανεξάρτητη, γιατί οι νομισματικές αρχές θα πρέπει να αυξομειώνουν την ποσότητα χρήματος ώστε τα εγχώρια επιτόκια να ακολουθούν τα επιτόκια της μεγάλης χώρας προς το νόμισμα της οποίας έχει προσδεθεί το εθνικό της. Ακόμη και μια μικρή μείωση του εγχώριου επιτοκίου, που δεν είναι συμβατή με το αποδεκτό περιθώριο μεταξύ των εγχώριων και ξένων επιτοκίων, θα μπορούσε να προκαλέσει μαζική έξοδο κεφαλαίων από τη χώρα. Η απειλή αυτή, αναγκάζει τις εγχώριες νομισματικές αρχές να μην επιχειρούν δραστικές διαφοροποιήσεις των εγχώριων επιτοκίων από τα ξένα επομένως και ακολουθούν τουλάχιστον μεσοπρόθεσμα, τις προδιαγραφές της νομισματικής πολιτικής της ξένης χώρας.

Αν οι χώρες θέλουν πράγματι να ακολουθήσουν ανεξάρτητη νομισματική πολιτική σε ένα περιβάλλον όπου επικρατεί ελευθερία στην κίνηση των κεφαλαίων, τότε πρέπει να αφήνουν τη συναλλαγματική τους ισοτιμία να κυμαίνεται, ώστε να εξασφαλίζεται ισορροπία στο ισοζύγιο πληρωμών. Η προοπτική αυτή όμως, διαταράσσει τις εμπορευματικές ροές και δεν θα

μπορούσε να γίνει δεκτή από τις «ισχυρές» οικονομικά χώρες της ΕΕ, με αποτέλεσμα η κοινή νομισματική πολιτική να είναι αναπόφευκτη. (19)

Η ένωση έχει ως προορισμό να συγκεντρώσει, εν καιρώ, όλες τις δημοκρατικές χώρες της ηπείρου. Στις *14 Απριλίου 1987* θέτει υποψηφιότητα για την ένταξη της στην ΕΟΚ, η Τουρκία. Στις *17 Ιουλίου 1989* και στις *4 και 16 Ιουλίου 1990* πραγματοποιούν αιτήσεις προσχώρησης η Αυστρία, η Μάλτα και η Κύπρος, αντίστοιχα.

Σε συνεδρίαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στη Μαδρίτη (*14 – 16 Ιουνίου 1989*), εγκρίνεται το Σχέδιο του Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Jacques Delors για δημιουργία Νομισματικής Ένωσης, το οποίο προβλέπει τρία στάδια.

Στις *19 Ιουνίου 1990*, η Γερμανία, το Βέλγιο, οι Κάτω Χώρες και το Λουξεμβούργο υπογράφουν τη **συμφωνία Schengen** που αποσκοπεί στην προοδευτική κατάργηση των τελωνειακών και αστυνομικών διατυπώσεων για όλα τα πρόσωπα. Σ' αυτή τη συμφωνία προσχώρησαν σταδιακά η Ιταλία, η Ισπανία, η Πορτογαλία, η Ελλάδα και η Αυστρία. (20)

Τον *Ιούλιο του ίδιου έτους (1990)*, το Πρώτο Στάδιο της ΟΝΕ τίθεται σε εφαρμογή σύμφωνα με το Σχέδιο Delors. Απελευθερώνεται η κυκλοφορία χρήματος και κεφαλαίων σε οχτώ χώρες της Κοινότητας.

Στις *21 Οκτωβρίου*, πραγματοποιείται η συμφωνία για τη δημιουργία του **Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ)** που υπογράφηκε στο Πόρτο στις *2 Μαΐου 1992*.

Οι στόχοι του ΕΟΧ είναι:

- (1) να συνδέσει τις χώρες της ΕΖΕΣ με τη δημιουργία μιας ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς που να συγκεντρώνει 380 εκατ. κατοίκους,
- (2) να επεκτείνει στις χώρες της ΕΖΕΣ την εφαρμογή ορισμένων κοινοτικών πολιτικών (έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη, μεταφορές, περιβάλλον, κατάρτιση και εκπαίδευση, πνευματική ιδιοκτησία κ.λ.π.)⁽²¹⁾

Η Συνθήκη για τον ΕΟΧ τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1994, και περιλαμβάνει τα 19 έθνη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ), δημιουργώντας μια ολοκληρωμένη αγορά που εκτείνεται από την Αρκτική μέχρι τη Μεσόγειο. Ο Jacques Delors περιέγραψε τον ΕΟΧ σαν δοκιμαστική περίοδο για τις χώρες που επιδιώκουν να προσχωρήσουν στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα μετατρέπεται σε **Ευρωπαϊκή Ένωση** με τη Συνθήκη που υπεγράφη στις 7 Φεβρουαρίου 1992 στο *Μάαστριχ* της Ολλανδίας και η οποία έδωσε μια νέα διάσταση στην ευρωπαϊκή οικοδόμηση. Η **Συνθήκη του Μάαστριχ**, που άρχισε να ισχύει την 1η Νοεμβρίου 1993, αναθέτει στα κράτη μέλη ένα φιλόδοξο πρόγραμμα : νομισματική ένωση μέχρι το 1999, νέες κοινοτικές πολιτικές, ευρωπαϊκή ιθαγένεια, κοινή εξωτερική πολιτική ασφάλειας, εσωτερική ασφάλεια.

Για την Ευρώπη, η ενιαία αγορά του 1992 αποτελεί τον επόμενο και σημαντικότερο στόχο. Το ενδιαφέρον όλων θα εστιαστεί στην απόφαση της Συνθήκης του Μάαστριχ, που θα σημαδεύει την καθημερινή τους ζωή : την

υλοποίηση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης (η πορεία προς την οποία ξεκίνησε την *1η Ιουλίου 1990*), στην οποία θα συμμετέχουν από την *1η Ιανουαρίου 1999* όλες οι χώρες που θα πληρούν ορισμένα οικονομικά κριτήρια που εγγυώνται την καλή δημοσιονομική τους διαχείριση και εξασφαλίζουν για το μέλλον τη σταθερότητα του ενιαίου νομίσματος : του **ECU** το οποίο μετονομάστηκε σε **Ευρώ**. Η ενιαία αγορά και η οικονομική και νομισματική ένωση αλληλοσυμπληρώνονται.

Το 1992 έπρεπε κανονικά να είναι για την Ευρώπη το έτος του “στόχου ‘92”, δηλαδή της ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς. Στην πραγματικότητα ήταν το **έτος του Μάαστριχ**, εφόσον η προσοχή της κοινής γνώμης στράφηκε στις περιπέτειες της επικύρωσης της Συνθήκης, σ’ αυτήν την ολλανδική πόλη. ⁽²²⁾

Η ευρωπαϊκή οικοδόμηση, προσέκρουσε σε μερικές χιλιάδες αρνητικούς Δανικούς ψήφους που δημιούργησαν ένα κλίμα πολιτικής και οικονομικής αβεβαιότητας και διατάραξαν έτσι το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα.

Από την *1^η Ιανουαρίου 1994*, άρχισε το Δεύτερο Στάδιο της ΟΝΕ, με τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ινστιτούτου, που υπήρξε και η πρώτη μορφή της ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Από την *1η Ιανουαρίου 1995*, τρία νέα κράτη προσχωρούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Αυστρία, η Φιλανδία και η Σουηδία εμπλουτίζουν την Ένωση και της παρέχουν νέες διαστάσεις στην καρδιά της κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης . Η Ευρώπη των δεκαπέντε είναι πλέον γεγονός.**(Τρίτη Διεύρυνση)**.

Η Ένωση, πρώτη εμπορική αδύναμη στον κόσμο αρχίζει να διαθέτει τα μέσα που της επιτρέπουν να μείνει στη διεθνή σκηνή. Θέτει στόχο την εφαρμογή κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας.

Στη σύνοδο Κορυφής στο Δουβλίνο (13 – 14/12/1996) παρουσιάζονται τα νέα Ευρώ(χαρτο)νομίσματα, ενώ στο Άμστερνταμ τον επόμενο χρόνο (16 – 17/06/1997), το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ψηφίζει το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης με σκοπό την εξασφάλιση της σταθερότητας του νέου νομίσματος.

Το *Μάρτιο του 1998*, η δραχμή εντάσσεται στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών με κεντρική ισοτιμία 357 δρχ/ECU και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα πρότειναν έντεκα χώρες για να συμμετάσχουν στην Νομισματική Ένωση. Από τα δεκαπέντε κράτη – μέλη δεν λαμβάνουν μέρος μετά από επιθυμία τους η Μ. Βρετανία, η Σουηδία και η Δανία.

Τον *Ιούλιο του 1998* η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αρχίζει επίσημα τις εργασίες της. Από *1-1-1999*, το Ευρώ γίνεται το επίσημο νόμισμα των έντεκα χωρών της ΟΝΕ, αλλά χρησιμοποιείται ακόμη μόνο σε λογιστική μορφή. Παράλληλα καθορίζονται οι οριστικές ισοτιμίες (τιμές μετατροπής) των εθνικών νομισμάτων αυτών των έντεκα χωρών σε Ευρώ.

Τον *Μάρτιο του 2000*, η Ελλάδα υπέβαλλε αίτηση ένταξης στην ΟΝΕ, ενώ τον Ιούνιο της ίδιας χρονιάς με απόφαση της Συνόδου Κορυφής στην Πορτογαλία, η Ελλάδα γίνεται δεκτή στη ζώνη του Ευρώ από την *1^η Ιανουαρίου του 2001*, και αποτελεί το δωδέκατο μέλος της ΟΝΕ.

Από 1-1-2002, το Ευρώ κυκλοφορεί σε κέρματα και σε χαρτονομίσματα, ως επίσημο νόμισμα των δώδεκα κρατών – μελών της ΟΝΕ και της ευρωπαϊκής Ένωσης, παράλληλα με τα εθνικά νομίσματα αυτών των χωρών για διάστημα περίπου δύο μηνών (περίοδος παράλληλης κυκλοφορίας), ενώ από 1-3-2002, όλες οι συναλλαγές στα κράτη – μέλη της ΟΝΕ γίνονται μόνο σε Ευρώ. (23)

Η “Μεγάλη Ευρώπη”, που κυοφορείται από τον Ατλαντικό μέχρι τα Ουράλια, θα καταστεί μια οργανωμένη δύναμη μόνον εάν διαρθρωθεί γύρω από έναν πυρήνα σταθερό και ικανό να εκφράζεται με μία φωνή για τις διεθνείς υποθέσεις. Ο μισός σχεδόν αιώνας ευρωπαϊκής οικοδόμησης, σημάδεψε βαθιά τόσο την ιστορία της ηπείρου, όσο και τη νοοτροπία των κατοίκων της. Τα κράτη - μέλη γνωρίζουν ότι έχει περάσει η εποχή της απόλυτης εθνικής κυριαρχίας και ότι μόνο η συνένωση των δυνάμεων και το όραμα ενός “εφεξής κοινού πεπρωμένου”, σύμφωνα με την έκφραση του Robert Schuman, θα επιτρέψουν στα έθνη να συνεχίσουν την οικονομική και κοινωνική πρόοδο και να διατηρήσουν την επιρροή τους στον κόσμο. (24)

Οι “ουδέτερες” χώρες αναγνωρίζουν την ελκυστικότητα της Ένωσης και κατευθύνονται προς αυτήν. Μέσα στον 21^ο αιώνα, πάνω από είκοσι πέντε (25) κράτη θα σχηματίζουν τον αστερισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η Ένωση έχει ως προορισμό να συγκεντρώσει, εν καιρώ, όλες τις δημοκρατικές χώρες της ηπείρου. Η διαδικασία αυτή όμως θα είναι κατ' ανάγκη σταδιακή και

θα λαμβάνει υπόψη της τα διάφορα επίπεδα πολιτικής και οικονομικής συνεργασίας της κάθε χώρας.

Οι “ευρωπαϊκές συμφωνίες” που υπογράφηκαν με την Πολωνία, την Ουγγαρία, την Τσεχική Δημοκρατία, τη Σλοβακία, τη Βουλγαρία, τη Ρουμανία, την Εσθονία, τη Λετονία και τη Λιθουανία και τη Σλοβενία, ενισχύονται σταδιακά στο βαθμό που οι χώρες αυτές προχωρούν προς την οικονομία της αγοράς επωφελούμενες από την κοινοτική συνεργασία. Οι χώρες που είναι σε θέση να ενταχθούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση υποβάλλουν αίτηση προσχώρησης, προωθώντας την προοπτική για ένα ακόμη κύμα διεύρυνσης, στον οποίο θα ενταχθούν η Μάλτα και η Κύπρος.⁽²⁵⁾

Χαρακτηριστικά αναφέρεται : “Λόγω του μεγέθους του, λόγω της πρωτοτυπίας του, λόγω της επιτυχημένης κατασκευής του, το κοινοτικό οικοδόμημα τοποθέτησε πάλι την Ευρώπη στο προσκήνιο της διεθνούς σκηνής. Πέρα από την Κοινότητα των Δώδεκα, μια μεγάλη Ευρώπη να διαφαίνεται στη δεκαετία του '90, μια Ευρώπη που θέλει να ορίζει ελεύθερα τις τύχες της και τους ηγέτες της, μια Ευρώπη που θέλει να παράγει, να αγοράζει και να πουλάει ελεύθερα, μια Ευρώπη που θέλει να πηγαиноέρχεται, να σκέπτεται, να εκφράζεται, να επιλέγει τα ιδανικά και τα πιστεύω της ελεύθερα.”⁽²⁶⁾

Όλο και περισσότερο φαίνεται ότι οι πολίτες των κρατών - μελών, έχουν το συναίσθημα ότι η Ευρώπη είναι η δεύτερη πατρίδα τους. Οι δημοσκοπήσεις της κοινής γνώμης που ονομάζονται “ευρωβαρόμετρα” και τις πραγματοποιεί

τακτικά, από το 1973, η Επιτροπή, δείχνουν τη μεγάλη συναίνεση των πολιτών των κρατών - μελών για την Ευρωπαϊκή οικοδόμηση.

Μετά τη δημιουργία της Ε.Ε., ένα Ευρωπαϊκό πνεύμα αναπτύχθηκε. Προέρχεται τόσο από τη λογική όσο και από το συναίσθημα και υλοποιείται με δεσμούς αλληλεγγύης τόσο οικονομικούς όσο και πολιτικούς.

3. ΑΠΟ ΤΟ Ε.Σ.Ο. ΣΤΟ ΕΥΡΩ

Η Ενωμένη Ευρώπη, στη σύλληψή της σαν ιδέα, υπήρξε “πολιτική”. Γεννήθηκε όμως, με τις ιδρυτικές συνθήκες, σαν “οικονομική”. Οι συντάκτες της Συνθήκης της Ρώμης όρισαν στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα «την αποστολή, με τη δημιουργία μιας κοινής αγοράς και με την προοδευτική προσέγγιση της οικονομικής πολιτικής των κρατών - μελών, να προάγει την αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στο σύνολο της Κοινότητας, τη συνεχή και ισόρροπη επέκταση της οικονομίας, αυξημένη σταθερότητα, επιταχυνόμενη ανύψωση του βιοτικού επιπέδου και σχέσεις περισσότερο στενές μεταξύ των κρατών που συνενώνει».

Η Συνθήκη θεώρησε σαφώς ότι η ευημερία της Κοινότητας και, διαδοχικά, η πολιτική και οικονομική της ενότητα, εξαρτώνται από μια ενιαία ολοκληρωμένη αγορά, η οποία θα περιλαμβάνει :

- (1) την τελωνειακή ένωση, που σημαίνει εξάλειψη των τελωνειακών δασμών, των ποσοστώσεων εισαγωγής και των άλλων εμποδίων στις

ανταλλαγές μεταξύ των κρατών - μελών, καθώς και την υιοθέτηση ενός κοινού τελωνειακού δασμολογίου έναντι των τρίτων χωρών και,

- (2) πραγματοποίηση τεσσάρων ουσιαστών ελευθεριών : ελεύθερης κυκλοφορίας των προϊόντων, ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, ελεύθερης εγκατάστασης και παροχής υπηρεσιών και ελεύθερης κυκλοφορίας κεφαλαίων. ⁽²⁷⁾

Μετά την τελωνειακή ένωση και τη δημιουργία ζώνης ελεύθερου εμπορίου, το επόμενο στάδιο στην οικονομική ολοκλήρωση είναι η **Νομισματική Ένωση** που επηρεάζει έμμεσα τις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των κρατών - μελών. Βασική προϋπόθεση όμως της Νομισματικής Ένωσης ήταν ο συντονισμός της χρηματοπιστωτικής και νομισματικής και γενικότερα οικονομικής πολιτικής των χωρών - μελών.

Οι νομοθετικές εργασίες που απαιτούνταν για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς συμπληρώθηκαν το 1992. Για να μοιάσει, όμως, η εσωτερική αγορά της Κοινότητας με μια **ενιαία αγορά**, χρειάζεται επιπλέον όλων των πιο πάνω ελευθεριών, **ένα ενιαίο νόμισμα** το οποίο να αποκλείει τον συναλλαγματικό κίνδυνο από τις ενδοκοινοτικές συναλλαγές.

Το ενιαίο νόμισμα, είναι και ο μεγάλος στόχος της **Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (Ο.Ν.Ε.)**, της οποίας τα θεμέλια τέθηκαν στο Μάαστριχ. Οι διαταράξεις του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος, που ακολούθησαν τις αμφιβολίες επικύρωσης της Συνθήκης του Μάαστριχ, κατέδειξαν την ανάγκη ενός ενιαίου νομίσματος και επομένως μιας ενιαίας νομισματικής πολιτικής κατευθυνόμενης από υπερεθνικά όργανα.

Μία μεγαλύτερη οικονομική σύγκλιση των κρατών - μελών, είναι η μόνη που μπορεί να εξασφαλίσει σε διαρκή βάση την πλήρη ελευθερία στη κίνηση των κεφαλαίων και να οδηγήσει στην ενοποίηση των χρηματοπιστωτικών αγορών, χωρίς εμπόδια και διαταραχές. Με τις τιμές του συναλλάγματος να μεταβάλλονται ελεύθερα είναι επόμενο να μπλοκάρονται οι συντελεστές της παραγωγής, μιας που πρέπει να καταβάλουν το κόστος του.

Η λέξη E.C.U. είναι το αρκτικόλεξο του **European Currency Unit**, δηλαδή της Ευρωπαϊκής Νομισματικής Μονάδας (E.N.M.). Το **ECU** και στη συνέχεια το **ΕΥΡΩ** αποτέλεσε ένα “καλάθι” νομισμάτων, το οποίο περιείχε τα νομίσματα όλων των κρατών - μελών, όπου κάθε νόμισμα συμμετείχε σε ένα ποσοστό που καθοριζόταν ανάλογα με την οικονομική δύναμη της συγκεκριμένης χώρας. Κατά συνέπεια, η τιμή του ECU ποίκιλε σε κάθε νόμισμα καθώς η τιμή κάθε νομίσματος μεταβάλλεται συνεχώς σε σχέση με αυτό, και λόγω του γεγονότος αυτού, το ECU χρησιμοποιήθηκε ως δείκτης που προσδιόριζε πότε ένα νόμισμα σημείωνε άνοδο ή πτώση σε σχέση με τα άλλα.

Η ιδιαιτερότητα του όλου εγχειρήματος έγκειται στο ότι, για πρώτη φορά στην παγκόσμια οικονομική ιστορία, χώρες με υψηλό βαθμό οικονομικής ανάπτυξης εμφανίζονται αποφασισμένες να παραιτηθούν από το δικαίωμα έκδοσης εθνικού νομίσματος και να το παραχωρήσουν σε μια «ομοσπονδιακή» νομισματική αρχή χωρίς την ταυτόχρονη παρουσία μιας ομοσπονδιακής πολιτικής αρχής. Για πολλούς παρατηρητές των ευρωπαϊκών εξελίξεων, η κίνηση αυτή εκλαμβάνεται ως μια ενέργεια που αν δεν οδηγεί, ασφαλώς και διευκολύνει την πολιτική ενοποίηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης(E.E). (28)

4. ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩ

Το ευρώ είναι το κοινό νόμισμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην πραγματικότητα, βρίσκεται ήδη στις ζωές μας από την 1η Ιανουαρίου του 1999, όταν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το κατέστησε αυτοτελές νόμισμα, αντικαθιστώντας με αυτό την παλαιότερη Ευρωπαϊκή Νομισματική Μονάδα (ECU) σε αναλογία ένα ΕΥΡΩ προς ένα **ECU**.

Το σύμβολο € δημιουργήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο των επικοινωνιακών δραστηριοτήτων της για το ενιαίο νόμισμα. Το σύμβολο έπρεπε να ικανοποιεί τρία απλά κριτήρια :

- (1) Να είναι ένα εύκολα αναγνωρίσιμο σύμβολο της Ευρώπης
- (2) Να γράφεται εύκολα με το χέρι
- (3) Να είναι αισθητικά όμορφο.

Αρχικά υποβλήθηκαν εσωτερικά τριάντα περίπου προσχέδια. Από αυτά, τα δέκα τέθηκαν υπόψη του ευρύτερου κοινού, προκειμένου να αξιολογηθεί η ποιότητά τους.

Είναι εμπνευσμένο από το ελληνικό γράμμα έψιλον και αποτελεί αναφορά στην κλασική εποχή και το λίκνο του ευρωπαϊκού πολιτισμού, καθώς και στο πρώτο γράμμα της λέξης «Ευρώπη». Οι δύο παράλληλες γραμμές συμβολίζουν τη σταθερότητα του Ευρώ. Η επίσημη συντομογραφία του Ευρώ (EURO) είναι EUR και έχει κατοχυρωθεί στο Διεθνή Οργανισμό Τυποποίησης (ISO).

Ειδικότερα, η κεντρική ισοτιμία της δραχμής έναντι του ευρώ, όπως αυτή επικυρώθηκε στις **19 Ιουνίου 1999, είναι 340,75 δραχμές/ ευρώ**. Ωστόσο, όπως συμβαίνει με όλα τα νομίσματα, έτσι και το ευρώ παρουσιάζει διακυμάνσεις στις χρηματαγορές. Αν και οι διαφορές από την κεντρική ισοτιμία είναι μικρές, καθώς η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε θέσει όρια διακύμανσης της ισοτιμίας του κοινού νομίσματος, η πραγματική ισοτιμία μεταβαλλόταν. Οι κανονισμοί της ΕΕ, για τη στρογγυλοποίηση των ισοτιμιών, επέβαλαν μετατροπή προς την πλησιέστερη υποδιαίρεση, που στη συγκεκριμένη περίπτωση ήταν 1 ευρώ.

Από 1/1/2002, ο Ελευθέριος Βενιζέλος, ο Ιωάννης Καποδίστριας και ο Ρήγας Φεραίος συντροφεύουν τους Έλληνες στις συναλλαγές τους, μιας και τα πρόσωπα αυτών των τριών μεγάλων Ελλήνων κοσμούν τη μια όψη των κοινών ευρωπαϊκών νομισμάτων που κυκλοφορούν στη χώρα μας.

Τα σχέδια συμβολίζουν την αρχιτεκτονική κληρονομιά της Ευρώπης, χωρίς να αναπαριστούν κάποιο από τα υπάρχοντα μνημεία. Παράθυρα και πύλες κοσμούν την εμπρόσθια όψη κάθε χαρτονομίσματος, συμβολίζοντας την ευρύτητα πνεύματος και τη συνεργασία στην Ενωμένη Ευρώπη. Η άλλη πλευρά κάθε χαρτονομίσματος αναπαριστά τη γέφυρα μιας συγκεκριμένης εποχής, συμβολίζοντας την ύπαρξη επικοινωνίας μεταξύ των λαών της Ευρώπης και του υπόλοιπου κόσμου. Τα χαρτονομίσματα φέρουν τελειοποιημένα χαρακτηριστικά ασφαλείας.

Κυκλοφορούν οκτώ κέρματα ευρώ, που αντιστοιχούν σε 2 και 1 ευρώ, καθώς και σε 50, 20, 10, 5, 2 και 1 λεπτά του ευρώ. Κάθε κέρμα έχει μια κοινή ευρωπαϊκή όψη. Την άλλη όψη το κάθε κράτος την κοσμεί με δικά της σύμβολα.

Ανεξάρτητα από το σύμβολο που φέρουν, τα κέρματα μπορούν να χρησιμοποιούνται και στα δώδεκα κράτη (Βέλγιο, Γερμανία, Ισπανία, Γαλλία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Αυστρία, Πορτογαλία, Φιλανδία και Ελλάδα). Η κοινή όψη των κερμάτων αντιπροσωπεύει το χάρτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με φόντο εγκάρσιες γραμμές, όπου εμφανίζονται τα αστέρια της ευρωπαϊκής σημαίας. Τα κέρματα των 1,2 και 5 λεπτών δίνουν έμφαση στη θέση της Ευρώπης στον κόσμο, ενώ τα κέρματα των 10, 20 και 50 λεπτών παρουσιάζουν την Ένωση ως σύνολο εθνών. Τα κέρματα των 1 και 2 ευρώ περιγράφουν την Ευρώπη χωρίς σύνορα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΤΑ ΚΕΡΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΕΥΡΩ ΚΑΙ Η ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΑ ΤΟΥΣ ΣΕ ΔΡΑΧΜΕΣ.

ΚΕΡΜΑΤΑ ΕΥΡΩ	ΑΞΙΑ ΣΕ ΔΡΑΧΜΕΣ
1 λεπτό	3
2 λεπτά	7
5 λεπτά	17
10 λεπτά	34
20 λεπτά	68

50 λεπτά	170
€1	341
€2	682
ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΕΥΡΩ	ΑΞΙΑ ΣΕ ΔΡΑΧΜΕΣ
€5	1.704
€10	3.408
€20	6.815
€50	17.038
€100	34.075
€200	68.150
€500	170.375

Το ευρώ μπήκε για τα καλά στην καθημερινή μας ζωή και οπωσδήποτε θα τη διευκολύνει με πάρα πολλούς τρόπους, ασχέτως αν αρχικά θα την προβλημάτισε. Οι Έλληνες αναγκάστηκαν και θα αναγκάζονται για αρκετό ακόμη διάστημα – κυρίως οι γεροντότεροι - να μεταφράζουν τις δραχμές σε νόμισμα Ευρώπης, οι δε μισθοί φάνηκαν σαφώς μικρότεροι, αν συνυπολογιστεί ότι ένα ευρώ αντιστοιχεί σε περίπου τριακόσιες σαράντα δραχμές.

Από την 1^η Ιανουαρίου 2001 όλες οι επιχειρήσεις «μπήκαν» στη διαδικασία της διπλής τιμολόγησης των προϊόντων τους. Αρχικά υπήρχε ο φόβος που στη συνέχεια μετουσιώθηκε σε βεβαιότητα πως οι καταναλωτές θα μειώσουν τη ζήτηση ορισμένων προϊόντων από την αυξημένη αβεβαιότητά τους.

Ωστόσο, οι κυβερνήσεις όλης της Ε.Ε. βιάστηκαν να μιλήσουν για τα πολυάριθμα καλά που θα έφερνε μαζί του το ευρώ. Ένα ενιαίο νόμισμα σημαίνει ότι όσοι ταξιδεύουν στην Ενωμένη Ευρώπη δεν χρειάζεται πλέον να προμηθεύονται συνάλλαγμα, χάνοντας χρήματα σε κάθε συναλλαγή, όπως συνέβαινε παλιότερα. Οι αποκλίσεις στις ισοτιμίες και η προμήθεια που καταβάλλεται στις τράπεζες δεν υπάρχουν πλέον. Ιδιαίτερα επωφελούνται οι μικρές επιχειρήσεις, καθώς οι καταθέσεις και οι μεταφορές χρηματικών ποσών μεταξύ κρατών – μελών γίνονται ταχύτερες και πιο φερέγγυες.

Για τις επιχειρήσεις και τους καταναλωτές το ενιαίο νόμισμα άρει επίσης την αβεβαιότητα που επικρατεί όσον αφορά την τιμή στην οποία πωλούνται τα προϊόντα.

Όσοι κατείχαν δραχμικά ομόλογα μακροχρόνιας διάρκειας, πριν από την πλήρη ένταξη στην ΟΝΕ, φέρονται ως οι μεγάλοι κερδισμένοι της νέας εποχής. Τα συμφωνηθέντα επιτόκια σε δραχμές – ασφαλώς υψηλότερα από αυτά της Ενωμένης Ευρώπης – διατηρήθηκαν έστω και αν η καταβολή κεφαλαίων και τόκων έγινε σε ευρώ.

Ωφελημένοι φέρονται ακόμη πως είναι όσοι είχαν προνοήσει να συνάψουν δάνεια πάσης φύσεως (στεγαστικά, επιχειρηματικά, καταναλωτικά, προσωπικά) με κυμαινόμενο επιτόκιο. Τα επιτόκια χορηγήσεων της ελληνικής αγοράς, όπως άλλωστε και των καταθέσεων, εξισώθηκαν με αυτά της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με αποτέλεσμα όσοι χρωστούν να μην ανησυχούν. Ακόμη, όσοι είχαν επιβαρύνει τις πιστωτικές κάρτες τους με μεγάλα ποσά άρχισαν να εξοφλούν τα χρέη τους με «ανθρώπινα» επιτόκια.

Σύμφωνα με την κοινοτική νομοθεσία, όλες οι συμβατικές υποχρεώσεις, που είχαν συναφθεί στα εθνικά νομίσματα των χωρών της ΟΝΕ, μετατράπηκαν το αργότερο μέχρι την 1η Ιουλίου 2002 σε ευρώ. Η υποχρέωση αυτή δεν συνεπάγεται αναγκαστικά και αλλαγές στις συμβατικές υποχρεώσεις των μερών, τη δυνατότητα αποκήρυξης των υποχρεώσεων και, κυρίως, δεν σημαίνει ότι τερματίστηκαν και οι συμβάσεις δανείων.

Σε σχετική εμπειριστατωμένη μελέτη της **Ιονικής Τράπεζας** (καταρτίστηκε από τους ορκωτούς ελεγκτές Χ. Παναγιωτίδη, Π. Ευθυμιάδη και Ι. Τεντέ) γύρω από τις επιπτώσεις του ευρώ στην ελληνική οικονομία και ειδικότερα στον τραπεζικό τομέα, επισημαίνεται ότι ναι μεν οι δανειακές συμβάσεις παρέμειναν ισχυρές, ωστόσο το θέμα των επιτοκίων είναι ένα «ελληνικό πρόβλημα», αφού τα δάνεια έχουν συναφθεί με ένα σχετικά ασταθές νόμισμα υποκείμενο σε πληθωριστικές πιέσεις, όπως η δραχμή.

Για παράδειγμα, ένα μακροπρόθεσμο δάνειο που είχε συναφθεί σε δραχμές και φέρει ετήσιο επιτόκιο 20%, θα προκαλέσει σοβαρό πρόβλημα αν συνεχίσει να εκτοκίζεται με το ίδιο επιτόκιο, όταν αντίστοιχα δάνεια που είχαν συναφθεί λ.χ. σε μάρκα θα εκτοκίζονται με συντελεστή 5%.

Το πρόβλημα αντιμετωπίστηκε με την τακτική που εφάρμοσαν ορισμένες τράπεζες, παρέχοντας το δικαίωμα μετατροπής δανειακών συμβάσεων με σταθερό επιτόκιο, σε συμβάσεις κυμαινόμενου επιτοκίου.

Η Ελλάδα κατάφερε τελικά να ενταχθεί στην ΟΝΕ με την δεύτερη ομάδα χωρών, ικανοποιώντας τα κριτήρια σύγκλισης του Μάαστριχ, διανύοντας μια άθλια οικονομική κατάσταση, με ιδιαίτερα αρνητικούς δείκτες, που κάλυψε σε διάστημα 4 ετών. Την ίδια απόσταση που οι άλλες ευρωπαϊκές χώρες κάλυψαν σε 15-20 χρόνια.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2
ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΣΤΑΘΕΡΕΣ ΙΣΟΤΙΜΙΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ ΣΕ ΔΡΑΧΜΕΣ

ΝΟΜΙΣΜΑ		ΑΓΟΡΑ	ΠΩΛΗΣΗ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ
ΕΥΡΟ	EUR	336,661	345,861	340,750
ΜΑΡΚΟ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ	DEM	172,132	176,836	174,223
ΦΡΑΓΚΟ ΓΑΛΛΙΑΣ	FRF	51,324	52,726	51,947
ΛΙΡΑ ΙΡΛΑΝΔΙΑΣ	IEP	427,471	439,153	432,663
ΦΡΑΓΚΟ ΒΕΛΓΙΟΥ	BEF	8,346	8,574	8,447
ΦΙΟΡΙΝΙ ΟΛΛΑΝΔΙΑΣ	NLG	152,770	156,945	154,626
ΛΙΡΕΤΑ ΙΤΑΛΙΑΣ	ITL	17,387	17,862	17,598
ΣΕΛΙΝΙ ΑΥΣΤΡΙΑΣ	ATS	24,466	25,134	24,763
ΜΑΡΚΟ ΦΙΛΑΝΔΙΑΣ	FIM	56,622	58,170	57,310
ΠΕΣΕΤΑ ΙΣΠΑΝΙΑΣ	ESP	2,023	2,079	2,048
ΕΣΚΟΥΔΟ ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑΣ	PTE	1,680	1,726	1,700

5. ΛΟΓΟΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩ

Για την Ελλάδα η ένταξή της στην ΟΝΕ υπήρξε διπλά σημαντική. Η Μεγάλη Βρετανία έχει καταστήσει σαφή την πρόθεσή της να μην ενταχθεί στην πρώτη φάση της ΟΝΕ, αν και εκπληροί τα κριτήρια. Στη Γερμανία δημιουργήθηκε προβληματισμός, ενώ σε άλλες χώρες επικράτησε ευρωσκεπτικισμός.

Με την ελπίδα ότι αυτές οι ενδείξεις προβληματισμού ή απροθυμίας δεν συνθέτουν ένα γενικότερο πολιτικό πρόβλημα για τη δημιουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Η πολιτική βούληση δημιουργίας της Ενωμένης Ευρώπης είναι ιδιαίτερα ισχυρή και πολύ πιο δυνατή από όλες τις ενδεχόμενες αντιδράσεις ή τους δισταγμούς. Η ΟΝΕ προχώρησε. Για εμάς είναι διπλά σημαντική, όχι μόνο για οικονομικούς λόγους (αν είμαστε ανταγωνιστικοί σημαίνει αυξημένη ευημερία και καλύτερες προοπτικές) αλλά και για πολιτικούς λόγους, αφού αντιμετωπίζουμε προβλήματα εθνικής ασφάλειας που δεν αντιμετωπίζουν άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Για το λόγο αυτό η ένταξή μας στην ευρύτερη ευρωπαϊκή οικογένεια ενίσχυσε και την εθνική μας ασφάλεια και αυτό είναι πολύ κρίσιμο.

Η δημιουργία ενός ενιαίου νομίσματος είναι απώτερος στόχος της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, η οποία με τη σειρά της αποτελεί ευρωπαϊκή φιλοδοξία για πολλές δεκαετίες και θεωρείται από πολλούς υποστηρικτές της ως απαραίτητο στάδιο για μια ενδεχόμενη πολιτική ενοποίηση.

Πέραν των οραμάτων αυτών, τα οποία προς το παρόν προσκρούουν σε σοβαρά πολιτικά προβλήματα και ενδοευρωπαϊκούς ανταγωνισμούς, το ενιαίο

νόμισμα δημιουργήθηκε για να εξυπηρετήσει και να προωθήσει την ενιαία αγορά της ΕΕ.

Ειδικότερα, το ευρώ στοχεύει στο να βελτιώσει την ευρωπαϊκή αγορά, εξαλείφοντας τις συναλλαγματικές διακυμάνσεις, παρέχοντας μια κοινή λογιστική μονάδα για τις εμπορικές δραστηριότητες, ενθαρρύνοντας το διασυνοριακό εμπόριο, τις επενδύσεις και τον ενδοκοινοτικό τουρισμό. Θα αποτελέσει επίσης ένα ισχυρό και αξιόπιστο νόμισμα στη διεθνή οικονομία. Παράλληλα, η διαφάνεια των τιμών μεταξύ των χωρών μελών θα αυξηθεί, εντείνοντας τον ανταγωνισμό, από τον οποίο συνήθως επωφελούνται οι καταναλωτές, αλλά και θα οδηγήσει τις επιχειρήσεις σε έναν αγώνα συγχωνεύσεων και εξαγορών, όπως συμβαίνει ήδη, μεταξύ άλλων, στον τραπεζικό και τον τηλεπικοινωνιακό τομέα.

Αν και μια πλήρης αποτίμηση των συνεπειών ενός ενιαίου νομίσματος είναι εξαιρετικά δύσκολη, το σίγουρό είναι ότι ΟΝΕ και ευρώ αποτελούν την ευρωπαϊκή όψη της παγκοσμιοποίησης.

Ανησυχίες εξακολουθούν να εκφράζονται που αφορούν συνήθως σε οικονομικά ζητήματα ευρύτερης στρατηγικής σημασίας όπως:

Θα προκύψουν ευκαιρίες αύξησης των εξαγωγών; Θα ενταθεί ο ανταγωνισμός στην εγχώρια αγορά; Θα προκύψουν δυνατότητες ανάπτυξης νέων προϊόντων; Θα χρειαστεί να τροποποιηθούν υφιστάμενα προϊόντα; Θα επηρεάσει το ευρώ την πολιτική της Ελλάδας στον τομέα των προμηθειών και την πολιτική σε θέματα χρηματοδοτήσεων; Γενικότερα, πόσο θα επηρεάσει η ΟΝΕ και το ευρώ

τη χάραξη της εθνικής οικονομικής πολιτικής;

Σχετικά με το τελευταίο θέμα ειδικότερα, το σύμφωνο για τη σταθερότητα και την ανάπτυξη, που ψηφίστηκε **τον Ιούνιο του 1997 στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο**, αποτελείται από δύο σκέλη. Το πρώτο από αυτά αφορά στην ενίσχυση των υφιστάμενων διαδικασιών περί αμοιβαίας εποπτείας των δημοσιονομικών και οικονομικών πολιτικών, και το δεύτερο στην ενίσχυση της διαδικασίας με την οποία αποτρέπονται οι χώρες-μέλη από το να δημιουργούν υπερβολικά δημοσιονομικά ελλείμματα.

Αυτό σημαίνει ότι πολλές από τις αρμοδιότητες των εθνικών κυβερνήσεων, στα ζητήματα οικονομικής πολιτικής, μεταβιβάζονται στην ΕΕ και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) ή γίνονται αντικείμενο ελέγχου, αλλά δεν απεμπολείται εντελώς η εθνική πολιτική. Συμβαίνει, ωστόσο, και το αντίστροφο: υιοθετώντας το ενιαίο νόμισμα, η κάθε χώρα της ΕΕ έχει πλέον λόγο και σε ό,τι αφορά τον τρόπο λειτουργίας της ΕΚΤ και της ευρωπαϊκής οικονομικής πολιτικής.

Μία ανάλυση των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που προκύπτουν από την ένταξη στην ΟΝΕ, του κάθε κράτους μέλους, επιχειρείται με την καταγραφή των κοινοτικών οδηγιών και του θεσμικού πλαισίου της ενοποίησης.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- (1) Όμηρος Εμμανουηλίδης, “Μία ευρωπαϊκή οικογένεια”, Εφημερίδα “ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ”, ειδική έκδοση Ιούνιος 1993, σελ. 18.
- (2) “Η ΕΥΡΩΠΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ”, μέρος της σειράς “Ευρωπαϊκή Τεκμηρίωση”, Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.
- (3) Όμηρος Εμμανουηλίδης. ό.π.
- (4) Θαραύτου Β., «ΕΥΡΩ: ΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΝΟΜΙΣΜΑ» Αθήνα, Ιανουάριος 2003, σελ. 8-11
- (5) Holtferich, C.L. Did Montarif Unification Precede or Follow Political Unification of Germany in the 19th Century, *European Economic Review*, p.p. 518-524
- (6) Flandreau M. On the Inflationary Bias of Common Currencies: The Latin Union Puzzle, *European Economic Review*, 1993, pp. 501 – 516
- (7) Σαχινίδης Φ., Από τη Λατινική Νομισματική Ένωση στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση: Διδάγματα από το παρελθόν, προοπτικές για το μέλλον, ΔΕΕΤ, Μάρτιος 2000, σελ. 3-22.
- (8) Bergman M., Gerlach S., Jonung L., The rise and Fall of the Scandinavian Currency Union 1873-1920, *European Economic Review*, 1993, p.p. 504-517.
- (9) Craboyes R.F., The EMU: Forerunners and Durability, *Federal Reserve Bank of Richmond Economic Review*, 1990, p.p. 8-17
- (10) Βασίλης Πανάγος, ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ, Θεωρία και Πολιτική της Οικονομικής και Νομισματικής Ολοκλήρωσης της Ευρώπης. Εκδόσεις ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ, Θεσ/νίκη 1987, σελ. 18
- (11) Βασίλης Πανάγος, ό.π. σελ. 19 & 31.

- (12) Βασίλης Πανάγος, ό.π. σελ. 18.
- (13) Νίκος Μούσης, ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ. Θεσμοί και πολιτικές. Δεύτερη αναθεωρημένη έκδοση. Εκδ.ΠΑΠΑΖΗΣΗ, Αθήνα 1993. Σελ. 18.
- (14) Νίκος Μούσης, ό.π. σελ. 19 & 20.
- (15) Βασίλης Πανάγος, ό.π. σελ. 19 & Νίκος Μούσης, ό.π. σελ. 20.
- (16) Νίκος Μούσης, ό.π. σελ. 18 & 19.
- (17) Fontaine Pascal, ΔΕΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ. Ευρωπαϊκά Κείμενα, Περιοδική έκδοση 1995, σελ. 6, 7 & 45.
- (18) Θαράπου Βασιλ. ό.π. σελ. 13-16
- (19) ΠΗΓΗ : EMU: Why and How it might Happen» Journal of Economic Perspectives. Wyplosz. (1997) Νο4 σελ. 3-22
- (20) Fontaine Pascal, ό.π. σελ. 17.
- (21) Fontaine Pascal, ό.π. σελ. 33.
- (22) Νίκος Μούσης, ό.π. σελ. 1.
- (23) Θαράπου Βασιλ. ό.π. σελ. 13-16
- (24) Fontaine Pascal, ό.π. σελ. 8.
- (25) Fontaine Pascal, ό.π. σελ. 41.
- (26) Νίκος Μούσης, ό.π. σελ. 37.
- (27) Νίκος Μούσης, ό.π. σελ. 24.
- (28) ΠΗΓΗ : «Ένα νόμισμα για την Ευρώπη –Ευρώ». Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος – Φίλιππος Σαχινίδης, Γκίκας Χαρδουβέλης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΑΠΟ ΤΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΩΣ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ (Ο.Ν.Ε.)

1.1 ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ - ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Κατά την πορεία των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας προς μια οικονομική και νομισματική ένωση, σημαντικό ρόλο διαδραμάτισε το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (Ε.Ν.Σ.). Το **Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (Ε.Ν.Σ)** υπήρξε το σημαντικότερο μέσο νομισματικής συνεργασίας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα και διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στη συνεχή εξέλιξη της Κοινότητας προς μία Οικονομική και Νομισματική Ένωση (Ο.Ν.Ε.).Κεντρικό στοιχείο του συστήματος είναι η υποχρέωση που ανέλαβαν τα κράτη μέλη να διατηρούν τις συναλλαγματικές ισοτιμίες των νομισμάτων εντός περιορισμένων περιθωρίων διακύμανσης.

Τον **Δεκέμβριο του 1969**, στη Χάγη, οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων συμφώνησαν στη διάσκεψή τους ότι θα εκπονηθεί ένα πρόγραμμα για τη σταδιακή πραγματοποίηση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Η **έκθεση Werner**, η οποία συντάχθηκε το **1970** και πήρε το όνομά της από τον τότε πρωθυπουργό του Λουξεμβούργου, πρότεινε ήδη ένα σχέδιο για την πραγματοποίηση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης σε τρία στάδια εντός χρονικής περιόδου δέκα ετών.

Η πολιτική βούληση, όμως, των κρατών μελών όσον αφορά την υλοποίηση μιας οικονομικής και νομισματικής ένωσης προσκρούει στις επιπτώσεις της πρώτης πετρελαϊκής κρίσης και χάνει την ορμή της.

Μετά την έκθεση αυτή δημιουργήθηκε το **1972**, το ευρωπαϊκό συναλλαγματικό σύστημα, γνωστό ως “το ευρωπαϊκό νομισματικό φίδι”, και, στις 3 Απριλίου **1973**, υπογράφεται η σύσταση του **Ευρωπαϊκού Ταμείου Νομισματικής Συνεργασίας (Ε.Τ.Ν.Σ.)**, στόχος του οποίου είναι να κατευθύνει τις ενέργειες σχετικά με το νομισματικό “φίδι”.

Το **1974** ελήφθησαν οι πρώτες αποφάσεις σχετικά με την επίτευξη υψηλότερου βαθμού οικονομικής σύγκλισης στην Κοινότητα, καθώς και μία οδηγία όσον αφορά τη σταθερότητα, την ανάπτυξη και την πλήρη απασχόληση. Ωστόσο, οι διαφορετικές αντιδράσεις των κρατών - μελών στις οικονομικές κρίσεις της εποχής και η αυξανόμενη οικονομική αστάθεια, υπονομεύει τις βάσεις πάνω στις οποίες στηριζόταν το σύστημα και επιβραδύνουν τη διαδικασία ενοποίησης που είχε αρχίσει την εποχή εκείνη. (Το γαλλικό φράγκο, η λίρα στερλίνα και η ιταλική λίρα βγαίνουν από το “φίδι”).

Το **1978** το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο παρακινούμενο από τον Valery Giscard d'Estaing, τότε πρόεδρο της Γαλλικής Δημοκρατίας και τον Helmut Schmit, τότε καγκελάριο της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, προετοιμάζει το έδαφος για την θέσπιση ενός βελτιωμένου νομισματικού συστήματος. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών **4 και 5 Δεκεμβρίου 1978**, κάλεσε το Συμβούλιο των Υπουργών ν' αποφασίσει επί των προτάσεων της Επιτροπής

για την εγκαθίδρυση ενός τέτοιου συστήματος. Έτσι εξέδωσε στις **18 Δεκεμβρίου 1978**, έναν κανονισμό σχετικά με το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα και έναν άλλον, ο οποίος τροποποιούσε την αξία της λογιστικής μονάδας, την οποία τροποποιούσε το Ευρωπαϊκό Ταμείο Νομισματικής Συνεργασίας.

Στη διάρκεια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Βρέμης, **6 - 7 Ιουλίου 1978**, οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων αποφασίζουν να δημιουργήσουν ένα Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα το οποίο τίθεται σε ισχύ στις **13 Μαρτίου 1979**, στην προσπάθεια των μεγάλων ευρωπαϊκών χωρών να αντιμετωπισθούν οι αρνητικές επιπτώσεις της νομισματικής αναρχίας. ⁽¹⁾

Το **Ε.Ν.Σ.** παρέσχε τη βάση για σταθερότερες τιμές συναλλάγματος και ορθότερες οικονομικές και νομισματικές πολιτικές, ανοίγοντας το δρόμο σε μια ζώνη νομισματικής σταθερότητας στην Ευρώπη, που ευνόησε την ανάπτυξη και τις επενδύσεις.

Η θέση κάθε νομίσματος καθορίστηκε αρχικά τότε, με βάση τη συμμετοχή του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (Α.Ε.Π.) κάθε χώρας στο συνολικό κοινοτικό Α.Ε.Π., καθώς και τη συμμετοχή των εξαγωγών της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τον υπόλοιπο κόσμο.

Έτσι, το **Ε.Κ.Υ.** αποτελούνταν από γερμανικό μάρκο, γαλλικό φράγκο και ιταλική λιρέτα. Η δραχμή συμμετείχε με μικρή αναλογία (0,8%) στο Ε.Κ.Υ., αλλά δεν συμμετείχε στο **Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (Μ.Σ.Ι.)**.

Οι συνεχείς διακυμάνσεις των ισοτιμιών ήταν το χαρακτηριστικό της δεκαετίας του '70, όταν οι Η.Π.Α. αποφάσισαν να μην παρεμβαίνουν για να υποστηρίξουν τη σταθερή ισοτιμία του δολαρίου με τ' άλλα νομίσματα ως τον Αύγουστο του 1971.

Η απόφαση εκείνη οδήγησε στην κατάρρευση του διεθνούς νομισματικού συστήματος και στην εγκατάλειψη του κανόνα των σταθερών ισοτιμιών, που ήταν το βασικό στοιχείο της συμφωνίας που είχε γίνει το 1945 στο Bretton Woods των Η.Π.Α.

Το **1985** η Επιτροπή πρότεινε ένα πρόγραμμα λεπτομερών μέτρων για την εξάλειψη των φυσικών, τεχνικών και φορολογικών εμποδίων και τη δημιουργία ενός ενιαίου οικονομικού χώρου στο οποίο τα πρόσωπα, τ' αγαθά, οι υπηρεσίες και τα κεφάλαια θα μπορούσαν να κυκλοφορούν ελεύθερα.

Έως το **1987**, οι συναλλαγματικές προσαρμογές σταδιακά συνέβαιναν όλο και λιγότερο, ενώ στη συνέχεια δεν πραγματοποιήθηκε καμία προσαρμογή. Η σκέψη ήταν πως αυτή η σταθερότητα του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος θα μπορούσε να αυξηθεί και να δημιουργηθεί ένα αποτελεσματικότερο πλαίσιο για την μελλοντική συνεργασία στην συναλλαγματική και νομισματική πολιτική.

Όμως, περίπου **στα μέσα της δεκαετίας του 1980**, μια σχετική στασιμότητα στις θεσμικές εξελίξεις του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος, άρχισε να δημιουργεί αβεβαιότητα για την πορεία της Ευρωπαϊκής Νομισματικής Ενοποίησης. Οι αμφιβολίες άρχισαν να διαλύονται με την θεσμοθέτηση της

Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης (Ε.Ε.Π.), το **1986** και την πορεία προς την δημιουργία Ενιαίας Ευρωπαϊκής Αγοράς προϊόντων και παραγωγικών συντελεστών, μέχρι το τέλος του 1992, ενός στόχου ο οποίος είχε τεθεί από την δεκαετία του 1950. (2)

Ο λόγος δημιουργίας μιας πραγματικής **Κοινής Αγοράς** ήταν να αποτελέσει τη βάση για μια πλήρη οικονομική ολοκλήρωση, στενότερη πολιτική συνεργασία, μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή και υψηλότερο βιοτικό επίπεδο.

1.2 ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ (Ε.Ν.Σ.)

Από τότε που τέθηκε σε εφαρμογή, **τον Μάρτιο του 1979**, το Ε.Ν.Σ. διαδραμάτισε κύριο ρόλο στη διασφάλιση της σταθερότητας των τιμών στις συμμετέχουσες χώρες καθώς και των συναλλαγματικών ισοτιμιών τόσο στο εσωτερικό της Κοινότητας, όσο και έναντι των άλλων νομισμάτων. Επιπλέον, συνέβαλε στην προσέγγιση των οικονομιών των κρατών μελών (σύγκλιση), στην ενίσχυση των αμοιβαίων διαβουλεύσεων και στη βελτίωση της δημοσιονομικής πειθαρχίας.

Η νομισματική ένωση απαιτεί ειδικότερα :

- (1) τη συνολική και ανέκκλητη μετατρεψιμότητα των νομισμάτων,
- (2) την κατάργηση των περιθωρίων διακύμανσης των τιμών συναλλάγματος,
- (3) τον αμετάκλητο καθορισμό των συναλλαγματικών ισοτιμιών και,

(4) την πλήρη απελευθέρωση των κινήσεων κεφαλαίων. ⁽³⁾

Το **1979** λοιπόν, σε μια προσπάθεια των ευρωπαϊκών χωρών να δημιουργήσουν μια άσση νομισματικής σταθερότητας στην ευρωπαϊκή ένωση, δημιουργήθηκε το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (ΕΝΣ).

Το ΕΝΣ είχε δύο σκέλη:

α) την Ευρωπαϊκή Νομισματική Μονάδα (ΕΝΜ) ή ECU, η οποία αποτελούσε ένα καλάθι νομισμάτων, τα οποία μετείχαν στο καλάθι αυτό με συγκεκριμένη στάθμιση, η οποία αναθεωρούνταν κάθε πέντε χρόνια. Η σύνθεση και η στάθμιση των νομισμάτων του καλαθιού οριστικοποιήθηκε με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ και έκτοτε δεν μεταβλήθηκε (Άρθρο 109 Ζ).

β) το Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (ΜΣΙ), που εξυπηρετούσε έναν εσωτερικό κι έναν εξωτερικό στόχο. Ο εσωτερικός στόχος αφορούσε τη διασφάλιση χαμηλού πληθωρισμού στο εσωτερικό της ΕΕ, ενώ ο εξωτερικός στόχος αφορούσε τη μείωση των συναλλαγματικών διακυμάνσεων.

Μπορούμε να διακρίνουμε τέσσερις φάσεις στη λειτουργία του ΜΣΙ:

Πρώτη φάση: 1979-1983

Κατά την περίοδο αυτή ο ΜΣΙ λειτουργεί σαν ένα σύστημα σχεδόν κυμαινόμενων ισοτιμιών. Οι οικονομικές αποκλίσεις των χωρών-μελών του συστήματος είναι μεγάλες. Οι επανευθυγραμμίσεις, στην αρχή, ήταν πολύ συχνές, σταδιακά όμως έπαψαν να καθορίζονται από την αρχή ότι, προκειμένου να αποκατασταθεί η απώλεια της ανταγωνιστικότητας, θα πρέπει να ισούνται με τη διαφορά στον πληθωρισμό των δύο χωρών.

Δεύτερη φάση: 1984-1987

Κατά την περίοδο αυτή το σύστημα βρέθηκε στη δίνη των πιέσεων που προκάλεσε η κατακόρυφη πτώση του δολαρίου το 1985 αλλά και η εισαγωγή καινοτομιών στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Στο διάστημα αυτό οι χώρες-μέλη πέτυχαν μεγαλύτερο βαθμό οικονομικής σύγκλισης, ενώ παράλληλα το σύστημα καθίσταται πιο αυστηρό όσον αφορά τη συχνότητα αλλά και το εύρος των επανευθυγραμμίσεων.

Τρίτη φάση: 1987-1992

Μετά την επανευθυγράμμιση του Ιανουαρίου 1987 το σύστημα εισέρχεται σε μια νέα φάση, που διαπνέεται από την πεποίθηση των μελών του ότι είναι σταθερό και έχει κερδίσει την εμπιστοσύνη των αγορών. Μέχρι το Σεπτέμβριο του 1992 δεν πραγματοποιείται καμία επανευθυγράμμιση. Η επιτυχία και η σταθερότητα του ΜΣΙ οδήγησε στη διατύπωση της άποψης ότι η συμμετοχή στο ΜΣΙ χωρών με ροπή προς τον πληθωρισμό θα τις βοηθήσει να μειώσουν τον πληθωρισμό με το μικρότερο δυνατό κόστος στο εθνικό προϊόν και την απασχόληση.

Τελικά, το σύστημα οδηγήθηκε το 1992 σε κατάρρευση κάτω από το κύμα δυσπιστίας που προκάλεσε η διαδικασία επικύρωσης της Συνθήκης του Μάαστριχτ. Το **Σεπτέμβριο του 1992** η ιταλική λιρέτα και η αγγλική στερλίνα αναγκάζονται κάτω από την πίεση των κερδοσκοπικών πιέσεων να εγκαταλείψουν το ΜΣΙ, ενώ το Νοέμβριο του ίδιου χρόνου υποτιμήθηκαν το εσκούδο και η πεσέτα.

Τέταρτη φάση: 1993-1998

Ένα χρόνο μετά την έξοδο της λίρας και της λιρέτας ο ΜΣΙ δέχτηκε νέες πιέσεις, οι οποίες οδήγησαν τον Αύγουστο του 1993 στη διεύρυνση των ορίων της ζώνης διακύμανσης σε +/-15%. Στο σύστημα εντάχθηκαν το αυστριακό σελίνι στις 9/01/1995 και το φινλανδικό μάρκο στις 12/10/1996. Η ιταλική λιρέτα επανεπεντάχθηκε στις 24/11/1996, ενώ η ελληνική δραχμή εντάχθηκε στις 16/3/1998. Η κρίση του 1992 επέφερε καίριο πλήγμα στην αξιοπιστία του συστήματος. Είναι πλέον αποδεκτό ότι οι κρίσεις του 1992 και του 1993 οφείλονταν όχι μόνο στην απελευθέρωση της κίνησης των κεφαλαίων αλλά και στη δυσκαμψία που παρουσίασε ο ΜΣΙ μετά το 1987. Το Σύστημα καταργήθηκε στις 31 Δεκεμβρίου του 1998 και αντικαταστάθηκε την 1η Ιανουαρίου 1999 από το Νέο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών.

Η εμπειρία των ευρωπαϊκών χωρών από τη συμμετοχή τους στο ΜΣΙ συνέβαλε στην επίσπευση των διαδικασιών για τη νομισματική ενοποίηση. Για όλες τις χώρες της ΕΕ, πλην της Γερμανίας, η νομισματική ένωση κατέστη αναπόφευκτη με την πλήρη απελευθέρωση της κίνησης των κεφαλαίων, σε συνδυασμό με τη μετεξέλιξη του Μηχανισμού Συναλλαγματικών Ισοτιμιών σε ένα σύστημα σχεδόν σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών.

Στόχος των ιδρυτών του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος ήταν η δημιουργία μιας ζώνης νομισματικής σταθερότητας στην Ευρώπη με το χαμηλότερο δυνατό ποσοστό πληθωρισμού και τις σταθερότερες δυνατές συναλλαγματικές ισοτιμίες. Το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (Ε.Ν.Σ.)

αποσκοπεί στην βελτίωση της οικονομικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών - μελών, στην ελάφρυνση των επιπτώσεων των εξωτερικών οικονομικών κλονισμών, όπως αυτών που προέρχονται από τις επανειλημμένες και υπερβολικές διακυμάνσεις της τιμής του δολαρίου. Το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (Ε.Ν.Σ.) αποτελεί εξέλιξη ενός συστήματος αμοιβαίας στήριξης των συναλλαγματικών ισοτιμιών (του αποκαλούμενου νομισματικού "φιδιού") με αρχικά, λιγότερο αυστηρούς κανόνες.⁽⁴⁾

Η εμπειρία των ευρωπαϊκών χωρών από τη συμμετοχή στο "σκληρό" Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (ΜΣΙ) -όπως συνηθίζεται να αποκαλείται ο ΜΣΙ για την περίοδο 1987-1992, όταν οι κεντρικές ισοτιμίες παρέμειναν σταθερές για πέντε χρόνια- κατέστησε εμφανές ότι το μάρκο ήταν το "νόμισμα άγκυρα" του ΜΣΙ, λόγω του μεγέθους της γερμανικής οικονομίας αλλά και επειδή χώρες με ροπή προς τον πληθωρισμό, όπως η Ιταλία, θέλησαν να κερδίσουν από την αξιοπιστία της Bundesbank. Η άσκηση μιας "κοινής" νομισματικής πολιτικής στην Ευρώπη είχε παραχωρηθεί ουσιαστικά στη Γερμανία, χωρίς οι υπόλοιπες χώρες να έχουν διασφαλίσει το δικαίωμα συμμετοχής στη διαμόρφωση της πολιτικής αυτής, επειδή οι νομισματικές αρχές των υπόλοιπων χωρών απλώς αναγκάζονταν, σε ένα περιβάλλον ελεύθερης κίνησης των κεφαλαίων, να ακολουθούν τη νομισματική πολιτική της Bundesbank.

1.3 ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ (Ο.Ν.Ε.) ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩ

Ήταν αναμενόμενο ότι κάποια στιγμή οι ευρωπαϊκές χώρες θα επιδίωκαν τη δημιουργία νομισματικής ένωσης και την εγκαθίδρυση μιας "ομοσπονδιακής" νομισματικής αρχής, στα όργανα και τις αποφάσεις της οποίας θα μπορούσαν να συμμετέχουν. Ήταν επίσης αναμενόμενο ότι η Γερμανία, για να δεχτεί να εγκαταλείψει το προνόμιο να χαράσσει τη νομισματική πολιτική της Ευρώπης, θα επεδίωκε να εξασφαλίσει όλες εκείνες τις προϋποθέσεις που θα διασφάλιζαν ότι το ευρώ θα είναι ένα νόμισμα εξίσου σταθερό με το γερμανικό μάρκο.

Οι προϋποθέσεις αυτές περιλαμβάνονται στη Συνθήκη του Μάαστριχτ, η οποία δίνει τη δυνατότητα να υλοποιηθεί ο στόχος της νομισματικής ενοποίησης. Η Συνθήκη, που υπογράφηκε το Φεβρουάριο του 1992 από τους Αρχηγούς Κρατών ή Κυβερνήσεων των δώδεκα τότε χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τέθηκε σε ισχύ την 1η Νοεμβρίου 1993, έδωσε τη δυνατότητα στα δεκαπέντε πλέον μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης να προχωρήσουν προς την Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ). Η ανακοίνωση από το Συμβούλιο της Μαδρίτης (1995) του ακριβούς χρονοδιαγράμματος μετάβασης στην ΟΝΕ και οι αποφάσεις του Συμβουλίου του Δουβλίνου (1996) προσέδωσαν κύρος στη Συνθήκη του Μάαστριχτ και εξέφρασαν την πολιτική βούληση και την προσήλωση των ευρωπαϊκών χωρών στην ΟΝΕ.

Έτσι, η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη από το **1987**, μετέβαλε σημαντικά τις προοπτικές, καθώς σηματοδότησε μια μη ανατρέψιμη πορεία προς την

Ευρωπαϊκή Οικονομική και Νομισματική Ένωση (Ο.Ν.Ε.), αφού έθεσε σε εφαρμογή ή τουλάχιστον ενδυνάμωσε τις αυτόματες διαδικασίες - κινητικότητα κεφαλαίων - ενώ κατέστησε αναγκαία, την μετάβαση εξουσίας σε υπερεθνικά κοινοτικά όργανα, διαλύοντας τους δισταγμούς.

Η **Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (Ε.Κ.Τ.)** αναμενόταν τώρα να προχωρήσει, ενώ μέσα από την άσκηση της κοινοτικής νομισματικής πολιτικής και την προώθηση του Ε.Σ.Ο., η Κοινότητα κατέληγε στην πλήρη νομισματική ένωση. Η συνδιάσκεψη κορυφής συνήλθε **τον Ιούνιο του 1988**, στο Ανόβερο όπου ανέθεσε σε μια επιτροπή να μελετήσει και να προτείνει τα συγκεκριμένα στάδια που θα οδηγούσαν στην Οικονομική και Νομισματική Ενοποίηση. Η επιτροπή αυτή, υπό την προεδρία του Jacques Delors, προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, δημοσίευσε την έκθεσή της τον **Απρίλιο του 1989**.

Κατά τη διάρκεια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Μαδρίτης, τον **Ιούνιο του 1989**, οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων έκριναν ότι η έκθεση ανταποκρινόταν πλήρως στην αποστολή που είχε ανατεθεί στην επιτροπή. Η “έκθεση Delors” αποτελεί από τότε βασικό κείμενο αναφοράς των διαδικασιών για την επίτευξη της Οικονομικής και Νομισματικής Ενοποίησης.

Τον Ιούνιο του 1989, η Ισπανική πεσέτα μπαίνει στο Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα. **Τον Οκτώβριο του 1989**, μπαίνει και η Αγγλική λίρα. **Τον Δεκέμβριο του 1990** οι εκπρόσωποι των κυβερνήσεων ξεκίνησαν τις εργασίες τις οποίες ολοκλήρωσαν ένα έτος μετά μ’ ένα σχέδιο τροποποιήσεων της

Συνθήκης, με τις οποίες οφείλει να δημιουργηθεί η Οικονομική και Νομισματική Ένωση.

Έτσι καθορίστηκαν στη Μαδρίτη οι στόχοι για τη θέσπιση ενιαίου νομίσματος, ορίστηκε η **1^η Ιουλίου 1990**, ως ημερομηνία έναρξης του πρώτου σταδίου της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (Ο.Ν.Ε.), καθώς και τρόποι παραλληλισμού του νομισματικού και του οικονομικού τομέα. Πραγματοποιείται πλήρης απελευθέρωση της ενδοκοινοτικής διακίνησης κεφαλαίων.

Στη διάρκεια του πρώτου αυτού σταδίου, τα κράτη μέλη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να υποβάλουν “προγράμματα σύγκλισης” σκοπός των οποίων είναι να προσεγγίσουν και να βελτιώσουν τις οικονομικές τους επιδόσεις προκειμένου να καταστεί δυνατός ο καθορισμός σταθερών ισοτιμιών μεταξύ των νομισμάτων τους. ⁽⁵⁾

Τον **Δεκέμβριο του 1991**, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συνάπτει στο Μάαστριχ, την Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση : ολοκλήρωση της Οικονομικής και Νομισματικής Ενοποίησης και καθιέρωση του Ευρωπαϊκού Νομίσματος E.C.U. – EURO, το αργότερο μέχρι το 1999.

Η Συνθήκη που υπεγράφη στο Μάαστριχ, στις **7 Φεβρουαρίου 1992**, κατέστησε οριστική την πορεία προς ένα ενιαίο νόμισμα. Όμως, μετά από πέντε έτη σταθερότητας στο Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα άρχισε **το φθινόπωρο του 1992** μια κρίση εμπιστοσύνης με μεγάλες διακυμάνσεις για τις νομισματικές

αγορές. Το Πορτογαλικό εσκούδο μπαίνει στο Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα.

Την **1^η Ιανουαρίου 1993** ολοκληρώνεται η ενιαία αγορά και η **1^η Νοεμβρίου 1993**, καθορίζεται ως ημερομηνία έναρξης του δεύτερου σταδίου της Ο.Ν.Ε. η οποία εξακολουθεί να αποτελεί μια μεταβατική περίοδο, στη διάρκεια της οποίας διατηρούνται και ενισχύονται οι προσπάθειες σύγκλισης. Καθλώνεται η σύνθεση της δέσμης νομισμάτων του ECU. Τίθεται σε ισχύ η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση που υπογράφηκε στο Μάαστριχ

Την **1^η Ιανουαρίου 1994**, ιδρύεται το **Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ινστιτούτο (Ε.Ν.Ι.)** και λειτουργεί στη Φραγκφούρτη. Η αποστολή του οποίου συνίσταται στην ενδυνάμωση του συντονισμού των νομισματικών πολιτικών, στην προώθηση του ρόλου του E.C.U. και στην προετοιμασία της εγκαθίδρυσης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (Ε.Κ.Τ.) για το τρίτο στάδιο. Ενισχύονται οι διαδικασίες συντονισμού των οικονομικών πολιτικών σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Συντάσσεται πρόγραμμα για την καταπολέμηση των ελλειμμάτων και, γενικότερα, για την πολιτική σύγκλισης εκ μέρους των κρατών-μελών.

Την **31η Μαΐου 1995** εκδίδεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή η Πράσινη Βίβλος για το ενιαίο νόμισμα, που αποτελεί σενάριο αναφοράς για τη μετάβαση στο ενιαίο νόμισμα. Στις **15-16 Δεκεμβρίου** του ίδιου έτους πραγματοποιείται το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης, στο οποίο υιοθετείται το όνομα του "**ΕΥΡΩ**" για το ενιαίο νόμισμα και προσδιορίζεται το σενάριο και το

χρονοδιάγραμμα καθιέρωσης του κοινού νομίσματος.

Στις **16-17 Ιουνίου 1997** και στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Αμστερνταμ, συμφωνείται οριστικά το νομικό πλαίσιο που θα διέπει τη χρησιμοποίηση του ευρώ, καθώς και το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης. Στην διάσκεψη αυτή παρουσιάζεται η παράσταση που θα φέρουν τα κέρματα του ευρώ.

Το 1998 οι αρχηγοί των κρατών-μελών αποφασίζουν ποιες ακριβώς χώρες θα συμμετέχουν από την αρχή στο ενιαίο νόμισμα, σε συνάρτηση με τα κριτήρια σύγκλισης και τα οικονομικά αποτελέσματα του 1997. Διορίζεται η Εκτελεστική Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και προσδιορίζεται η ημερομηνία εισαγωγής των τραπεζογραμμάτων και των κερμάτων σε ΕΥΡΩ. Λίγο πριν από το τέλος του χρόνου, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προχωρεί στην τελική προετοιμασία και την ίδρυση της ΕΚΤ, εκδίδει κανονιστικό πλαίσιο και την πρακτική εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής κ.λπ.

Την **1η Ιανουαρίου 1999**: έχουμε έναρξη του τρίτου σταδίου της ΟΝΕ. Το Συμβούλιο καθορίζει τις συναλλαγματικές ισοτιμίες των νομισμάτων των κρατών, τόσο μεταξύ τους όσο και σε σχέση με το ΕΥΡΩ. Τίθεται σε εφαρμογή το ΕΥΡΩ, ενώ το ECU παύει να υφίσταται και τέλος τίθεται σε εφαρμογή ο κανονισμός του Συμβουλίου, ο οποίος καθορίζει το νομικό πλαίσιο για την καθιέρωση του ΕΥΡΩ. Παράλληλα, εφαρμόζεται ενιαία νομισματική πολιτική σε ευρώ και διενεργούνται συναλλαγματικές πράξεις σε αυτό το νόμισμα.

Την **19η Ιουνίου 2000** εγκρίνεται η αίτηση ένταξης της Ελλάδας στη ζώνη του ευρώ από την 1η Ιανουαρίου του 2001, αφού εκτιμήθηκε ότι πληρούσε τα κριτήρια σύγκλισης, ενώ την **1η Ιανουαρίου 2002** το ΕΥΡΩ μπαίνει δυναμικά στη ζωή μας, με την σταδιακή αντικατάσταση των εθνικών νομισμάτων με ευρώ έως το Μάρτιο του ίδιου χρόνου. Ταυτόχρονα καθορίστηκε η αμετάκλητη ισοτιμία (τιμή) μετατροπής της δραχμής σε ΕΥΡΩ (1 € = 340,750 δραχμές), η οποία ισχύει από την 1η Ιανουαρίου 2001, και ταυτίζεται με την κεντρική ισοτιμία της δραχμής έναντι του ευρώ στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών II (ΜΣΙ II), η οποία ίσχυσε μετά τις 17 Ιανουαρίου 2000. ⁽⁶⁾

1.4 Η ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΤΑΡΑΧΗ ΤΟΥ 1992, ΠΟΥ ΣΥΓΚΛΟΝΙΣΕ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

- Πότε υπάρχει νομισματική αναταραχή;

Όσοι έχουν τοποθετήσεις σε συναλλάγματα διαφόρων χωρών, κυρίως δολάριο, μάρκο και γιέν, ενδιαφέρονται φυσικά, να κερδίζουν όχι μόνο από το επιτόκιο που προσφέρεται στα νομίσματα αυτά ,αλλά και από τις συναλλαγματικές διαφορές μεταξύ τους.

Όταν λοιπόν εκτιμούν ότι η διμερής ισοτιμία μεταξύ δύο νομισμάτων πρόκειται ν' αλλάξει, φροντίζουν να αλλάξουν την "θέση" τους, δηλαδή ν' αλλάξουν το νόμισμα στο οποίο έχουν κάνει την επένδυσή τους. Συνήθως, ο επενδυτής συναλλάγματος θα πωλήσει το νόμισμα για το οποίο εκτιμά ότι θα χάσει αξία, δηλαδή **θα υποτιμηθεί**, προκειμένου να αγοράσει εκείνο που θα ενισχυθεί, δηλαδή **θ' ανατιμηθεί**.

Η νομισματική αναταραχή που κορυφώθηκε τα ξημερώματα της **Πέμπτης 10 Σεπτεμβρίου 1992**, ξέσπασε στην κρισιμότερη ίσως εποχή για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Την εποχή που η οικονομική κατάσταση και η πολιτική βούληση, πρέπει να είναι θετικά ώστε να συνεχισθεί η πορεία της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας προς την Νομισματική και Οικονομική Ενοποίηση.

- Τι προηγήθηκε της Νομισματικής Αναταραχής;

Το δολάριο είναι η πηγή των δεινών του διεθνούς νομισματικού συστήματος, μαζί και του ευρωπαϊκού. Έτσι και τώρα, η απότομη υποχώρηση του δολαρίου οδήγησε στην ενίσχυση του μάρκου, που ήταν το άλλο μεγάλο “καταφύγιο” των διεθνών επενδυτών, εφόσον ήταν ένα από τα σκληρά νομίσματα.

Η Οικονομική και πολιτική συγκυρία όξυνε περισσότερο τα πράγματα, καθώς οι κυβερνήσεις των δύο αυτών χωρών κινήθηκαν σε διαφορετική κατεύθυνση για να επιτύχουν το ίδιο αποτέλεσμα : τη χρηματοδότηση της εσωτερικής ανάκαμψης. Με τη διαφορά ότι στις Η.Π.Α. τα επιτόκια μειώθηκαν, ενώ στη Γερμανία αυξήθηκαν. Το μάρκο εκτοξεύτηκε. Τ’ άλλα ευρωπαϊκά νομίσματα δύσκολα μπορούσαν να ακολουθήσουν.

Όταν η τιμή ενός νομίσματος του **Μηχανισμού Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (Μ.Σ.Ι.)** στην αγορά συναλλάγματος ξεπεράσει το επιτρεπόμενο όριο διακύμανσης, η κεντρική τράπεζα του κράτους που το εκδίδει, οφείλει να λάβει μέτρα για τη στήριξή του. Αν, παρά τα μέτρα, οι πιέσεις συνεχίζονται, οι χώρες-μέλη του **Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος** προσπαθούν να λάβουν συντονισμένα μέτρα για την υποστήριξή του.

Η “αφορμή” άρχισε από την αρνητική ψήφο των Δανών στη Συνθήκη του Μάαστριχ. Ακολούθησε η ανησυχία για την αξιοπιστία και το κύρος του Μηχανισμού Συναλλαγματικών Ισοτιμιών και την τύχη του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος. Οι αγορές και οι διαπραγματευτές συναλλάγματος έσπευσαν να “καλυφθούν απέναντι στον κίνδυνο κατάρρευσης του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος”.

- Το χρονικό της Νομισματικής Κρίσης.

Την **Τετάρτη 9 Σεπτεμβρίου 1992**, η Κεντρική Τράπεζα της Σουηδίας, αποφάσισε τη σημαντική αύξηση του επιτοκίου δανεισμού στο 75%, από το 20%. Η υπουργός Οικονομικών της χώρας, κα. Γουίμπλ δήλωσε : “Δεν υπάρχουν όρια. Η διατήρηση της σταθερής συναλλαγματικής ισοτιμίας της κορώνας - η οποία είναι συνδεδεμένη με το E.C.U. - αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της οικονομικής μας πολιτικής.” Λίγες μέρες αργότερα η άποψη αυτή δικαιώθηκε με μια δεύτερη θεαματικότερη κίνηση της Κεντρικής Τράπεζας της χώρας.

Στην Ιταλία, ο πρωθυπουργός Τζουλιάνο Αμάτο “δισθανόμενος” την επερχόμενη κρίση, ζητά από το κοινοβούλιο να του παραχωρήσει το δικαίωμα να εκδίδει διατάγματα για τη λήψη εκτάκτων μέτρων.

Την **Πέμπτη 10 Σεπτεμβρίου 1992**, οι παρεμβάσεις των Κεντρικών Τραπεζών στις χρηματαγορές της Ιταλίας και της Γερμανίας για να στηρίξουν την

“παραπαίουσα” λιρέτα, αποδεικνύονται μάταιες. Η ισοτιμία του Ιταλικού νομίσματος κλείνει στην αγορά του Λονδίνου στις 765,7 λιρέτες έναντι του μάρκου, κάτω από το επιτρεπτό όριο διακύμανσής του, στο πλαίσιο του Μηχανισμού Συναλλαγματικών Ισοτιμιών του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος.

Την **Παρασκευή 11 Σεπτεμβρίου 1992**, σύμφωνα με πληροφορίες που επιβεβαιώθηκαν αργότερα, ο γερμανός καγκελάριος Χέλμουτ Κόλ, επισκέφτηκε την Κεντρική Τράπεζα της χώρας συνοδεία των υπουργών Οικονομικών και Εθνικής Οικονομίας. Επρόκειτο να ληφθούν σημαντικές αποφάσεις, η ανακοίνωση των οποίων δύο μέρες αργότερα δημιουργεί θύελλα επικρίσεων σχετικά με την “παραβίαση της ανεξαρτησίας” της Bundesbank από την πολιτική ηγεσία.

Το **Σάββατο 12 Σεπτεμβρίου 1992**, η Νομισματική Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, ανακοινώνει την υποτίμηση της λιρέτας σε ποσοστό 7% εντός του συναλλαγματικού μηχανισμού του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος.

Στη Γερμανία, αξιωματούχος της Κεντρικής Τράπεζας, ανακοίνωσε ότι θα μειωθούν τα επιτόκια.

Την **Δευτέρα 14 Σεπτεμβρίου 1992**, πραγματοποιήθηκε η μείωση των γερμανικών επιτοκίων, κατά 0,25%. Για το επιτόκιο Lombard στο 9,5% και κατά μισή ποσοστιαία μονάδα , στο 8,25% για το προεξοφλητικό επιτόκιο. Η κίνηση

αυτή εντυπωσιάζει αρχικά τις αγορές, αλλά η μικρή μείωση των επιτοκίων αλλάζει αργότερα, στη διάρκεια της ημέρας, τις διαθέσεις.

Η Ελβετία, η Αυστρία, το Βέλγιο και η Ολλανδία ανακοινώνουν μείωση των επιτοκίων τους. Η Κεντρική Τράπεζα της Σουηδίας μειώνει το επιτόκιο της “κλειδί” στο 20% από 75% , στο οποίο το είχε αυξήσει την περασμένη Τετάρτη.

Την **Τρίτη 15 Σεπτεμβρίου 1992**, οι διεθνείς χρηματαγορές βρίσκονταν σε κλίμα εντεινόμενης ανησυχίας. Ο Βρετανός πρωθυπουργός κος. Μίτζορ ανέβαλε το προγραμματισμένο ταξίδι του στην Ισπανία.

Στην Ιταλία η Κυβέρνηση - δεχόμενη κύμα επικρίσεων για την υποτίμησης της λιρέτας - μελετά την υιοθέτηση νέων μέτρων, καθώς καταρτίζει τον προϋπολογισμό του 1993.

Την **Τετάρτη 16 Σεπτεμβρίου 1992**, η τράπεζα της Αγγλίας αυξάνει τα βασικά επιτόκια δανεισμού από το 10% στο 12% και αργότερα στο 15%, σε μια προσπάθεια να στηρίξει την παραπαίουσα στερλίνα. Η απόφαση ακολουθεί την αποτυχία επανειλημμένων παρεμβάσεων για τη στήριξη του νομίσματος.

Η Κεντρική Τράπεζα της Σουηδίας αυξάνει το επιτόκιο της, πρώτα στο 75% και αργότερα, στη διάρκεια της ημέρας, στο 500% !

Αργά το βράδυ της Τετάρτης, η Βρετανία αναγκάζεται ν' αποσύρει τη στερλίνα από το μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών του Ευρωπαϊκού Νομισματικού

Συστήματος. Παράλληλα αναθεωρείται η απόφαση της τράπεζας της Αγγλίας ν' αυξήσει τα επιτόκια, το ποσοστό των οποίων μειώνεται στο 12%. "Απροστάτευτη" η στερλίνα, οδηγείται σε de facto υποτίμηση.

Την **Πέμπτη 17 Σεπτεμβρίου 1992**, στις 6 η ώρα το πρωί η Νομισματική Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ύστερα από πολύωρη συνεδρίαση αποφάσισε την απόσυρση της λιρέτας προσωρινά από τον Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος, μετά τις ανεπιτυχείς προσπάθειες να διατηρηθεί η ισοτιμία του εντός των ορίων που προσδιορίζονται από τον μηχανισμό.

Από τις εξελίξεις, δεν έμεινε ακέραιη η ισπανική πεσέτα, καθώς η επιτροπή αποφάσισε την υποτίμησή της σε ποσοστό 5%. Με την υποτίμηση αυτή το ισπανικό νόμισμα παρέμεινε εντός του μηχανισμού. Οι χρηματαγορές πλέον στρέφονται προς άλλα νομίσματα υποψήφια προς υποτίμηση, κυρίως την δανέζικη κορώνα και τη λίρα Ιρλανδίας.

Είναι γεγονός ότι η Κεντρική Τράπεζα της Ιρλανδίας παρενέβη την Πέμπτη για να στηρίξει το νόμισμα, ενώ ανάλογη παρέμβαση έγινε και από την Κεντρική Τράπεζα της Γερμανίας. Έντονες πιέσεις δέχεται το εσκούδο και το γαλλικό φράγκο.

Στη Γαλλία, ο υπουργός Οικονομικών, Μισέλ Σαπίν, δήλωσε ότι η "ισχύς του φράγκου αντικατοπτρίζει τα θετικά δεδομένα της γαλλικής οικονομίας". Η δήλωση του κου. Σαπίν είχε ως στόχο να στηρίξει την ισοτιμία του γαλλικού

νομίσματος, λίγα μόλις εικοσιτετράωρα πριν από το δημοψήφισμα. Ωστόσο, δεν ήταν αρκετή η δήλωση αυτή και ακολούθησαν παρεμβάσεις στις χρηματαγορές εκ μέρους της Κεντρικής Τράπεζας της Γαλλίας, όταν τις πρωινές ώρες, η ισοτιμία του φράγκου - έναντι του μάρκου - υποχώρησε αισθητά. Σφοδρές οι επικρίσεις για την ακολουθούμενη από τον κ. Μείτζορ οικονομική πολιτική.

Ο ευρωπαϊκός τύπος κατηγορεί τον διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας της Γερμανίας, κ. Σλέγκερ, ότι διαδραμάτισε καταλυτικό ρόλο με τη στάση του, στο να καταστεί “προβληματικός” ο μηχανισμός των συναλλαγματικών ισοτιμιών.

Την **Παρασκευή 18 Σεπτεμβρίου 1992**, συνέχισαν να δέχονται πιέσεις τα ασθενή νομίσματα του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος, μέσα σε κλίμα αναμονής εν όψει του δημοψηφίσματος. ⁽⁷⁾

1.5 ΙΣΟΤΙΜΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΤΙΜΗΣΗ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Όταν, μία χώρα έχει πλήρως απελευθερώσει τις αγορές συναλλάγματος και κινήσεως κεφαλαίου, η ισοτιμία καθορίζεται από τις αγορές αυτές. Οι αγορές ξεκινούν από την υπάρχουσα τιμή και οδηγούνται σε μία διαφορετική, ανάλογα με την προσφορά και τη ζήτηση που εκφράζεται για το νόμισμα αυτό. Επειδή οι διεθνείς αγορές επικοινωνούν μεταξύ τους, η τιμή ενός διεθνούς νομίσματος είναι η ίδια σε όλες τις χώρες. Στις αγορές αυτές συμμετέχει ενεργητικά και η κεντρική τράπεζα κάθε μιας χώρας, η οποία προσπαθεί να κρατήσει την ισοτιμία που θεωρεί ως την καλύτερη αναλόγως με την οικονομική πολιτική ή και

τις δεσμεύσεις της χώρας όταν ανήκει σ' έναν οργανωμένο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών, όπως είναι το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα.

Όταν, όμως, δεν είναι ελεύθερες οι αγορές συναλλάγματος και κεφαλαίου, τότε η ισοτιμία καθορίζεται κυρίως από την κεντρική τράπεζα. Στην Ελλάδα το σύστημα ήταν μεικτό.

Η αγορά συναλλάγματος διαπραγματευόταν ένα σημαντικό μέρος του συναλλάγματος όσων είχαν δικαίωμα να μετατρέπουν δραχμές σε συνάλλαγμα, δηλαδή όσων είχαν εισάγει συνάλλαγμα και το είχαν δηλώσει. Επειδή, όμως, δεν επιτρεπόταν η μετατροπή δραχμών για βραχυπρόθεσμες τοποθετήσεις, η Τράπεζα της Ελλάδας μπορούσε ευκολότερα να επηρεάσει την ισοτιμία της δραχμής με τα άλλα νομίσματα.

Η ισοτιμία του νομίσματος που βρίσκεται υπό πίεση ξεπερνά κάποια στιγμή το μέγιστο επιτρεπόμενο όριο διακύμανσης. Το όριο αυτό είναι διαφορετικό για κάθε νόμισμα, αλλά **γενικά τα “ισχυρά” νομίσματα** (μάρκο, ολλανδικό φιορίνι, γαλλικό βελγικό και λουξεμβουργιανό φράγκο, δανέζικη κορώνα και ιταλική λιρέτα), **οφείλουν να κυμαίνονται ως 2,25% πάνω ή κάτω από την κεντρική ισοτιμία που έχει καθορισθεί. Τα άλλα νομίσματα** (στερλίνα, πεσέτα και εσκούδο) **δεν μπορούν να ξεπεράσουν ένα όριο μεγαλύτερο από 6%**. Συνήθως, η κρίση στο σύστημα αρχίζει όταν κάποιο νόμισμα βρεθεί στο κατώτατο σημείο της επιτρεπόμενης διακύμανσης.

Όταν ένα νόμισμα ξεπεράσει τα όρια αυτά, τότε οδηγείται σε υποτίμηση. Η χώρα που υποτιμά το νόμισμά της, εφόσον ανήκει στον Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών, συζητεί με τ' άλλα κράτη - μέλη το μέγεθος της υποτίμησης. Αντιστοίχως υπερτιμώνται τ' άλλα νομίσματα. Έτσι, το σύστημα οδηγείται σε μία νέα ισορροπία.

Αν, όμως, οι αγορές δεν πεισθούν ότι οι νέες τιμές μπορούν να υποστηριχθούν, οι πωλήσεις θα συνεχισθούν και το σύστημα θα βρεθεί και πάλι υπό πίεση.

Όμως το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα δεν διαταράσσεται μόνο όταν υπάρχουν πιέσεις υποτίμησης. **Το σύστημα μπορεί να διαταραχθεί επειδή ένα νόμισμα υπερτιμάτε όπως στην περίπτωση του μάρκου.**

Η Γερμανία όφειλε να προσφέρει στις αγορές, περισσότερες ποσότητες του νομίσματός της. Εδώ βρίσκεται μία από τις μεγαλύτερες αδυναμίες του συστήματος. Μπορεί τις πρώτες ημέρες οι γερμανικές νομισματικές αρχές να το έκαναν, αλλά δεν ήταν διατεθειμένες να συνεχίσουν κάτι που θεωρούσαν εξαιρετικά πληθωριστικό για την οικονομία τους.

Θα είχαμε το ίδιο αποτέλεσμα αν μειώνονταν το επιτόκιο στο μάρκο τη στιγμή που αυξανόταν σε άλλα νομίσματα. Πράγματι, αρχικά, η Μπούντεσμπανκ δέχθηκε να μειώσει κατά 0,25% το βασικό της επιτόκιο. Η μείωση όμως αυτή δεν έπεισε την αγορά. Οι πιέσεις των άλλων εταίρων - και κυρίως των Άγγλων - για μεγαλύτερη μείωση δεν έκαμψαν τους Γερμανούς. Λέγεται ότι η διαμάχη αυτή ήταν ο λόγος για τον οποίο η μεταμεσονύχτια σύσκεψη της Νομισματικής Επιτροπής την **Τετάρτη 16 Σεπτεμβρίου 1992**, κράτησε τόσες πολλές ώρες.

Την **Πέμπτη 17 Σεπτεμβρίου 1992**, η σύσκεψη των διοικητών της κεντρικής τράπεζας της Γερμανίας αποφάσισε να κρατήσει σταθερά τα επιτόκιά της. ⁽⁸⁾

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- (1) Θαράππου Β., «ΕΥΡΩ: ΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΝΟΜΙΣΜΑ» Αθήνα, Ιανουάριος 2003, σελ. 16-19
- (2) Θαράππου Β., ό.π. σελ. 16 – 19
- (3) Pascal Fontaine, ΔΕΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ, Περιοδική έκδοση 1995, ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ. σελ. 23.
- (4) Θαράππου Β., ό.π. σελ. 19 – 21
- (5) Pascal Fontaine, ΔΕΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ, Ευρωπαϊκά κείμενα 1995, σελ. 25
- (6) Πηγή: «Πότε θα μπει το ευρώ στις τσέπες μας», Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο, 1998.
- (7) Pascal Fontaine, ΔΕΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ, Ευρωπαϊκά κείμενα 1995, σελ. 27
- (8) Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ, 20/09/1992, σελ. 6-8

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΑΠΟ ΤΟ ECU ΣΤΟ EURO

2.1 ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ECU ΣΤΗΝ ΕΝΩΜΕΝΗ ΕΥΡΩΠΗ

Τα τελευταία χρόνια η πολιτική και οικονομική ζωή της Ελλάδας, όπως και πολλών άλλων ευρωπαϊκών κρατών, κινείται στο ρυθμό της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ONE), του ευρώ, αλλά και της δημοσιονομικής εξυγίανσης, της σύγκλισης, της μείωσης των επιτοκίων ή της συγκράτησης του πληθωρισμού.

Στο προσκήνιο της οικονομικής επικαιρότητας υπάρχει καθημερινά το Ευρώ. Η έκθεση με τίτλο “Μία Στρατηγική για το ECU” (A Strategy for the ECU), που ετοιμάστηκε από την εταιρία συμβούλων επιχειρήσεων ERNST & YOUNG, καλούσε τις ευρωπαϊκές κυβερνήσεις να υιοθετήσουν μία κοινή στρατηγική και ένα χρονοδιάγραμμα με στόχο να χρησιμοποιήσουν το ενιαίο νόμισμα σαν καθοριστικό “**εργαλείο**” για την **οικονομική και νομισματική ενοποίηση της Ευρώπης**.

Επιπλέον, ο “στρατηγικός ρόλος” που μπορούσε να διαδραματίσει το ECU περιγραφόταν και σε μια άλλη έκθεση με τίτλο «Το επόμενο βήμα σε μια επαναστατική προσέγγιση της νομισματικής ενοποίησης», η οποία διευκρίνιζε πολλές από τις ασαφείς θέσεις της βρετανικής κυβέρνησης για το θέμα της οικονομικής και νομισματικής ενοποίησης της Ευρώπης. Η έκθεση αυτή, που συντάχθηκε σε συνεργασία με την Τράπεζα της Αγγλίας και το βρετανικό Υπουργείο Οικονομικών, έδειχνε ότι το Ενιαίο Ευρωπαϊκό Νόμισμα, θα έχει

κυρίαρχο ρόλο: στις εναλλακτικές προτάσεις που θα διατύπωνε η Βρετανία, και στη Διακυβερνητική Διάσκεψη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που διεξήχθη στα τέλη του 1990. (1)

Είναι ενδεικτικό το γεγονός ότι, το έντονο ενδιαφέρον που είχε εκδηλωθεί για τις δύο αυτές εκθέσεις πήγαζε σε μεγάλο βαθμό από τον επιχειρηματικό κόσμο.

Η έκθεση της ERNST & YOUNG έγινε μετά από ανάθεση της Ένωσης για την Νομισματική Ενοποίηση της Ευρώπης, ενός φορέα που διατηρεί στενούς δεσμούς με τον επιχειρηματικό κόσμο, αφού συμμετέχουν σ' αυτόν 200 ευρωπαϊκές επιχειρήσεις. Αλλά και η βρετανική έκθεση που συνέταξαν ο σερ Μάικλ Μπάτλερ πρώην πρεσβευτής της Βρετανίας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα και ο Πωλ Ρίτσαρντς, διευθυντής της εμπορικής τράπεζας SAMUEL MONTAGU, παρόλο που έλαβε λιγότερο υπόψη της, τις ανάγκες των επιχειρήσεων, παρουσιάστηκε από το Βρετανικό Συμβούλιο Άδελων Εξαγωγών.

Βεβαίως δεν προκαλεί έκπληξη το ενδιαφέρον που εκδήλωσαν οι επιχειρήσεις για την οικονομική και νομισματική ενοποίηση της Ευρώπης. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε ανακοινώσει ότι, σύμφωνα με εκτιμήσεις της, η καθιέρωση κοινού νομίσματος στην Ευρώπη θα βοηθούσε τις επιχειρήσεις να εξοικονομήσουν περίπου 18 δισεκατομμύρια δολάρια, με την εξάλειψη του κόστους που δημιουργούν οι συναλλαγές σε πολλά νομίσματα.

Η έκθεση της **Price Waterhouse** αναφέρει ότι, οι βρετανικές βιομηχανίες μόνο, θα εξοικονομούσαν περίπου 262 εκατομμύρια δολάρια.

Αλλά ήταν το ECU η λύση στα προβλήματα των επιχειρήσεων στην Ευρώπη;

Η απάντηση είναι: ΟΧΙ, με την τότε μορφή του. Γι' αυτό άλλωστε και η **έκθεση της ERNST & YOUNG** καλούσε τις ευρωπαϊκές κυβερνήσεις να προβούν σε μια "αξιόπιστη ανακοίνωση" ότι το ECU θα γίνει το κοινό ευρωπαϊκό νόμισμα ως το 1997. Η **βρετανική έκθεση των Μπάτλερ-Ρίτσαρντς, απέφυγε τον δρόμο του κοινού νομίσματος**. Υποστήριζε ότι το ECU θα έπρεπε να εγκαταλείψει τη μορφή του, σαν "καλάθι νομισμάτων" και να προστατευθεί με εγγυήσεις που θα του επιτρέψουν να ανταγωνισθεί τα ισχυρότερα ευρωπαϊκά νομίσματα.

Παρ' όλα αυτά η εξέλιξη της συμμετοχής του ECU στις ιδιωτικές αγορές, υπήρξε ιδιαίτερα σημαντική. Χρησιμοποιήθηκε ως νόμισμα:

- α. για την σύναψη δανείων,
- β. για την χορήγηση πιστώσεων μεταξύ τραπεζών και προς ιδιώτες,
- γ. στους διακανονισμούς μεταξύ πολυεθνικών επιχειρήσεων και,
- δ. στο εξωτερικό εμπόριο ορισμένες φορές, για την έκδοση επιταγών ή για καταθέσεις σε λογαριασμό ταμειευτηρίου.

Το σημαντικότερο ρόλο του, διαδραμάτισε το ECU, ως νόμισμα για τη σύναψη δανείου και στις χρηματοδοτικές δραστηριότητες μεταξύ τραπεζών. Ήταν ένα από τα πέντε σημαντικότερα νομίσματα μαζί με το δολάριο Η.Π.Α., το Ιαπωνικό γιέν, το Γερμανικό μάρκο και τη λίρα (στερλίνα) Αγγλίας. Σημαντικός ήταν επίσης ο ρόλος της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων που εξέδωσαν δάνεια σε ECU. ⁽²⁾

Οι Ιάπωνες και Αμερικανοί επενδυτές κεφαλαίων και δανειολήπτες, έμαθαν να εκτιμούν τα προτερήματα του ECU, το οποίο είναι όχι μόνο ευρωπαϊκό, αλλά τελικά νόμισμα.

2.2 ΟΡΙΣΜΟΣ ECU- EURO

Η Ευρωπαϊκή Νομισματική Μονάδα (E.N.M.) - (European Currency Unit), που σε συντομογραφία ονομάστηκε ECU, ορίστηκε ως νόμισμα - καλάθι, συναποτελούμενο από νομίσματα Κρατών - Μελών σταθμισμένα ανάλογα με το οικονομικό βάρος των κρατών αυτών στην Κοινότητα. Κάθε νόμισμα χώρας – μέλους, συμμετείχε σε ένα ποσοστό, με συνέπεια η τιμή του ECU να ποικίλει σε κάθε νόμισμα καθώς η τιμή του κάθε εθνικού νομίσματος μεταβαλλόταν συνεχώς σε σχέση με αυτό. Για το λόγο αυτό το ECU χρησιμοποιήθηκε ως δείκτης που προσδιόριζε πότε ένα νόμισμα σημείωνε άνοδο ή πτώση σε σχέση με τα άλλα. Το ECU προτιμήθηκε ως νόμισμα για την έκδοση δανείων ή τη χορήγηση πιστώσεων, κυρίως χάρη στη σταθερότητά του.

Η σύνθεση της δέσμης του ECU «πάγωσε» την **1^η Νοεμβρίου 1993**, όταν τέθηκε σε ισχύ η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και το νομισματικό ποσό κάθε νομίσματος είχε μία σταθερή αμετάκλητη τιμή μέχρι την έναρξη του τρίτου σταδίου της ΟΝΕ. Φυσικά αυτό δεν σήμαινε ότι η συναλλαγματική ισοτιμία κάθε νομίσματος δεν μπορούσε να ποικίλει σε σχέση με τους ανταγωνιστές του αλλά και σε σχέση με το ίδιο το ECU σε καθημερινή βάση. ⁽³⁾

Με λίγα λόγια το ECU λειπούργησε ως ένα είδος προάγγελου της εισαγωγής του ΕΥΡΩ. Παρά το διαχωρισμό ανάμεσα στην επίσημη χρησιμοποίησή του ECU από τις **κεντρικές τράπεζες**, στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος και τη χρησιμοποίησή του στην **ιδιωτική αγορά**, οι δύο χρήσεις συνδέθηκαν μεταξύ τους χάρη στον κοινό ορισμό του ECU. Οι δύο αυτοί τομείς χρήσης εξακολούθησαν να επεκτείνονται παράλληλα όλο και περισσότερο, μιας και οι κυβερνήσεις των Κρατών - Μελών προώθησαν με μεγαλύτερη συνέπεια τη χρησιμοποίηση του ECU. στον ιδιωτικό τομέα.

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, που είναι αρμόδια για τη μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση επενδύσεων σε πάγια στοιχεία, προμηθεύτηκε το μεγαλύτερο τμήμα των κεφαλαίων για τις χρηματοδοτήσεις της, **εκδίδοντας δάνεια στις κεφαλαιαγορές**. Τα δάνειά της χαρακτηρίστηκαν κατά κανόνα ως «AAA», δηλαδή κατατάσσονταν στην κατηγορία εκείνων που **προσέφεραν τη μεγαλύτερη δυνατή ασφάλεια στους επενδυτές**.

Το **1981**, η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων ήταν το πρώτο κοινοτικό θεσμικό όργανο που εξέδωσε δάνειο σε ECU. Σήμερα είναι το **ίδρυμα** με τις περισσότερες **δανειοληπτικές και δανειοδοτικές δραστηριότητες σε EURO**. Έχει εκδώσει τα πρώτα δάνεια στη Δανία, στη Γαλλία, στην Ιταλία, στην Ιαπωνία, στην Αυστρία και στην Ελβετία. Με αυτόν τον τρόπο, η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων προώθησε την χρησιμοποίησή του. Με συνολικό ετήσιο ποσό 1,8 δισεκατομμύρια, τόσο το 1989 όσο και το 1990, το ECU κατέλαβε την πρώτη θέση μεταξύ των 15 νομισμάτων, στα οποία συνήψε δάνεια η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.

2.3 Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ

2.3.1 Προπαρασκευαστικές Εργασίες για την εφαρμογή του Ενιαίου Νομίσματος.

Το Συμβούλιο Οικονομικών και Δημοσιονομικών θεμάτων υπογράμμισε την αποφασιστικότητά του να προετοιμάσει το πέρασμα στο ενιαίο νόμισμα το αργότερο μέχρι το 1999, σύμφωνα με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ. Υπενθύμισε την αυστηρή τήρηση των κριτηρίων σύγκλισης και εξέφρασε την ικανοποίησή του για τη συμβολή τόσο της Πράσινης Βίβλου της Επιτροπής, όσο και για τις εργασίες του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ινστιτούτου.

Ο πρόεδρος του Συμβουλίου Οικονομικών και Δημοσιονομικών θεμάτων καθόρισε με την Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ινστιτούτο, ένα σχέδιο αναφοράς που εγγυάται την **πλήρη τήρηση της Συνθήκης**, μη αντιστρεπτή και απαραίτητη προϋπόθεση για την είσοδο στο τρίτο στάδιο, προκειμένου να υποβάλει έκθεση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης τον Δεκέμβριο του 1995.

2.3.2 Προϋποθέσεις εφαρμογής ECU – EURO

- (1) Να ζητήσει από την **επιτροπή να προβεί στις απαραίτητες διαβουλεύσεις** όσον αφορά την υποβολή της έκθεσης στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης.
- (2) Να σημειώσει τις εργασίες που έχουν ήδη διεξαχθεί ως προς **τα τεχνικά χαρακτηριστικά των νομισμάτων** και να ζητήσει από το Συμβούλιο Οικονομικών και Δημοσιονομικών θεμάτων να συνεχίσει όλες τις απαραίτητες εργασίες.
- (3) Να ζητήσει από τα Κράτη - Μέλη να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα ώστε **να εξετάσουν οι δημόσιες διοικήσεις τις προϋποθέσεις** κάτω από τις οποίες θα μπορέσει να πραγματοποιηθεί, την κατάλληλη στιγμή, **η στροφή των δραστηριοτήτων τους στο ενιαίο νόμισμα.**
- (4) Να ζητήσει από το Συμβούλιο Οικονομικών και Δημοσιονομικών θεμάτων **να εξετάσει, από κοινού με το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ινστιτούτο, τις μελλοντικές σχέσεις μεταξύ των νομισμάτων των Κρατών - Μελών της Νομισματικής Ένωσης και των άλλων κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.** ⁽⁴⁾

Ο πρόεδρος του Συμβουλίου Οικονομικών και Δημοσιονομικών θεμάτων σημείωσε τη σπουδαιότητα των προπαρασκευαστικών εργασιών που έχουν ήδη διεξαχθεί για τον προσδιορισμό των χαρακτηριστικών των μεταλλικών

νομισμάτων και των χαρτονομισμάτων που είναι απαραίτητα για το ενιαίο νόμισμα και σημείωσε :

- τη **συναίνεση** η οποία επετεύχθη ως προς το φάσμα **των ονομασιών**,
- την **πρόοδο** που έχει σημειωθεί ως προς την εμφάνιση των **μεταλλικών νομισμάτων και των χαρτονομισμάτων** και την προτίμηση του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ινστιτούτου για όμοια χαρτονομίσματα σε όλα τα Κράτη - Μέλη, πιθανότατα με ένα **διακριτικό εθνικό χαρακτηριστικό**.
- τις εργασίες των εμπειρογνομόνων οι οποίες επέτρεψαν να προταθούν τα θέματα των **σχεδίων που θα αναπαριστώνται στα χαρτονομίσματα** για τα οποία αποφάσισε το Συμβούλιο του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ινστιτούτου.

2.3.3 Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα από το Ενιαίο Νόμισμα.

Είναι πλέον σίγουρο ότι, ήδη πριν από το 2.000, οι ευρωπαίοι θα χρησιμοποιούν το Ευρώ ως ενιαίο νόμισμα.

Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση συνίσταται :

- στην κατάργηση των ελέγχων συναλλάγματος και των ελέγχων των κινήσεων κεφαλαίων,
- στην εναρμόνιση της οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής των Κρατών - Μελών και,

- στην συνεργασία μεταξύ των υπευθύνων για την αξία του νομίσματος των κεντρικών τραπεζών. (5)

Πλεονεκτήματα

Πολλοί λόγοι συνηγορούν υπέρ του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Νομίσματος. Η καθιέρωσή του :

- (1) σημαίνει την απάλειψη των εξόδων μετατροπής των νομισμάτων μεταξύ τους,
- (2) συμβάλει στην προώθηση του εμπορίου,
- (3) οδηγεί σε αύξηση της ευημερίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση,
- (4) συμβάλει επιπλέον στην σταθερότητα στις σχέσεις με το δολάριο ΗΠΑ και το Ιαπωνικό γιέν, των οποίων οι τιμές παρουσιάζουν συχνά μεγάλες διακυμάνσεις.
- (5) κάνει τα ταξίδια στις χώρες της ΟΝΕ πολύ πιο εύκολα η δυνατότητα χρήσης ενός νομίσματος στις διάφορες χώρες.
- (6) κάνει εξαιρετικά απλούστερο να συγκρίνει κανείς τιμές προϊόντων και υπηρεσιών διεθνώς.
- (7) διευρύνονται οι επενδυτικές επιλογές.
- (8) Δημιουργεί σταθερές ισοτιμίες που συνεπάγονται πως, όταν μεταφέρετε χρήματα από μια χώρα της ΟΝΕ σε μια άλλη, δεν θα υπάρχουν πλέον κίνδυνοι συναλλαγματικών διαφορών.

Το ευρωπαϊκό νόμισμα αποκτά εξάλλου συμβολική σημασία στα πλαίσια της διευρυνόμενης Ε.Ε. που γίνεται πόλος έλξης ολοένα και περισσότερων χωρών. Η πλειοψηφία του πληθυσμού των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης τάσσεται υπέρ του ενιαίου νομίσματος. Αλλά και ο ιδιωτικός τομέας της οικονομίας υποστηρίζει εδώ την καθιέρωση ενός ευρωπαϊκού νομίσματος.

«Εκείνοι που πραγματικά θα ωφεληθούν από το ενιαίο νόμισμα δεν είναι τα διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Οι πραγματικοί κερδισμένοι είμαστε εμείς όλοι, οι οποίοι συναλλασσόμαστε καθημερινά για επαγγελματικούς ή για ιδιωτικούς λόγους με χρήματα.»

(Sir Leon Brittan. Αντιπρόεδρος της επιτροπής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.)

Εδώ όμως πρέπει να σημειώσουμε ότι στο τελικό στάδιο, το Ευρώ δεν θα είναι πια νόμισμα - καλάθι. Γνωρίζουμε ότι η ισοτιμία του ECU, κυμαινόταν σε σχέση με κάθε ένα από τα νομίσματα που το αποτελούσαν, ανάλογα με τις διακυμάνσεις όλων των νομισμάτων αυτών στις συναλλαγματικές αγορές και ανάλογα με το ποσοστό συμμετοχής τους στη σύνθεση του ECU.

Από τη στιγμή όμως, που **οι ισοτιμίες των εθνικών νομισμάτων ως προς το ECU καθορίστηκαν αμετάκλητα**, το ECU δεν είναι πια νόμισμα - καλάθι αλλά **πραγματικό νόμισμα** κι η αξία του είναι σταθερή και το όνομά του πλέον EURO (ΕΥΡΩ). Στο εξής θα κυμαίνεται η αξία του ως προς τα νομίσματα εκτός του Νομισματικού Συστήματος, είτε πρόκειται για τα νομίσματα των Κρατών - Μελών που δεν συμμετέχουν στη Νομισματική Ένωση, είτε πρόκειται για τα νομίσματα τρίτων χωρών, όπως το δολάριο, το γιέν, κ.ο.κ.

Το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα εξακολουθεί να υπάρχει και να περιορίζει τις διακυμάνσεις μεταξύ του ΕΥΡΩ, του ενιαίου νομίσματος και των νομισμάτων των Κρατών - Μελών με παρέκκλιση από το τρίτο στάδιο για όσο διάστημα θα ίσχυε η παρέκκλιση αυτή.

Μειονεκτήματα

Η καθιέρωση ενός ενιαίου νομίσματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση δεν επιφέρει μόνο πλεονεκτήματα ούτε επιλύει μόνο διάφορα προβλήματα, αλλά και δημιουργεί άλλα. Και πρώτα - πρώτα στις επιχειρήσεις.

Η επιτροπή πρότεινε στις επιχειρήσεις να καταγράψουν τα απαιτούμενα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα. Οι **επιχειρήσεις** έπρεπε :

- να **αποφασίσουν αν θα μετατρέψουν το σύνολο ή μέρος των λογαριασμών τους και των εσωτερικών τους πράξεων στο ενιαίο νόμισμα** κατά τη διάρκεια της **Β' φάσης** της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης ή θα περιμένουν την έναρξη της **Γ' φάσης**.
- να **εισαγάγουν κατάλληλες λογιστικές διαδικασίες και συστήματα ελέγχου,**
- να **επιμορφώσουν το προσωπικό τους** και,
- να **προσαρμόσουν το λογισμικό τους.**

Η Επιτροπή υποστήριζε ότι έστω και αν οι επιχειρήσεις αποφασίσουν να μετατρέψουν τους λογαριασμούς τους σε EURO στην Γ' φάση, θα πρέπει να αρχίσουν τις προπαρασκευαστικές ενέργειες.

Κι αυτό επειδή, έστω και αν για κάποιο μεταβατικό στάδιο τηρούνταν λογαριασμοί και σε EURO και σε εθνικό νόμισμα, η τήρηση «παράλληλων» λογαριασμών θα ήταν δαπανηρή.

Άλλωστε, όλα τα είδη μηχανών αυτόματης καταγραφής συναλλαγών (ταμειακές μηχανές, λογιστικές μηχανές) αλλά και οι κερματοδέκτες (μηχανήματα έκδοσης εισιτηρίων, αυτόματες μηχανές πώλησης προϊόντων) έπρεπε να μετατραπούν για να λειτουργούν σε EURO.

Έτσι οι επιχειρήσεις οι οποίες θα είχαν μετατρέψει τις μηχανές τους στα νέα δεδομένα θα προτιμώνται και από τις άλλες επιχειρήσεις και από τους καταναλωτές. Άρα, δεν θα είναι συμφέρον στις επιχειρήσεις να τηρούν δύο ειδών μηχανές, μια για EURO και μια για εθνικό νόμισμα.

Οι **συμβάσεις**, τα **τιμολόγια** και οι **πληρωμές προς τους προμηθευτές** έπρεπε να μετατραπούν σε EURO. Επίσης, οι **αποδείξεις** και τα **εσωτερικά έγγραφα**.

Παράλληλα, προέκυπταν προβλήματα «στρογγυλοποίησης των τιμών», δεδομένου ότι με την εφαρμογή του EURO δεν υπήρχαν πολλές υποδιαίρεσεις, τουλάχιστον όχι τόσες όσες με τα εθνικά νομίσματα.

Έτσι, πολλές επιχειρήσεις που εισήγαγαν το EURO στις συναλλαγές τους μπορούσαν να διαφημίσουν ότι στρογγυλοποιούν τις τιμές των προϊόντων τους

προς τα κάτω. Αυτό αν μεν αληθεύει είναι **ωφέλιμο** και για τους καταναλωτές, αν όμως όχι, τότε προέκυπταν **προβλήματα αθέμιτου ανταγωνισμού**.

Τέλος, οι επιχειρήσεις έπρεπε να μεριμνήσουν για την ενημέρωση του προσωπικού τους όχι μόνο για τους νέους τρόπους δουλειάς, αλλά και για το **αν και πόσο η καθιέρωση του EURO θα επηρέαζε τους μισθούς τους και τα συνταξιοδοτικά τους δικαιώματα**.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καλούσε λοιπόν, τα εμπορικά επιμελητήρια και τις επαγγελματικές ενώσεις να ενισχύουν τις προσπάθειες των επιχειρήσεων. Το θέμα βεβαίως ήταν ποιος θα ενημέρωνε τα επιμελητήρια και τις ενώσεις. ⁽⁶⁾

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΑΜΕΤΑΚΛΗΤΑ ΚΑΘΟΡΙΣΜΕΝΕΣ ΤΙΜΕΣ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗΣ

1 ευρώ =	40,3399	Βελγικά φράγκα
	1,95583	Γερμανικά μάρκα
	340,750	Ελληνικές δραχμές
	166,386	Ισπανικές πεσέτες
	6,55957	Γαλλικά φράγκα
	0,787564	Ιρλανδικές λίρες
	1936,27	Ιταλικές λίρες
	40,3399	Φράγκα Λουξεμβούργου
	2,20371	Ολλανδικά φιορίνια
	13,7603	Αυστριακά σελίνια
	200,482	Πορτογαλικά εσκούδο
	5,94573	Φινλανδικά μάρκα

2.4 Η ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟ EURO.

Στο πνεύμα της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, το ενιαίο ευρωπαϊκό νόμισμα ήταν το απαραίτητο συμπλήρωμα της ενιαίας αγοράς.

Τα προϊόντα και τα κεφάλαια ιδιωτών, επιχειρήσεων και τραπεζών μπορούν, ήδη τώρα, να κυκλοφορούν ελεύθερα από τη μία χώρα στην άλλη σαν να πρόκειται για μία και μοναδική αγορά.

Οι ελεύθερες συναλλαγές γίνονται, λένε οι υποστηρικτές του κοινού νομίσματος, απλούστερες και πιο οικονομικές, αν πραγματοποιούνται σ' ένα και μόνο νόμισμα.

Πολλοί όμως ήταν εκείνοι που διέβλεπαν δυσκολίες στην καθιέρωση ενός νομίσματος, που θα είχε υποχρεωτική κυκλοφορία σε όλες τις χώρες της Ευρώπης, αλλά και σε ολόκληρο τον κόσμο. Αυτό το τελευταίο ήταν που απασχολούσε περισσότερο εκείνους που είχαν στην τσέπη τους «σκληρό» νόμισμα, όπως ήταν το μάρκο.

Στη Βαλένθια της Ισπανίας οι Γερμανοί υποχώρησαν σ' ένα σημείο και όλοι μαζί οι υπουργοί Οικονομίας συμφώνησαν σε μια προσωρινή πλατφόρμα 13 σημείων. Η επεξεργασία των σημείων αυτών επέτρεψε στους αρχηγούς των κρατών να διατυπώσουν μια αισιόδοξη προοπτική για το μέλλον της νομισματικής Ευρώπης, στη σύσκεψη κορυφής με την οποία έκλεινε η ισπανική προεδρία.

Στη Βαλένθια οι υπουργοί Οικονομίας των Δεκαπέντε και οι διοικητές των κεντρικών τραπεζών επανέλαβαν τη διαβεβαίωση ότι η εφαρμογή του ενιαίου νομίσματος θα αρχίσει την 1^η Ιανουαρίου 1999 και συμφώνησαν πάνω σε μία σειρά μέτρων για την ομαλή μετάβαση προς το τελευταίο στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης της Ευρώπης.

Πάντως, οι Γερμανοί πήγαν στη Βαλένθια αποφασισμένοι να επιβάλουν τους δικούς τους όρους. Το συμπέρασμα που προκύπτει από τη Βαλένθια είναι ότι το

ενιαίο νόμισμα ξεκινά το 1999 με όσους μπορούν να συμμετάσχουν, ότι τα κριτήρια σύγκλισης δεν πρόκειται ν' αλλάξουν και μόνο η **Γερμανία** και το **Λουξεμβούργο** πληρούσαν αρχικά τις προϋποθέσεις για να περάσουν στην Τρίτη φάση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. ⁽⁷⁾

Η αισιοδοξία για το 1997, είχε δώσει τη θέση της στη σκληρή πραγματικότητα, ότι οι «μεγάλες» χώρες απέχουν πολύ από τη σύγκλιση και ότι το 1999 θα υπήρχαν σίγουρα χώρες που θα έμεναν απ' έξω.

Οι δεκαπέντε λοιπόν έπρεπε να συνεχίσουν τη σφιχτή πολιτική τους με στόχο τη μείωση του πληθωρισμού και των επιτοκίων, τον περιορισμό των ελλειμμάτων και του δημοσίου χρέους ως αναλογία στο εθνικό προϊόν (Α.Ε.Π.).

Συμφωνήθηκε ακόμη ότι τα κριτήρια αυτά θα συνέχιζαν να ισχύουν και μετά την εφαρμογή του ενιαίου νομίσματος για δύο λόγους :

- ◆ επειδή θα υπήρχουν χώρες που δεν θα είχαν εφαρμόσει το ενιαίο νόμισμα,
- ◆ για να μην εμφανιστούν φαινόμενα ύφεσης στις χώρες που θα είχαν ενωθεί νομισματικά.

Η απόφαση για τις χώρες που θα κλήθηκαν να εφαρμόσουν το ενιαίο νόμισμα λήφθηκε στις αρχές του 1998, με βάση τα πραγματικά οικονομικά αποτελέσματα του 1997. Παράλληλα δημιουργήθηκε η **Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα**, που :

- ⇒ ανέλαβε τον καθορισμό των ισοτιμιών μεταξύ των νομισμάτων που θα είχαν περάσει τις εξετάσεις και,
- ⇒ την χάραξη μιας ενιαίας νομισματικής πολιτικής.

Όσον αφορά το όνομα του ενιαίου νομίσματος, στη Βαλένθια δεν πήραν οριστική απόφαση αλλά φάνηκε ότι οι Δεκαπέντε συμφώνησαν με τη γερμανική πρόταση, που το βαφτίζει «EYPΩ» ή «EURO» με τη λατινική γραφή του. Είναι ένα όνομα που δεν έχει κάποιο ιστορικό ή εθνικό βάρος όπως το «φράνκεν», το «φιορίνι» ή το «μόνε» που είχαν προτείνει ορισμένοι και που σημαίνει κάτι σε όλους του Ευρωπαίους. Στη Βαλένθια ενταφιάστηκε η ονομασία «ECU», που είναι μισητή στους Γερμανούς και σε πολλά άλλα μέλη, γιατί τους θυμίζει διακυμάνσεις ισοτιμιών και νομισματικές περιπέτειες που προτιμούσαν να ξεχάσουν.

Η οριστική απόφαση για το όνομα λήφθηκε από τους ηγέτες των δεκαπέντε στη σύνοδο κορυφής της Μαδρίτης τον **Δεκέμβριο του 1995**. Τα θέματα των χωρών που θα έμεναν απ' έξω εξακολουθούσε να προβληματίζει τους Δεκαπέντε και στη Βαλένθια δεν έγινε κάποιο σημαντικό βήμα για την εξεύρεση μιας λύσης, αλλά, έτσι όπως προέκυψαν τα πράγματα, οι χώρες που είχαν μείνει απ' έξω θα αγωνίζονταν να φτάσουν τις άλλες. Ευτυχώς που υπήρχε και η περίοδος των τριών και πλέον ετών, που δημιούργησε βάσιμες ελπίδες και στους οικονομικά αδύνατους.

Από τη Βαλένθια οι Γερμανοί εξήλθαν νικητές και για άλλη μια φορά δημιουργήθηκε η αίσθηση ότι η Ευρώπη χορεύει (τουλάχιστον νομισματικά) στους ρυθμούς της Βόννης ή καλύτερα της Φραγκφούρτης, όπου βρίσκεται η έδρα της Μπούντεσμπανγκ και του **Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ινστιτούτου** που είναι ο προπομπός της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Οι δηλώσεις του γερμανού υπουργού Οικονομικών σχετικά με την αδυναμία της Ιταλίας και του Βελγίου, ακόμη και της Ολλανδίας, να εφαρμόσουν από την αρχή το ενιαίο νόμισμα ενίσχυσαν την εικόνα της αλαζονικής Γερμανίας, αλλά δεν έπαψαν ούτε στιγμή να εκφράζουν την πραγματικότητα : **ότι όλοι δεν θα ήταν σε θέση το 1997 να πάρουν μέρος στο ενιαίο νόμισμα.**

Στο κλίμα των αμφιβολιών για τις πραγματικές προθέσεις της Γερμανίας ήρθαν να προστεθούν οι πληροφορίες του περιοδικού «Der Spiegel», σύμφωνα με τις οποίες ο γερμανός καγκελάριος Χέλμουτ Κόλ φερόταν να θεωρεί ότι «δεν χάθηκε ο κόσμος» εάν σημειωνόταν μια καθυστέρηση δύο ετών, πέρα του 1999, στην καθιέρωση του κοινού νομίσματος. Η δήλωση του Κολ χαιρετίστηκε από μερίδα του βρετανικού Τύπου, με τους λονδρέζικους «Times» να κάνουν λόγο για μια Ευρώπη που «πρέπει να οικοδομηθεί χωρίς ενιαίο νόμισμα, διαφορετικά δεν θα οικοδομηθεί καθόλου».

Παράλληλα, όμως, ο γερμανός καγκελάριος με αφορμή τη συμπλήρωση πέντε ετών από τη γερμανική ενοποίηση έκανε λόγο για μια Ευρωπαϊκή Ένωση που θα έχει ολοκληρωθεί ως το έτος **2005**, μία «λογική» ημερομηνία για την ολοκλήρωση των διαδικασιών.

Η προσοχή στα λεγόμενα και στις κινήσεις της **Γερμανίας**, εξηγείται βέβαια από την κυρίαρχη θέση της γερμανικής οικονομίας και την δύναμη του μάρκου, αλλά δεν πρέπει να αγνοούνται και οι κινήσεις άλλων ευρωπαϊκών χωρών, όπως η **Γαλλία**, χωρίς την οποία δεν νοείται νομισματική ένωση.

Οι Γάλλοι εμφάνισαν δυσκολίες να εναρμονισθούν με το Μάαστριχ και αρκετοί οικονομικοί παρατηρητές αμφέβαλλαν αν η Γαλλία θα «έπιανε» τον στόχο του 3% για τα ελλείμματα του προϋπολογισμού. Επίσης, σοβαρά προβλήματα εναρμονισμού με το Μάαστριχ είχαν και η **Ιταλία**, το **Βέλγιο** και τα περισσότερα μέλη της Ένωσης, ενώ η **Βρετανία και η Δανία** είχαν καταφέρει να εξαιρεθούν από το νομισματικό κομμάτι.

Με μία Γερμανία κυρίαρχη στο παιχνίδι των νομισμάτων και τους τραπεζίτες της, δύσπιστους απέναντι στο κοινό νόμισμα ήδη είχαν αρχίσει να εκφράζονται φόβοι για το κατά πόσο η νομισματική ένωση θα είχε τέλος αίσιο και ευτυχές.

Μπορεί το ενιαίο νόμισμα να έχει θετικές επιπτώσεις στην πολιτική συνοχή των μελών της Ένωσης, αλλά από καθαρά νομισματική άποψη οι Γερμανοί δεν είχαν να κερδίσουν τίποτα απ' αυτό. Δεν υπήρξε βέβαια τυχαία η στροφή των γερμανικών επενδύσεων προς το ελβετικό φράγκο για τοποθετήσεις που θα έληγαν μετά το 1999.

Στις *17 Δεκεμβρίου 1995*, στη σύνοδο κορυφής των 15 στη Μαδρίτη τελικά συμφωνούν όλοι το ενιαίο νόμισμα να ονομαστεί «EURO». Η Ελληνική πλευρά είναι ικανοποιημένη γιατί, έστω υπό την απειλή βέτο, αποφασίστηκε να αναγράφεται και με ελληνικά γράμματα, μαζί με την λατινική γραφή Euro, το «**Ευρώ**».

Ας σημειωθεί ότι ο πρόεδρος του Ευρωκοινοβουλίου **Κλάους Χενς** προβλέπει ότι το όνομα Euro θα μείνει απλώς ως συμβολικό και ότι οι λαοί των χωρών της

Ένωσης «θα εξακολουθήσουν να ονομάζουν το νέο νόμισμα με το πατροπαράδοτο εθνικό τους όνομα» μάρκο, λίρα δραχμή, πεσέτα κ.ο.κ. ⁽⁸⁾

2.5 Η BENELUX ΥΠΕΡ ΤΟΥ «ΕΥΡΩ»

Το **Βέλγιο**, η **Ολλανδία** και το **Λουξεμβούργο** επιθυμούσαν να ονομαστεί «**Ευρώ**» το κοινό ευρωπαϊκό νόμισμα, σύμφωνα με δήλωση των πρωθυπουργών των τριών χωρών, που δόθηκε στη δημοσιότητα ύστερα από συνάντησή τους στα πλαίσια της τριμερούς συνεργασίας που είναι γνωστή ως Benelux.

«Οι τρεις πρωθυπουργοί συμφωνούν με την πρόταση να ονομαστεί το μελλοντικό κοινό νόμισμα «Ευρώ» χωρίς να αποκλείουν άλλες εναλλακτικές λύσεις», δήλωσε ο **πρωθυπουργός του Λουξεμβούργου Ζαν Κλοντ Ζινκέρ**, ο οποίος προήδρευσε της συνάντησης.

Η ονομασία του κοινού νομίσματος είναι ένα από τα θέματα που απασχόλησαν τους ηγέτες των Δεκαπέντε στη σύνοδο κορυφής της Μαδρίτης και η ονομασία «Ευρώ», που συζητήθηκε για πρώτη φορά στο ECO / FIN, κέρδισε έδαφος.

Άλλωστε η ονομασία «ECU» συνάντησε την αντίδραση των Γερμανών, επειδή τους θυμίζει τη νομισματική αστάθεια που παρουσίασε η Ευρώπη τα τελευταία χρόνια.

Ο κος Ζινκέρ είπε ότι η σύνοδος της Μαδρίτης πρέπει να πάρει όλα τα απαραίτητα μέτρα για να εξασφαλίσει την καθιέρωση του κοινού νομίσματος την

1^η Ιανουαρίου του 1999, όπως προβλέπεται στη Συνθήκη του Μάαστριχ. Ο λουξεμβούργιος πρωθυπουργός, του οποίου η χώρα ήδη πληροί τα κριτήρια σύγκλισης του Μάαστριχ, είπε επίσης ότι τα τρία κράτη της Benelux προετοιμάζουν ένα κοινό μνημόνιο για τη θεσμική μεταρρύθμιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο θα παρουσιάσουν πριν από τη Διακυβερνητική Διάσκεψη του 1996. ⁽⁹⁾

2.6 ΦΑΣΕΙΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ ΑΠΟ ΤΑ ΕΘΝΙΚΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΣΤΟ ΚΟΙΝΟ ΝΟΜΙΣΜΑ

Το ECU δεν διακινούνταν από χέρι σε χέρι. Ήταν περισσότερο ένα απαραίτητο στάδιο προς το κοινό νόμισμα. Καθιερώθηκε το **Νοέμβριο του 1993** με τη σχετική Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση που υπογράφηκε στο Μάαστριχ. Η λειτουργία του ήταν περισσότερο αυτή της κοινής λογιστικής μονάδας, της σύνθεσης των νομισμάτων της ΕΕ, η οποία θα διευκόλυνε την ενιαία ευρωπαϊκή αγορά που είχε ολοκληρωθεί λίγο νωρίτερα, τον Ιανουάριο του 1993.

Ο χρόνος που χρειάστηκε για να φτάσουμε στο σημείο να χρησιμοποιούμε στις καθημερινές μας συναλλαγές το κοινό νόμισμα, εκτείνεται σε μια περίοδο 4 ετών. Όλα ξεκίνησαν την 1^η Ιανουαρίου 1998. Τότε περάσαμε στο στάδιο με κωδικό «2B». Η αρχική εκτίμηση ήταν ότι το στάδιο «**2B**» θα κρατούσε ένα χρόνο.

Το **τρίτο στάδιο ξεκίνησε την 1^η Ιανουαρίου 1999**, διήρκησε 3,5 χρόνια και χωρίζεται σε δύο τμήματα.

Γιατί λοιπόν το ευρώ δεν βρέθηκε στην τσέπη μας νωρίτερα, από το 1999; Η απάντηση είναι ότι το ενιαίο ευρωπαϊκό νόμισμα χρησιμοποιείται από τότε μόνο σε συναλλαγματικές, χρηματιστηριακές ή άλλες πράξεις, στις οποίες δεν χρειάζεται "ρευστό".

Στο πρώτο τμήμα, φάση «**3Α**», που κράτησε τρία χρόνια, η Κεντρική Ευρωπαϊκή Τράπεζα διαχειρίστηκε την κοινή νομισματική πολιτική και προέβη σε παρεμβάσεις που απαιτούνται στη διεθνή αγορά των νομισμάτων. Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες έκαναν όλες τις λογιστικές πράξεις τους στο νέο κοινό ευρωπαϊκό νόμισμα. Αλλά και οι εμπορικές τράπεζες ξεκίνησαν να κρατούν τους λογαριασμούς τους στο νέο νόμισμα. Ταυτόχρονα, ιδιώτες, επιχειρήσεις και οργανισμοί επέλεξαν με πλήρη ελευθερία το νόμισμα στο οποίο θα πραγματοποιούσαν τις οικονομικές τους συναλλαγές.

Έπειτα από την έγκριση της ένταξης της Ελλάδας στην ΟΝΕ από **1ης Ιανουαρίου του 2001**, το ευρώ εισήχθη σε λογιστική επίσης μορφή στην ελληνική οικονομία και η δραχμή αποτέλεσε υποδιαίρεσή του. Από την **1η Ιανουαρίου του 2002**, τα χαρτονομίσματα και τα κέρματα του ευρώ αντικατέστησαν τα εθνικά νομίσματα. Έτσι, από το 2002 οι τραπεζικοί μας λογαριασμοί μετατράπηκαν σε ευρώ, αμειβόμαστε, αγοράζουμε προϊόντα και φορολογούμαστε με αυτό το νέο νόμισμα.

Ωστόσο, επειδή θεωρήθηκε απαραίτητο πως θα χρειαστεί κάποιο μεταβατικό διάστημα προκειμένου να αποσυρθούν τα εθνικά νομίσματα από την κυκλοφορία, η ΕΕ έθεσε ως προθεσμία την **1η Μαρτίου του 2002**. Αυτό πρακτικά σήμαινε πως οι ευρωπαίοι πολίτες είχαν στη διάθεσή τους δύο μήνες μέχρι να αλλάξουν τα εθνικά τους νομίσματα σε ευρώ. Στο διάστημα αυτό, τα εθνικά νομίσματα γίνονταν δεκτά μεν, αλλά ολοένα και πιο δυσεύρετα.

Η εφαρμογή του ενιαίου νομίσματος έγινε σταδιακά και μέσα σε διάστημα τριών ετών, δηλαδή την **1^η Ιανουαρίου του έτους 2002 κυκλοφόρησε το ενιαίο νόμισμα** και υπήρξε μία περίοδος δύο μηνών, στην οποία κυκλοφορούσε παράλληλα με τα εθνικά νομίσματα, έτσι ώστε το σοκ από την αλλαγή σε καθημερινές συνήθειες και πρακτικές να μην είναι τεράστιο.

Η υιοθέτηση του κοινού νομίσματος δεν είναι υποχρεωτική. Χώρες-μέλη της ΕΕ, όπως η Βρετανία, δεν έχουν ενταχθεί ακόμη στην ευρωζώνη.

Επιπλέον, το ποιες ακριβώς χώρες θα συμμετάσχουν στη ζώνη του ευρώ κρίνεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ινστιτούτο και το ECOFIN. Η κρίση αυτή γίνεται με βάση τα λεγόμενα "κριτήρια σύγκλισης" τα οποία χρησιμοποιούνται για να κρίνουν ποιες χώρες είναι αρκετά υγιείς οικονομικά, ώστε να υιοθετήσουν το ευρώ.

Στόχος εδώ είναι, όλες οι οικονομίες που θα συμμετάσχουν στο νέο νόμισμα, να είναι κατά το δυνατόν "όμοιες" σε βασικά οικονομικά μεγέθη, όπως τα δημοσιονομικά ελλείμματα, ο πληθωρισμός ή τα μακροπρόθεσμα επιτόκια. Επιπλέον, μια τέτοια σύγκλιση πρέπει να είναι πραγματική, δηλαδή να

ανταποκρίνεται στην μακροπρόθεσμη προοπτική και την πραγματική δυναμική της εκάστοτε εθνικής οικονομίας.

2.7 ΑΡΜΟΔΙΟΙ ΕΘΝΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΣΜΑ

Το όργανο που κατεύθυνε τις ενέργειες για τη μετάβαση στο ενιαίο νόμισμα, ήταν η **Εθνική Συντονιστική Επιτροπή για το Ευρώ (ΕΣΕΕ)**, που συστάθηκε το 1998 με απόφαση του Πρωθυπουργού. Στην Επιτροπή αυτή, στην οποία συμμετείχαν εκπρόσωποι φορέων, τόσο του δημοσίου όσο και του ιδιωτικού τομέα, προεδρεύει ο Υπουργός Εθνικής Οικονομίας (ΥΠΕΘΟ). Η Επιτροπή συνεδριάζει κάθε δύο μήνες περίπου στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και έδινε τις βασικές κατευθύνσεις για την προσαρμογή των τομέων της οικονομίας και της Διοίκησης στο νέο νομισματικό περιβάλλον καθώς και για την Επικοινωνιακή Πολιτική, προκειμένου τόσο οι φορείς όσο και το ευρύ κοινό να ενημερωθούν και να προετοιμαστούν κατάλληλα, ώστε να διευκολυνθεί η αποδοχή και χρήση του νέου νομίσματος.

Για τον αποτελεσματικό συντονισμό και παρακολούθηση όλων των απαιτούμενων ενεργειών προσαρμογής των κοινωνικοοικονομικών φορέων είχε συσταθεί η **Επιτροπή Εκπροσώπων της ΕΣΕΕ**, στην οποία συμμετέχουν οι εκπρόσωποι των μελών της Εθνικής Συντονιστικής Επιτροπής, υπό την Προεδρία του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας.

Για την απρόσκοπτη και ταχύτερη προώθηση των απαιτούμενων προσαρμογών, συστάθηκε με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Εθνικής Οικονομίας, η **Διυπουργική Ομάδα Δράσης στο ΥΠΕΘΟ**, στην οποία συμμετέχουν εκπρόσωποι από το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, Υπουργείο Οικονομικών, Υπουργείο Ανάπτυξης, Τράπεζα της Ελλάδος, ΣΕΒ,ΓΣΕΕ,ΕΕΤ, υπό την προεδρία του Γενικού Γραμματέα του ΥΠΕΘΟ. Η Ομάδα Δράσης άρχισε τη λειτουργία της το Μάιο του 2001 και συνεδριάζει κάθε εβδομάδα στο ΥΠΕΘΟ.

Έργο της Ομάδας Δράσης είναι ο συντονισμός και η άμεση λήψη των απαραίτητων μέτρων για την επίλυση των προβλημάτων που θα προέκυπταν από την εισαγωγή του ΕΥΡΩ στη χώρα μας, δεδομένου ότι η μη αποτελεσματική και έγκαιρη προσαρμογή των αρμοδίων φορέων, θα είχε ως αποτέλεσμα την δημιουργία ανεπιθύμητων επιπτώσεων στην ελληνική οικονομία και στην κοινωνία γενικότερα.

Για την προώθηση των απαιτούμενων διατάξεων, προκειμένου να προσαρμοστεί το νομικό πλαίσιο στο νέο νομισματικό περιβάλλον, είχε επίσης συσταθεί στο ΥΠΕΘΟ **Κεντρική Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή**, στην οποία συμμετείχαν και εκπρόσωποι του Υπουργείου Οικονομικών, της Τράπεζας της Ελλάδος και της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών υπό την Προεδρία του Νομικού Συμβούλου του ΥΠΕΘΟ. Νομοπαρασκευαστικές Επιτροπές είχαν επίσης συσταθεί σε όλα τα Υπουργεία με αντικείμενο τη μελέτη των απαιτούμενων προσαρμογών στον τομέα τους.

Τέλος, Ειδικές Ομάδες Εργασίας ΕΥΡΩ, είχαν συσταθεί στο Δημόσιο Τομέα (Υπουργεία, ΔΕΚΟ, Περιφέρειες, Νομαρχίες, κ.λ.π.) έργο των οποίων ήταν η ομαλή και έγκαιρη προετοιμασία των φορέων τους για τη μετάβαση στο ΕΥΡΩ. Ο συντονισμός των επιμέρους φορέων για την προετοιμασία μετάβασης στο ΕΥΡΩ γίνεται από το ΥΠΕΘΟ και πιο συγκεκριμένα από το Τμήμα ΕΥΡΩ της Δ/σης Ευρωπαϊκής Ένωσης. ⁽¹⁰⁾

2.8 Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ

Υπέρ της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ανατολικά και νότια των συνόρων της, θεωρούν οι βιομήχανοι ότι έχει συμφέρον να ταχθεί η χώρα μας. Οι βιομηχανίες μας και πρώτα - πρώτα φυσικά οι μεγαλύτερες, αυτές που έχουν ήδη διευρύνει τις δραστηριότητές τους στο ανατολικό τμήμα της Ευρώπης, υπολογίζουν ότι η πορεία προς τη σταδιακή **ένταξη των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης στην Ευρωπαϊκή Ένωση** θα προσδώσει νέο δυναμισμό και θα διευκολύνει την επέκταση των δραστηριοτήτων τους στις χώρες αυτές. *Προσβλέπουν σε οφέλη και πλεονεκτήματα που θα προκύψουν ειδικά για τις ελληνικές βιομηχανίες* από τη δυνατότητα **αυξήσεως των εξαγωγών** και «άνοιγμα» των αγορών και τη **μεγέθυνση της αγοράς στην περιοχή**. Η θέση που ήδη κατέχουν στην περιοχή θεωρείται ανταγωνιστικό

πλεονέκτημα. Αυτό είναι ένα μόνο από τα θέματα που ο Σύνδεσμος Βιομηχανιών φρόντισε στην διάσκεψη κορυφής στην Μαδρίτη.

Οι χώρες οι οποίες συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο ενδιαφέρον των ελληνικών επιχειρήσεων είναι η Βουλγαρία, η Κύπρος και η Ρουμανία, χώρες στις οποίες πραγματοποιούνται σημαντικές εξαγωγές, αλλά και έχουν δημιουργηθεί τοπικές επιχειρήσεις και κοινοπραξίες με ξένες επιχειρήσεις και έχουν ιδρυθεί παραγωγικές μονάδες και υποκαταστήματα.

Το «ναι» των βιομηχανικών επιχειρήσεων που λειτουργούν στη χώρα μας, σχετικά με τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετίζεται και με άλλα οφέλη που υπολογίζεται ότι θα προκύψουν.

Αρκετές επιχειρήσεις φαίνεται να προσβλέπουν επίσης στη δυνατότητα να **αξιοποιήσουν το χαμηλό κόστος εργασίας** και τις **φθηνότερες πρώτες ύλες** που προσφέρουν χώρες, όπως η Βουλγαρία και η Ρουμανία. Αυτό δεν σημαίνει όμως ότι οι βιομηχανίες μας δεν έχουν επίγνωση και των απειλών που θα υπάρξουν πιθανότατα στο μέλλον, αλλά και την ισχυροποίηση της βιομηχανικής δραστηριότητας στις χώρες αυτές με τη συνδρομή ισχυρότερων διεθνών επιχειρήσεων.

Η «**ένταση του ανταγωνισμού στην ελληνική αγορά**» θεωρείται εξαιρετικά πιθανή στο μέλλον, σε περίπτωση ένταξης των χωρών αυτών στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το πιο εντυπωσιακό όμως είναι το γεγονός ότι οι Έλληνες βιομήχανοι εκφράζουν ξεκάθαρη θέση, όχι μόνο σε ότι αφορά την πορεία διεύρυνσης της

Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και για τα θέματα που αφορούν το ενιαίο νόμισμα και την Οικονομική και Νομισματική Ενοποίηση (Ο.Ν.Ε) και τη συμμετοχή της Ελλάδας σε αυτήν.

Δειγματοληπτική έρευνα του Σ.Ε.Β. κατέγραψε την άποψη των ελληνικών βιομηχανικών επιχειρήσεων για την Οικονομική και Νομισματική Ενοποίηση και το ενιαίο νόμισμα :

- ◇ **93%** των βιομηχανικών επιχειρήσεων πιστεύουν ότι **η Ελλάδα θα πρέπει να προσπαθήσει να συμμετάσχει στο τελικό στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ενοποίησης** το συντομότερο δυνατόν.
- ◇ **85%** των επιχειρήσεων εκτιμούν ότι **η συμμετοχή της Ελλάδας** στο ενιαίο ευρωπαϊκό νόμισμα **θα τις επηρεάσει θετικά**.

Το μήνυμα είναι ξεκάθαρο : η ελληνική βιομηχανία στη συντριπτική της πλειοψηφία θεωρεί αναγκαία τη συμμετοχή της χώρας μας στο ενιαίο νόμισμα.

Γιατί όμως η ελληνική βιομηχανία είναι τόσο αποφασιστικά υπέρ του ενιαίου νομίσματος και της Οικονομικής και Νομισματικής Ενοποίησης ;

Δύο χαρακτηριστικά στοιχεία που υποδηλώνουν την απάντηση στο ερώτημα είναι :

- ⇒ **Οι χρηματοοικονομικές δαπάνες της ελληνική βιομηχανίας αντιπροσωπεύουν ποσοστό μεγαλύτερο του 6 % των πωλήσεών τους, όταν στην Ευρώπη το αντίστοιχο ποσοστό είναι χαμηλότερο από 3,5 %.**
- Η ελληνική βιομηχανία δηλαδή, για λόγους καθαρά νομισματικούς, αναγκάζεται να αντιμετωπίζει ένα πολύ σημαντικό συγκριτικό μειονέκτημα έναντι της ευρωπαϊκής.

⇒ Κατά το 1995, λόγω των επιλογών της συναλλαγματικής πολιτικής, η ελληνική βιομηχανία θα πρέπει να αντιμετωπίσει ένα νέο ανταγωνιστικό μειονέκτημα, **το κόστος εργασίας στο σύνολο της οικονομίας μας αυξάνεται** φέτος σε όρους κοινού νομίσματος **κατά 4,7 % έναντι 1,4 %** στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η ελληνική βιομηχανία προσδοκά τα εξής πλεονεκτήματα από το ενιαίο νόμισμα:

- ⇒ να πουλάει κατά 5% έως 6% φθηνότερα στις διεθνείς και στην εσωτερική αγορά και να αποσπά μεγαλύτερα μερίδια στις αγορές αυτές,
- ⇒ να εξασφαλίζει μεγαλύτερο όγκο εργασιών
- ⇒ να δημιουργεί περισσότερες θέσεις απασχόλησης,
- ⇒ να εξαιρεθούν το κόστος και οι συναλλαγματικοί κίνδυνοι, καθώς και οι συναλλαγματικές διακυμάνσεις,
- ⇒ να εκμηδενισθούν οι καθυστερήσεις στις διασυνοριακές πληρωμές,
- ⇒ να καταργηθούν οι πρόσθετες δαπάνες που συνεπάγεται η ύπαρξη διαφορετικών ευρωπαϊκών νομισμάτων,
- ⇒ να πέσουν τα επιτόκια και να αναπτυχθεί το εμπόριο.

«Το ενιαίο νόμισμα και το συνεπακόλουθο περιβάλλον σταθερότητας, ευνοεί την επιχειρηματική δράση, διευκολύνει τη χρηματοδότηση των επενδύσεων και την αποταμίευση».

Εδώ θα μπορούσε να προστεθεί ότι ο ΣΕΒ, πάντα, ακόμα και όταν η ελληνική βιομηχανία ήταν πιο ασθενική, ευνοούσε τη συμμετοχή της χώρας μας στις διαδικασίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο προωθημένες και αν ήταν. Εκτός

όμως απ' αυτό, **οι βιομήχανοι προβλέπουν κυρίως στην εξασφάλιση σταθερού και χαμηλότερου κόστους χρήματος.** ⁽¹¹⁾

2.8.1 ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η Ελλάδα αντιλαμβανόμενη πως η ευρωπαϊκή οικονομική και νομισματική ενοποίηση είναι μονόδρομος, μιας και το κόστος διαφοροποίησης κρίνεται απαγορευτικό, στηρίζει την ΟΝΕ.

Η προοπτική της Νομισματικής Ένωσης και της συμμετοχής της Ελλάδας σε αυτήν είχε ως αποτέλεσμα **σημαντικές οικονομικές αλλαγές** που μπορούν να καταστήσουν την Ελλάδα μια πολύ διαφορετική χώρα σε σχέση με αυτό που ήταν χρόνια πριν.

Έστω και χωρίς την προοπτική της Νομισματικής Ένωσης, η Ελλάδα θα έπρεπε να επιδιώξει αυτές τις αλλαγές για να μπορέσει να αντεπεξέλθει στις νέες συνθήκες του διεθνούς ανταγωνισμού και να προχωρήσει σε εκσυγχρονισμό των δομών της οικονομίας και της κοινωνίας και σε μία δυναμική ανάπτυξη στο μέλλον.

Η Ελλάδα πολύ δύσκολα κατάφερε να επιτύχει τους στόχους για να μπει στον πρώτο κύκλο της Οικονομικής και Νομισματικής Ενοποίησης το 1999 - την πρώτη ταχύτητα - αλλά συνέχισε την προσπάθεια με την ίδια σταθερή οικονομική πολιτική για να μπορέσει να προσεγγίσει όσο το δυνατόν συντομότερα και να μπει στο δεύτερο κύκλο.

Η Ελλάδα έδωσε μάχη για να υπάρξουν αυτόματες διαδικασίες εισαγωγής μιας χώρας στη δεύτερη ταχύτητα της Ο.Ν.Ε., με βάση συγκεκριμένα οικονομικά κριτήρια και όχι κατόπιν «εξετάσεων». Επίσης, δεν ήταν αρχικά υποχρεωμένη να προχωρήσει σε αντικατάσταση του νομίσματός της την 01-01-2002 όπως οι χώρες της πρώτης ταχύτητας, οι οποίες έπρεπε να έχουν ολοκληρώσει την αντικατάσταση μέχρι την 01-07-2002, δίνοντας της τη δυνατότητα να ενταχθεί στη δεύτερη ταχύτητα και συνεπώς να αλλάξουμε το νόμισμά μας νωρίτερα από το 2005.

Σύμφωνα με επίσημα διατυπωμένη θέση της Ελληνικής Κυβέρνησης η ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ θα πραγματοποιηθεί την 1/1/2001. Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι για την Ελλάδα η μεταβατική περίοδος θα είναι μόνο ένας χρόνος (1/1/2001-31/12/2001). Την 1/1/2002 το ΕΥΡΩ θα κυκλοφορεί σε φυσική μορφή, ενώ μέχρι την 30/6/2002 ολοκληρώθηκε η απόσυρση της δραχμής. Συνεπώς η φυσική κυκλοφορία του ΕΥΡΩ στη χώρα μας θα πραγματοποιηθεί ταυτόχρονα με την εισαγωγή του στα κράτη - μέλη που θα ενταχθούν στην ΟΝΕ την 1/1/1999.

Η Ελλάδα όμως, παρά τις αμφιβολίες πολλών, καταφέρνει να εντάξει το νέο νόμισμα, το EURO από την 1/1/2002 στις τσέπες των πολιτών της. Το νέο νόμισμα αναγράφεται και στα ελληνικά (ευρώ), εφόσον η ελληνική γλώσσα είναι η μοναδική από τις δεκαπέντε που δεν έχει λατινικά στοιχεία. (12)

2.9 ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ

Η ύπαρξη δεκαπέντε διαφορετικών νομισμάτων επιβάλλει στην Ευρωπαϊκή Ένωση μια απαράδεκτη αιμορραγία οικονομικών πόρων, επενδύσεων και θέσεων εργασίας : μόνο το κόστος της μετατροπής από το ένα νόμισμα στο άλλο υπερβαίνει τα 30 δισεκατομμύρια ετησίως.

Σήμερα, οι ταξιδιώτες και οι επιχειρηματίες διατρέχουν την Ήπειρο σε αριθμούς που θα ήταν αδιανόητο πριν από 20 χρόνια. Κάθε φορά που διασχίζουν τα σύνορα πρέπει να αγοράσουν κάποιο άλλο συναλλάγμα καταβάλλοντας «χαράτσι» στις τράπεζες. Όλοι αυτοί οι επιχειρηματίες δυσκολεύονται να προγραμματίσουν τις πωλήσεις και τις επενδύσεις τους, όταν δεν γνωρίζουν πως πρόκειται να διακυμανθούν μια σειρά από συναλλάγματα, συμπεριλαμβανομένου εκείνου της χώρας τους.

Υπάρχει κανένα γνωμοδοτικό όργανο το οποίο να εκτιμά ότι οι Η.Π.Α. θα βρίσκονταν σε καλύτερη θέση εάν είχαν 50 νομίσματα που θα κινούνταν το ένα αντίθετα από το άλλο;

Βέβαια, η μετάβαση στο κοινό νόμισμα έχει ένα κόστος. Τα Κράτη - Μέλη (όπως οι πολιτείες των Η.Π.Α. ή τα γερμανικά κρατίδια) δεν θα μπορούν να τυπώνουν αφειδώς χαρτονομίσματα. Η Βρετανία καταφεύγει σε τακτά χρονικά διαστήματα σε παρόμοιες λύσεις, το διάστημα της τελευταίας εικοσαετίας, ενώ η Γαλλία και το Βέλγιο το κάνουν συνεχώς κατά τα προηγούμενα δεκαπέντε χρόνια.

Όμως, ο βασικός λόγος για τον οποίο όλες αυτές οι χώρες προσπαθούν να αλλάξουν τις πρακτικές τους, είναι ότι το ρευστό έχει στερέψει.

Φυσικά, η δημοσιονομική πειθαρχία είναι οδυνηρή και είτε ως αυτοσκοπός είτε στο πλαίσιο της μετάβασης στο κοινό νόμισμα, **μακροπρόθεσμα θα οδηγήσει σε χαμηλότερο πληθωρισμό, χαμηλότερα επιτόκια, περισσότερες επενδύσεις και διαθέσιμο χρήμα.** Η Γερμανία και η Ελβετία, οι οποίες δοκίμασαν τη θεραπεία αποτελούν μια πειστική απόδειξη.

Επιπλέον, η **Ευρωπαϊκή Ενιαία Αγορά** δεν μπορεί να διατηρηθεί χωρίς την **Οικονομική Νομισματική Ενοποίηση**, εξετάζοντας την ανάλογη περίπτωση της δεκαετίας του 1930, στην οποία βλέπουμε, ότι πέρα από το οικονομικό κραχ της Γουόλ Στρήτ και τις συνέπειές της, οι ανταγωνιστικές υποτιμήσεις πυροδότησαν την ανόρθωση μιας σειράς διαδοχικών και αμυντικών εμπορικών εμποδίων.

Στο διάστημα 1929 - 1932, το παγκόσμιο εμπόριο συρρικνώθηκε κατά τα 2 / 3, εξέλιξη η οποία οδήγησε στην εξάπλωση της στέρησης σε μία κλίμακα ασύλληπτη με τα σημερινά δεδομένα. Εκατομμύρια άνθρωποι - έξι εκατομμύρια, μόνο στη Γερμανία - βρέθηκαν χωρίς δουλειά, χωρίς ελπίδα.

Εάν δεν υλοποιηθεί το κοινό νόμισμα, η ενιαία αγορά θα διαλυθεί. Οι διαφορετικές οικονομικές επιδοτήσεις θα καταλήξουν στην άσκηση πιέσεων σε ορισμένα νομίσματα και στην εκδήλωση λαϊκής πίεσης για την επιλογή της εύκολης λύσης, δηλαδή της υποτίμησης και των αναπόφευκτων εμπορικών περιορισμών.

Οι επιπτώσεις της κρίσης τη δεκαετία του 1930 δεν περιορίστηκαν στον οικονομικό τομέα. Όταν το ένα τέταρτο του εργατικού δυναμικού πέρασε στην ανεργία, άρχισαν «να ηχούν τα τύμπανα του πολέμου.»

Το 1918, η ιδέα ενός νέου ευρωπαϊκού εμφυλίου πολέμου, είχε θεωρηθεί αδιανόητη. Ακολούθησε η πικρή διάψευση το 1939. Σήμερα, ο Β' Παγκόσμιος πόλεμος φαίνεται σαν εφιάλτης από το μακρινό παρελθόν, αλλά στην ανθρώπινη ιστορία οι εφιάλτες συχνά επαναλαμβάνονται.

Αν ποτέ επιστρέψει η ανεργία της δεκαετίας του 1930, τα «φαντάσματα της εποχής αυτής ενδέχεται να πλημμυρίσουν και πάλι τα πεδία των μαχών» της Ευρώπης. Ας μην ξεχνάμε πως η Γηραιά Ήπειρος πυροδότησε δύο φορές την έκρηξη ενός παγκόσμιου πολέμου στο διάστημα του τελευταίου αιώνα. ⁽¹³⁾

Παρά το γεγονός ότι είναι δύσκολη η ακριβής εκτίμηση του κόστους εισαγωγής του ενιαίου νομίσματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η Τραπεζική Ομοσπονδία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ξεκίνησε μια έρευνα με την συμμετοχή εκατό τραπεζών (μεταξύ των οποίων και ελληνικές), προκειμένου να εκτιμήσει τις επιπτώσεις της εισαγωγής του ενιαίου νομίσματος στις τράπεζες, αλλά και τις απαραίτητες ενέργειες που θα πρέπει να συνοδεύουν την εφαρμογή του μέτρου.

Από τα αποτελέσματα της έρευνας προέκυψε ότι, το **ελάχιστο κόστος της απευθείας εισαγωγής ενιαίου νομίσματος είναι της τάξης των οκτώ έως δέκα δισεκατομμυρίων ΕΥΡΩ** και απαιτείται **μία περίοδος προετοιμασίας και προσαρμογής τριών έως τεσσάρων ετών** κατά μέσο όρο.

Ειδικότερα, για την Ελλάδα, το κόστος ανέρχεται σύμφωνα με πληροφορίες, στα 53 δισεκατομμύρια δραχμές και αφορά μόνο την πληροφόρηση του κοινού και την προετοιμασία (εκπαίδευση, αλλαγή εντύπων κ.λ.π.)

Από την πλευρά της, η Τραπεζική Ομοσπονδία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχει υποστηρίξει τις ενέργειες προς την Οικονομική και Νομισματική Ενοποίηση επειδή τη θεωρεί ως ουσιώδη για τη δημιουργία της Ενιαίας Αγοράς. Οι προοπτικές των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων και οικονομιών, αναμένεται ότι θα ενισχυθούν σημαντικά με την Οικονομική και Νομισματική Ενοποίηση, μέσω :

- ♦ της απαλοιφής της αβεβαιότητας ως προς τις συναλλαγματικές ισοτιμίες,
- ♦ τη μείωση των διοικητικών εξόδων που απορρέουν από την ύπαρξη δεκαπέντε ή και περισσότερων νομισμάτων, και
- ♦ την επιπρόσθετη αύξηση του εύρους της αγοράς του E.C.U. (14)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- (1) Εφημερίδα ΚΕΡΔΟΣ, Τετάρτη 31/05/1995, Επικαιρότητα, «Οι αντιδράσεις της Μ. Βρετανίας για το ECU» σελ. 21
- (2) «ΕΥΡΩ : Μύθος και Πραγματικότητα», ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ, Οκτώβριος 1997. Ελληνική Ελεγκτική Ανώνυμη Εταιρεία Ορκωτών Ελεγκτών. σελ. 9, 28.
- (3) «Πότε θα μπει το ευρώ στις τσέπες μας;» ΕΥΡΩΠΗ...ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Λουξεμβούργο 1996, σελ. 15.
- (4) «Ευρωπαϊκή Επικαιρότητα» (15/07/1995). Έκδοση της αντιπροσωπείας της επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στην Ελλάδα. σελ. 23-30
- (5) Το ΒΗΜΑ της Κυριακής (24-09-95): «Η ώρα της Αλήθειας για την Ευρωπαϊκή Οικονομία» σελ. 7
- (6) Το ΒΗΜΑ της Κυριακής (24-09-95), ό.π. σελ. 9
- (7) Το ΒΗΜΑ της Κυριακής (08-10-1995) : « Η πρόταση των Γερμανών για το Euro», σελ. 25
- (8) Το ΒΗΜΑ της Κυριακής (24-09-1995) ό.π. σελ. 12
- (9) Το ΒΗΜΑ της Κυριακής (10–12 –1995) : «Και το όνομα αυτού...EURO» σελ. 24
- (10) ΤΑ ΝΕΑ ΤΗΣ ΑΤΕ - Περιοδική Έκδοση της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος, Σεπτέμβριος 2001, Τεύχος 6, σελ.6
- (11) Επενδυτής 07/12/1995, Ανδρέα Κανελλόπουλου (Πρόεδρος Δ.Σ. του ΣΕΒ)
- (12) Χαρδουβέλης Γκ. ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

ΣΤΗ ΖΩΝΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩ. ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ. Επιμέλεια Α. Κιντής. Τομ. Α Οικον. Παν/μιο Αθηνών, Gutenberg, Αθήνα 1997.σελ. 684-703

(13) ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 28-12-1995 : Συνέντευξη του Roy Denman, επικεφαλής της αντιπροσωπίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ουάσιγκτον.

(14)Ναυτεμπορική : Πέμπτη 06-04-1995, Άρθρο για την Ε.Ε. σελ. 23.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η Ο.Ν.Ε. ΜΕΤΑ ΤΗ ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΜΑΑΣΤΡΙΧ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ : ΟΙ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΤΟΥ ΜΑΑΣΤΡΙΧ

Η Συνθήκη του Μάαστριχ, την οποία υιοθέτησαν οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) το 1991, προβλέπει τη μετάβαση στην **Οικονομική και Νομισματική Ένωση** (ΟΝΕ) μέσα από μια διαδικασία τριών σταδίων. Στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ, που ξεκίνησε την 1η Ιανουαρίου 1999, επελέγησαν να συμμετάσχουν έντεκα χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Από την 1 Ιανουαρίου 2001 μετέχει στη ζώνη του ευρώ και η Ελλάδα. Η εισαγωγή του ευρώ, ως αναγκαίου συμπληρώματος της ενιαίας αγοράς, προωθεί περαιτέρω τη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, που ξεκίνησε με την υπογραφή της Συνθήκης της Ρώμης το 1952.

Η Διάσκεψη των 12 Αρχηγών Κρατών και Κυβερνήσεων της Κοινότητας στο Maastricht το Δεκέμβριο του 1991, σηματοδοτεί το νέο σταθμό της ολοκληρωμένης Ευρώπης.

Η Κοινότητα κατέληξε στο Maastricht, σε αποφάσεις οι οποίες εμβαθύνουν κι επεκτείνουν την ολοκλήρωση της, στους τομείς της πολιτικής συνεργασίας, της εξωτερικής ασφάλειας, της υγείας, του περιβάλλοντος και βέβαια της οικονομικής και νομισματικής πολιτικής.

Πιο συγκεκριμένα οι «Συμφωνίες του Maastricht» αφορούν όσον αφορά την Οικονομία και τη Νομισματική Πολιτική τις παρακάτω αποφάσεις :

α) Νόμισμα

Από το 1997 ή το αργότερο το 1999, η Ευρωπαϊκή Νομισματική Μονάδα (η όπως αλλιώς θα ονομάζεται τότε το ECU), θα αποτελεί το κοινό νόμισμα των χωρών που θα ενταχθούν στην Τρίτη φάση της Οικονομικής και Νομισματικής Ενοποίησης.

β) Ταμείο Συνοχής

Το ταμείο αυτό θα διοχετεύει προς τις τέσσερις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης οικονομικούς πόρους, ώστε να ενισχυθεί η «Σύγκλιση των Οικονομιών» τους με τις άλλες πιο ανεπτυγμένες οικονομίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

γ) Οι Κεντρικές Τράπεζες των «12» θα αποτελούν το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών» (Ε.Σ.Κ.Τ.)

Ουσιαστικά θα γίνουν, κατά κάποιο τρόπο, εθνικά «υποκαταστήματα» της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) η οποία θα αρχίσει να λειτουργεί στην Τρίτη φάση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα θα διοικείται από «Διοικητικό Συμβούλιο» και «Συμβούλιο Διοικητών», το οποίο θα περιλαμβάνει και τους Διοικητές των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών των χωρών - μελών, θα ορίζονται μετά από κοινή συμφωνία των κρατών - μελών, για οχτώ χρόνια.

Το πρόγραμμα για την υιοθέτηση του ευρώ σημείωσε καθυστερήσεις στην πορεία υλοποίησής του. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ αμφισβητήθηκε αμέσως μετά την υιοθέτησή της. Η αβεβαιότητα που προκάλεσε η αμφισβήτηση αυτή είχε σαν συνέπεια να καθυστερήσουν οι προετοιμασίες για την αντιμετώπιση των συνεπειών από την εισαγωγή του ευρώ. Προκειμένου να εξαλείψουν την αβεβαιότητα όσον αφορά την έναρξη υλοποίησης της νομισματικής ένωσης, οι ευρωπαίοι ηγέτες, στο Συμβούλιο της Μαδρίτης, προχώρησαν στην υιοθέτηση ενός χρονοδιαγράμματος που προβλέπει την εισαγωγή του ευρώ σε τρεις φάσεις, με καταληκτική την τρίτη φάση που ξεκινά την 1η Ιανουαρίου του 2002.

Στη φάση αυτή, το ευρώ εισάγεται σε φυσική μορφή και σε ένα δίμηνο το αργότερο πραγματοποιείται η οριστική απόσυρση των εθνικών τραπεζογραμματίων και κερμάτων. Στο χρονοδιάγραμμα αυτό προσδιορίζονται με ακρίβεια οι διαδικασίες που θα ακολουθήσουν οι χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέχρι την εισαγωγή του ευρώ σε φυσική μορφή.

Η άρση της αβεβαιότητας όσον αφορά την υλοποίηση της νομισματικής ενοποίησης επέσπευσε τις προετοιμασίες για την εισαγωγή του ευρώ. Έτσι, το **Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα (ENI)**, ο προπομπός της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), προετοίμασε το θεσμικό πλαίσιο για την άσκηση της νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής. Το Συμβούλιο του Άμστερνταμ καθόρισε το πλαίσιο των συναλλαγματικών σχέσεων των χωρών της ζώνης του ευρώ με τα κράτη-μέλη με παρέκκλιση -τις χώρες εκείνες που δεν συμμετέχουν

ακόμη στη ζώνη- προβλέποντας τη δημιουργία ενός νέου Μηχανισμού Συναλλαγματικών Ισοτιμιών. Επίσης, καθορίστηκε το θεσμικό πλαίσιο για το συντονισμό της οικονομικής πολιτικής στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ

3.1 ΤΑ ΤΡΙΑ ΣΤΑΔΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗΣ

ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ - ΜΕΛΩΝ ΣΤΟ ΤΡΙΤΟ ΣΤΑΔΙΟ ΤΗΣ Ο.Ν.Ε.

Οι συμφωνίες του Μάαστριχτ, θέτουν πάνω και κάτω όρια για τις χώρες- μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στα βασικά τους μακροοικονομικά μεγέθη για να συμμετάσχουν στο Τρίτο Στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ενοποίησης.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΓΚΛΙΣΗΣ:

1. **Σταθερότητα Τιμών** Το ετήσιο ποσοστό πληθωρισμού του κάθε Κράτους - Μέλους δεν πρέπει να υπερβαίνει περισσότερο από μιάμιση ποσοστιαία μονάδα (1,5%) το μέσο αντίστοιχο ρυθμό των τριών καλύτερων χωρών (με το χαμηλότερο πληθωρισμό) της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
2. **Σταθερές Συναλλαγματικές Ισοτιμίες** Το νόμισμα του κράτους - μέλους πρέπει αν μετέχει στον Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών να κυμαίνεται στο +/- 2,25% κατά τα δύο τελευταία χρόνια, και να μην έχει υποτιμήσει την κεντρική διμερή ισοτιμία του έναντι άλλου κοινοτικού νομίσματος που συμμετέχει στο Μηχανισμό, πριν την έναρξη του τρίτου σταδίου της Οικονομικής και Νομισματικής Ενοποίησης.

3. **Δημοσιονομικό Έλλειμμα** Το δημοσιονομικό έλλειμμα του κράτους - μέλους δεν πρέπει να υπερβαίνει το 3% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος.
4. **Δημόσιο Χρέος** Το δημόσιο χρέος δεν πρέπει να υπερβαίνει το 60% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος. Σε περίπτωση υπέρβασης θα πρέπει να μειώνεται.
5. **Σύγκλιση Επιτοκίων** Στα μακροπρόθεσμα επιτόκια χορηγήσεων, επί ένα έτος πριν από την εξέταση, το επιτόκιο δεν πρέπει να υπερβαίνει κατά περισσότερο από 2% εκείνο των τριών κρατών - μελών με τις καλύτερες επιδόσεις από άποψη σταθερότητας τιμών).

3.2 ΠΡΩΤΟ ΣΤΑΔΙΟ : 01/07/1990 ΕΩΣ 31/12/1993

Ήδη από το Συμβούλιο των Αρχηγών Κρατών και Κυβερνήσεων της Μαδρίτης του 1988, είχε καθορισθεί η 01/07/1990 ως ημερομηνία έναρξης του Πρώτου Σταδίου της Οικονομικής και Νομισματικής Ενοποίησης. Σ' αυτή τη φάση ενισχύθηκε σοβαρά, ο ρόλος των Διοικητών των Κεντρικών Τραπεζών των «12» στο όλο θέμα των Νομισματικών και Συναλλαγματικών Σχέσεων, τόσο των δώδεκα μεταξύ τους, όσο και των δώδεκα με τον υπόλοιπο κόσμο.

Σ' αυτό το πρώτο στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ενοποίησης, τα κράτη μέλη μέχρι τα τέλη του 1993, είχαν την υποχρέωση :

- (1) να εντάξουν τα νομίσματα τους στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (ΜΣΙ)

- (2) να προχωρήσουν σε ενίσχυση της συνεργασίας στην άσκηση της οικονομικής και νομισματικής πολιτικής
- (3) να παραμερίσουν τα εμπόδια της χρήσης του ενιαίου νομίσματος στις ιδιωτικές συναλλαγές
- (4) να έχουν άρει όλους τους περιορισμούς στην κυκλοφορία χρήματος και γενικά των κεφαλαίων μεταξύ των κρατών –μελών
- (5) να εντείνουν την εποπτεία των οικονομικών μεγεθών των κρατών - μελών.

Στόχος ήταν να επιτευχθεί η μεγαλύτερη δυνατή σύγκλιση των οικονομιών των «Δώδεκα», με την υποβολή και των ανάλογων εθνικών προγραμμάτων σύγκλισης προς την Κοινότητα, αλλά και να αυξηθεί ο συντονισμός των εθνικών νομισματικών πολιτικών. Έτσι, θα ήταν δυνατή και η διατήρηση σταθερών ισοτιμιών στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος.

Επίσης, πριν από την έναρξη του δεύτερου σταδίου, τα κράτη - μέλη, έπρεπε να έχουν λάβει τα ανάλογα μέτρα, με τα οποία θα απαγορεύεται κατά το δεύτερο στάδιο, η νομισματική χρηματοδότηση των κεντρικών τραπεζών τους, από την πολιτική εξουσία.

Η συμφωνία του Μάαστριχ, καθόρισε διεξοδικά την μετάβαση στο Δεύτερο και Τρίτο Στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ενοποίησης.

Στο νομισματικό τομέα, ήδη κατά το πρώτο στάδιο, εξασφαλίστηκε η ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων μεταξύ των περισσότερων κρατών - μελών.

Ενισχύθηκε επίσης, ο συντονισμός των νομισματικών πολιτικών, που επιτρέπει τη διατήρηση σταθερών ισοτιμιών στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος. ⁽¹⁾

3.2.1 Η ΔΡΑΧΜΗ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ

Στην διακυβερνητική διάσκεψη για την Οικονομική και Νομισματική Ενοποίηση, που πραγματοποιήθηκε στη Ρώμη, τα κράτη - μέλη διαπραγματεύτηκαν την αναθεώρηση της Συνθήκης της Ρώμης, έτσι ώστε να δημιουργηθεί ένα νέο θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας της Κοινότητας.

Στη νέα αυτή κατάσταση, οι μεγάλες και πιο ανεπτυγμένες χώρες, επιδίωξαν θεσμικές αλλαγές που διασφαλίζουν την πιο αποτελεσματική λειτουργία της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς και εξασφαλίζουν υψηλούς ρυθμούς οικονομικής μεγέθυνσης μέσα κλίμα νομισματικής και συναλλαγματικής σταθερότητας.

Αντίθετα, οι μικρές και λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες της Κοινότητας, όπως η Ελλάδα, χωρίς να εναντιώνονται στις επιδιώξεις των μεγάλων, έδιναν προτεραιότητα σε θεσμικές αλλαγές που προωθούν την οικονομική ανάπτυξη και εξασφαλίζουν κάποια μείωση στις περιφερειακές και κοινωνικές ανισότητες.

Είναι σήμερα κοινά αποδεκτό ότι η διαδικασία ολοκλήρωσης της Ευρώπης, δημιουργεί οφέλη μόνο σε εκείνες που μπορούν εκμεταλλευθούν τις ευκαιρίες που τους παρουσιάζονται. Αντίθετα, χώρες που βλέπουν μοιρολατρικά την ένταξή τους στον ευρωπαϊκό σχεδιασμό, είναι σίγουρο ότι θα χάσουν.

Πιο συγκεκριμένα, στη μεγάλη ευρωπαϊκή αγορά χωρίς σύνορα και με κοινό νόμισμα, απελευθερώνονται ανταγωνιστικές δυνάμεις και δημιουργούνται ευκαιρίες για επενδύσεις σε κλίμακα, που είναι αδύνατον να φτάσει οποιαδήποτε προσπάθεια πολιτικής σε εθνικό επίπεδο.

Από αυτή τη «μεγάλη ώθηση» θα ωφεληθούν πρώτα οι οικονομίες του κέντρου μιας και διαθέτουν ήδη :

- το ισχυρό παραγωγικό δυναμικό,
- τους εξειδικευμένους εργάτες,
- τις αναπτυγμένες αγορές χρήματος και κεφαλαίων.

Αντίθετα, οι χώρες της περιφέρειας, θα υποστούν τις επιπτώσεις οι οποίες οριοθετούν ορισμένες πραγματικότητες, όπως :

- υψηλό κόστος μεταφοράς των προϊόντων τους, στο κέντρο της ευρωπαϊκής αγοράς,
- η υστέρηση υποδομής, σε φυσικό κι ανθρώπινο κεφάλαιο και,
- η σχετική έλλειψη οικονομιών κλίμακας.

Ως αποτέλεσμα, θα παρατηρηθεί μία συγκέντρωση κεφαλαίου στις πιο αναπτυγμένες χώρες και μεταφορά κεφαλαίων προς τις πιο αναπτυγμένες περιοχές της Κοινότητας.

Βέβαια μπορεί κάποιος να αντιπροτείνει την άποψη ότι οι λιγότερο αναπτυγμένες χώρες της Ευρώπης έχουν χαμηλό εργατικό κόστος που μπορεί να δράσει σαν μαγνήτης για την προσέλκυση κεφαλαίων.

Παρ' όλο που είναι σωστή μια τέτοια άποψη, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι τα φθηνά εργατικά χέρια δεν είναι παρά ένας παράγοντας και μόνο, που επηρεάζει την απόφαση εγκατάστασης μιας επιχείρησης σε μια συγκεκριμένη περιοχή. Έχει αποδειχθεί στην πράξη ότι άλλα προσόντα είναι καθοριστικά για τους επενδυτές. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι η Ελλάδα δεν πρέπει να προσπαθήσει να εκμεταλλευθεί όσα πλεονεκτήματα διαθέτει.

Το χαμηλό κόστος εργασίας όμως, θα προσελκύσει τον ξένο επενδυτή, μόνο εφ' όσον συνοδεύεται από μία σειρά άλλων προϋποθέσεων. Μπορούμε συνοπτικά να αναφέρουμε:

- τις καλύτερες εργασιακές σχέσεις,
- ένα σύγχρονο τραπεζικό σύστημα,
- υποδομή σε μεταφορές και τηλεπικοινωνίες,
- λιγότερες γραφειοκρατικές διαδικασίες κ.λ.π.

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα ήταν διατεθειμένη να βοηθήσει χώρες όπως η Ελλάδα στον τομέα της υποδομής, κυρίως μέσω των προγραμμάτων των διαρθρωτικών ταμείων. Η κύρια επιδίωξη λοιπόν της Ελλάδας στην **διακυβερνητική της Ρώμης**, πρέπει να είναι η αύξηση των πόρων των διαρθρωτικών ταμείων, σε επίπεδα ικανά να στηρίξουν μια ποιοτική επέκταση της υποδομής της χώρας.

Παράλληλα, πρέπει να επιδιώξουμε να βάλουμε κάποια τάξη στο σπίτι μας, με όσες δυνάμεις διαθέτουμε, διότι η κοινοτική βοήθεια δεν πρόκειται ποτέ να είναι αρκετή.

Η οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδος, ωφελείται από τη νομισματική και συναλλαγματική σταθερότητα που επικρατεί στην Κοινότητα. Έχει και πάλι αποδειχθεί ότι οι χώρες με υψηλό πληθωρισμό και συναλλαγματική αστάθεια έχουν μικρή επίδοση στον τομέα της οικονομικής μεγέθυνσης.

Μπαίνοντας λοιπόν η Ελλάδα στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση, πρέπει :

- (1) να μειώσει τον πληθωρισμό της στα κοινοτικά επίπεδα,
- (2) να σταθεροποιήσει την αξία της δραχμής και θα αρχίσει να απολαμβάνει της σταθερότητας εκείνης που είναι απαραίτητη για την άνθηση της ιδιωτικής επενδυτικής πρωτοβουλίας.

Εδώ δεν μπορεί ν' αμφισβητηθούν τα οφέλη της Ελλάδας. Κάτω από την πίεση για να συμμετάσχουμε στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση, αναγκαστήκαμε να μειώσουμε τα ελλείμματα του δημοσίου τομέα και να απελευθερώσουμε τις αγορές εργασίας και κεφαλαίων.

Παράλληλα, έπρεπε να λύσουμε τα διαρθρωτικά προβλήματα που μαστίζουν την ελληνική οικονομία και οδηγούν χρόνο με τον χρόνο σε όλο και μεγαλύτερη εισαγωγική διείσδυση και εκτόπιση των προϊόντων μας από τις εγχώριες και ξένες αγορές. Όλα αυτά είναι θετικά σημεία, που απορρέουν από την όλη διαδικασία συμμετοχής μας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση.

Η Ελλάδα, λοιπόν, βάδιζε προς την Οικονομική και Νομισματική Ένωση, ελπίζοντας ότι στο τέλος του δρόμου θα έχει επιτευχθεί μία ριζική αναδιάρθρωση της οικονομίας. Στο τέλος του δρόμου θα υπάρξει η Ελλάδα του

χαμηλού πληθωρισμού και των υψηλών εισοδημάτων, η Ελλάδα της ευημερίας. Για να φτάσουμε όμως εκεί, απαιτούνταν θυσίες και κοινωνικές αντιπαραθέσεις που ποτέ μέχρι σήμερα δεν είχε γνωρίσει ο τόπος. ⁽²⁾

3.2.2 ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ, ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Μέχρι την έναρξη του δευτέρου σταδίου προς την Οικονομική και Νομισματική Ένωση, την 01-01-1994, η Ελλάδα έπρεπε να έχει υλοποιήσει τις ακόλουθες αλλαγές :

- (1) Όφειλε να έχει ολοκληρώσει την πλήρη κατάργηση όλων των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων. Επίσης έπρεπε να καταργηθούν οι έμμεσες ή άμεσες επιδοτήσεις που ισχύουν σήμερα για τις καταθέσεις σε συνάλλαγμα κατοίκων εσωτερικού σε τράπεζες του εσωτερικού.
- (2) Η προνομιακή πρόσβαση του Δημοσίου στο τραπεζικό σύστημα για τη χρηματοδότηση ελλειμμάτων, έπρεπε να καταργηθεί και ν' αποκλεισθεί η δυνατότητα δανεισμού του Δημοσίου τομέα από την Τράπεζα της Ελλάδας. Έπρεπε δηλαδή, να καταργηθούν οι «υποχρεωτικές δεσμεύσεις» επί των τραπεζικών καταθέσεων για απόκτηση από τα πιστωτικά ιδρύματα τίτλων του Δημοσίου που ισχύουν μέχρι σήμερα.
- (3) Η δραχμή έπρεπε να συμμετάσχει στο μηχανισμό των συναλλαγματικών ισοτιμιών του Ενιαίου Νομισματικού Συστήματος.

(4) Η πολιτική επιτοκίων που εφαρμόζεται να στοχεύει κυρίως, στην επίτευξη χαμηλού ρυθμού πληθωρισμού και διατήρηση της συναλλαγματικής σταθερότητας. Ιδιαίτερα σε περιόδους πτωτικής τάσης της δραχμής, το επιτόκιο να είναι το μόνο αποτελεσματικό μέσο αντιμετώπισης των κερδοσκοπικών κινήσεων. Επομένως, τα ελληνικά επιτόκια έπρεπε να μεταβάλλονται, όταν μεταβάλλονται τα επιτόκια στο εξωτερικό κι ιδιαίτερα στη Γερμανία που το νόμισμά της, αποτελούσε την «άγκυρα» του Ενιαίου Νομισματικού Συστήματος.

Πρέπει εδώ να τονισθεί ότι, με την έναρξη του δεύτερου σταδίου της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, την 01-01-1994, το **Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ινστιτούτο**, ανέλαβε επίσημα τον «συντονισμό των νομισματικών πολιτικών» των χωρών - μελών της Κοινότητας. Αν και η ευθύνη για την άσκηση της νομισματικής πολιτικής παρέμεινε στις εθνικές κεντρικές τράπεζες, οι νομισματικοί στόχοι που θα έθεταν η Τράπεζα της Ελλάδος και οι άλλες κεντρικές τράπεζες θ' αποτελούσαν πλέον αντικείμενο διαβουλεύσεων μέσα στο **Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ινστιτούτο**, για να εξασφαλιστεί η συνέπεια στη συνολική πολιτική της κοινότητας.

3.3 ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΤΑΔΙΟ : 01/01/1994 ΕΩΣ 21/12/1996 Ή 31/12/1998

Το Δεύτερο Στάδιο σηματοδοτείται από την κανονική έναρξη λειτουργίας του «Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ινστιτούτου» (Ε.Ν.Ι.) την 01/01/1994 και προϋποθέτει :

1. Την είσοδο όλων των κοινοτικών νομισμάτων στον Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (Μ.Σ.Ι.) ήδη από την 01/01/1994.
2. Την απαγόρευση της χρηματοδότησης των ελλειμμάτων του δημοσίου τομέα από τις Κεντρικές Τράπεζες των κρατών - μελών.
3. Την οριστική κατάργηση των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων.
4. Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες έπρεπε να ενισχύσουν την οικονομική και πολιτική τους ανεξαρτησία και να καταστήσουν συμβατό το καταστατικό της εθνικής κεντρικής τράπεζας με αυτό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών.
5. Τους κανόνες «δημοσιονομικής πειθαρχίας», που σε περίπτωση παράβασης θα έχουν σαν συνέπεια «συστάσεις».

Τα δύο κριτήρια που ορίζει η Συνθήκη του Μάαστριχ, για την δημοσιονομική πειθαρχία είναι :

- α) Το **δημοσιονομικό έλλειμμα** δεν πρέπει να υπερβαίνει το 3% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ), εκτός αν :
 - το έλλειμμα σημειώνει συνεχή πτώση κι έχει φτάσει σε επίπεδο παραπλήσιο του 3%,
 - η υπέρβαση του 3%, είναι απλώς προσωρινή.
- β) Το **δημόσιο χρέος** δεν πρέπει να υπερβαίνει το 60% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος, εκτός εάν μειώνεται επαρκώς και πλησιάζει αυτήν την τιμή αναφοράς με ικανοποιητικό ρυθμό.

3.3.1 Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ (Ε.Κ.Τ.)

Στο Μάαστριχ συμφωνήθηκαν πολύ συγκεκριμένες κατευθυντήριες αρχές για τη λειτουργία της **Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας(ΕΚΤ)** και του **Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ)**, ως τα κύρια όργανα άσκησης της νομισματικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης(ΕΕ) κατά την έναρξη του τρίτου σταδίου της ΟΝΕ. Το «εκδοτικό προνόμιο» μεταφέρεται στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Καθορίζεται η οριστική σύνθεση του ECU που παύει να αποτελεί ένα καλάθι νομισμάτων και καθίσταται, πλέον, ενιαίο νόμισμα.

Τις **βασικές κατευθυντήριες αρχές** της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας μπορούμε να τις συνοψίσουμε στα ακόλουθα :

1. Στόχος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (και του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών) είναι η σταθερότητα των τιμών, κυρίως μέσα από την χάραξη και εφαρμογή μιας ενιαίας νομισματικής πολιτικής (σε τομείς όπως π.χ. τα επιτόκια).
2. Ο έλεγχος και η εποπτεία ολόκληρου του χρηματοπιστωτικού συστήματος μέσα στην κοινότητα, κυρίως (αλλά όχι αποκλειστικά) με την εγκαθίδρυση του εκδοτικού προνομίου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.
3. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, κατέχει και διαχειρίζεται τα συναλλαγματικά διαθέσιμα των κρατών - μελών.
4. Η «υποβάθμιση» κατά κάποιο τρόπο, των άλλων οικονομικών πολιτικών των κρατών - μελών, που ουσιαστικά, σημαίνει την εποπτεία και τον έλεγχο της δημοσιονομικής πολιτικής των κρατών - μελών.

5. Η ΕΚΤ έχει νομική προσωπικότητα και υπάρχει ανεξαρτησία όλων των μελών των οργάνων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας από τις όποιες εθνικές τους διοικήσεις («Αρχή της Ανεξαρτησίας» άρθρο 108 ΣΕΚ).

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) ανήκει στις κεντρικές Τράπεζες των κρατών μελών της ένωσης, οι οποίες αποτελούν και τους μετόχους της, κατέχοντας αμεταβίβαστες και αναπαλλοτρίωτες μετοχές και το κεφάλαιο της (5δισ Ευρώ) ανήκει σ' αυτές. Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες, μετέχουν στο κεφάλαιο αυτό ανάλογα με τον πληθυσμό και τη συμμετοχή του κάθε κράτους-μέλους στο Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν της Κοινότητας κατά την τελευταία πενταετία.

Το ποσό της εγγραφής των εθνικών Κεντρικών Τραπεζών στο κεφάλαιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, έγινε με βάση δύο παραμέτρους:

Το 50% του κεφαλαίου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, θα κατανέμεται μεταξύ των εθνικών Κεντρικών Τραπεζών των κρατών - μελών που θα συμμετέχουν στο Τρίτο στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, ανάλογα με τον πληθυσμό τους και το 50% του κεφαλαίου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, κατανέμεται ανάλογα με το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν του κράτους - μέλους. Η κεντρική τράπεζα της Γερμανίας (Bundesbank) κατέχει το μεγαλύτερο ποσοστό με 24,4096%, ενώ η Ελλάδα μετέχει μόλις με 2,0585%.

Οι αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) έχουν ως ακολούθως :

- (1) Εκδοτικό Προνόμιο: Η ΕΚΤ έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπει την έκδοση τραπεζογραμμάτων μέσα στη ΕΕ. Τα τραπεζογραμμάτια εκδίδονται από την ίδια την ΕΚΤ ή τις εθνικές κεντρικές τράπεζες, ενώ τα κέρματα εκδίδονται από τα κράτη μέλη, σε ποσότητες που καθορίζονται από αυτήν. (αρθ.106 ΣΕΚ)
- (2) Έκδοση κανονισμών, αποφάσεων, συστάσεων και γνωμών: Η ΕΚΤ εκδίδει κανονισμούς για την χάραξη και εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής της Κοινότητας, τα ελάχιστα αποθεματικά σε λογαριασμούς της ΕΚΤ που υποχρεούνται να έχουν τα πιστωτικά ιδρύματα των κρατών μελών, καθώς και την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών και λοιπών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Οι κανονισμοί αυτοί έχουν γενική ισχύ και είναι δεσμευτικοί ως προς όλα τα μέρη τους και ισχύουν άμεσα σε κάθε κράτος μέλος. (αρθ. 110 ΣΕΚ)
- (3) Συμβουλευτική Αρμοδιότητα: Τα αρμόδια κοινοτικά και εθνικά όργανα υποχρεούνται να ζητούν τη γνώμη της ΕΚΤ, για προτεινόμενες κοινοτικές πράξεις ή / και για σχέδια νομοθετικής διάταξης που εμπίπτουν στο πεδίο της αρμοδιότητας της. (αρθ.105 παρ.4 ΣΕΚ)
- (4) Προληπτική εποπτεία χρηματοπιστωτικών οργανισμών : Η ΕΚΤ μετά από ανάθεση από το Συμβούλιο, αναλαμβάνει ειδικά καθήκοντα για την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και των λοιπών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, εξαιρουμένων των ασφαλιστικών επιχειρήσεων. (άρθ.105, παρ.6 ΣΕΚ)

(5) Εξουσία επιβολής προστίμων : Η ΕΚΤ επίσης, έχει την εξουσία να επιβάλλει πρόστιμα ή περιοδικές χρηματικές ποινές στις επιχειρήσεις λόγω μη συμμόρφωσης με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τους κανονισμούς ή τις αποφάσεις που η ίδια έχει θεσπίσει (αρθ. 107,παρ.6 ΣΕΚ)

ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, απαρτίζεται από τα εξής όργανα:

I. Η **Εκτελεστική Επιτροπή**, που αποτελείται από τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο και τέσσερα μέλη με οκταετή θητεία και εφαρμόζει τη νομισματική πολιτική και στα πλαίσια αυτά δίνει οδηγίες στις εθνικές κεντρικές τράπεζες. Οι αποφάσεις του λαμβάνονται με την απλή πλειοψηφία των ψηφισάντων. Σε περίπτωση ισοψηφίας, υπερισχύει η ψήφος του προέδρου.

II. Το **Διοικητικό Συμβούλιο**, που αποτελείται από τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής και τους διοικητές των εθνικών Κεντρικών Τραπεζών των κρατών – μελών(αρθ. 112 ΣΕΚ), που θα συμμετέχουν στο τρίτο στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Ο πρόεδρος του Εκτελεστικού Συμβουλίου, ασκεί επίσης, καθήκοντα Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου.

Οι αποφάσεις λαμβάνονται γενικά με απλή πλειοψηφία και σε περίπτωση ισοψηφίας, υπερισχύει η ψήφος του προέδρου. Για τις αποφάσεις που

λαμβάνονται με βάση ρητώς προβλεπόμενα άρθρα της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, οι αποφάσεις θα λαμβάνονται με ειδική πλειοψηφία. Οι ψήφοι κάθε μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου, θα σταθμίζονται σύμφωνα με την κατανομή του εγγεγραμμένου κεφαλαίου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας μεταξύ των εθνικών κεντρικών τραπεζών. Στις περιπτώσεις ψηφοφορίας με ειδική πλειοψηφία, λαμβάνονται υπόψη μόνο οι ψήφοι των διοικητών των εθνικών τραπεζών.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι παράλληλα με την ίδρυση του Ε.Σ.Κ.Τ. θα διαλυθεί και το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα. Εάν ένας αριθμός κρατών - μελών, δεν συμμετέχει από την αρχή στο τρίτο στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, το Ε.Σ.Κ.Τ. αναλαμβάνει την εκπλήρωση των αποστολών που είχε στο παρελθόν το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα για τα κράτη - μέλη για τα οποία θα ισχύει παρέκκλιση.

III. Το **Γενικό Συμβούλιο**, το οποίο ιδρύθηκε για να περιλάβει, εκτός από τα μέλη του Συμβουλίου των Διοικητών και τους Διοικητές των Κεντρικών Τραπεζών, τα κράτη των οποίων δεν θα μετέχουν, ίσως, ακόμη στην Τρίτη φάση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Οι τελευταίοι δεν έχουν δικαίωμα ψήφου. ⁽³⁾

3.3.2 Η ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ Η ΑΝΟΔΟΣ ΤΟΥ ΔΟΛΑΡΙΟΥ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Τα πολιτικά και μακροοικονομικά προβλήματα των Η.Π.Α. (ανεπαρκή αποθέματα, ελλείμματα του προϋπολογισμού και του ισοζυγίου πληρωμών)

αλλά και η αρνητική διεθνής σκηνή οδήγησαν σε πτώση του δολαρίου. Το αμερικανικό νόμισμα έπεσε στα χαμηλότερα σημεία της ιστορίας του έναντι του γερμανικού μάρκου και του ιαπωνικού γεν. ενώ χρειάστηκαν οι παρεμβάσεις των κεντρικών τραπεζών στην αγορά συναλλαγμάτων για να το υπερασπίσουν. Σαν αποτέλεσμα, το γερμανικό μάρκο αναδείχθηκε σαν το καινούριο σημείο αναφοράς του διεθνούς οικονομικού συστήματος.

Η έλλειψη εμπιστοσύνης των αγορών στο δολάριο, δεν οδηγεί τα επενδυτικά κεφάλαια ομοίμορφα προς τα άλλα νομίσματα. Οι επενδυτές προτιμούσαν την ασφάλεια των ισχυρών νομισμάτων μεταξύ των οποίων και το γερμανικό μάρκο. Η στροφή αυτή έφερε σε δεινή θέση τα άλλα ευρωπαϊκά νομίσματα: την ισπανική πεσέτα, το πορτογαλικό εσκούδο, την ιταλική λιρέτα αλλά και το γαλλικό φράγκο και τη βρετανική στερλίνα, πλήττοντας την προοπτική δημιουργίας μίας Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.

Το φαινόμενο αυτό δεν είναι καινούργιο. Αντίθετα η ιστορία επαναλήφθηκε πολλές φορές στο παρελθόν. Στις αρχές της δεκαετίας του 1970, παρόμοια κατάρρευση του δολαρίου και συνεπώς η αλματώδης άνοδος του γερμανικού μάρκου, οδήγησαν σε αποτυχία την πρώτη προσπάθεια μιας Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ασυμμετρία αυτή στο διεθνές οικονομικό σύστημα ήταν και η κύρια αιτία δημιουργίας του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος. ⁽⁴⁾

Στις αρχές της δεκαετίας του 1990, η ενοποίηση των χρηματιστηριακών αγορών ενίσχυσε την δυνατότητα κερδοσκοπίας καθιστώντας την λειτουργία του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος με τη μορφή εκείνη, αδύνατη. Η

συμβιβαστική λύση που επικράτησε περιλάμβανε τη συνέχιση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος. Το ειρωνικό είναι, ότι βραχυπρόθεσμα οι νομισματικές κρίσεις αναβάλλουν ή δημιουργούν προβληματισμό σχετικά με την δυνατότητα νομισματικής ενοποίησης.

Η κατάσταση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος, δεν μπορεί να θεωρηθεί ικανοποιητική μακροπρόθεσμα. Οι διακυμάνσεις του +/- 15% ελάχιστα διαφέρουν από ένα σύστημα ελεύθερα διαμορφωμένων συναλλαγματικών ισοτιμιών και προκαλούν νομισματικές κρίσεις με απρόβλεπτες συνέπειες για τις οικονομικές και πολιτικές ισορροπίες. Περισσότερο να ειπωθεί ότι οι αναταραχές αυτές δεν βασίζονται στα οικονομικά δεδομένα και την αναπτυξιακή πορεία των οικονομιών, αλλά προέρχονται από την υπερβολική αντίδραση των επενδυτών σε ορισμένα οικονομικά και πολιτικά γεγονότα.

Σταδιακά λοιπόν, η ανάγκη για νομισματική σταθερότητα γινόταν επιτακτική. Με άλλα λόγια η κρίση του δολαρίου βραχυπρόθεσμα δημιούργησε εμπόδια στην πορεία της νομισματικής ολοκλήρωσης, αλλά μακροπρόθεσμα ενίσχυσε την ανάγκη ενός κοινού νομίσματος. Για τη Γερμανία, για παράδειγμα η εναλλακτική κατάσταση μιας Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, είναι ένα γερμανικό μάρκο, που περιορίζει τις εξαγωγές : τον κύριο μοχλό της γερμανικής ανάπτυξης.

Επιπλέον, η νομισματική κρίση, οδήγησε και σε δύο βασικά συμπεράσματα.

α) Η προσπάθεια αναγέννησης του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος, είναι λανθασμένη διότι υπάρχει πρόβλημα αξιοπιστίας : οι αγορές γνωρίζουν ότι

μπορούν να νικήσουν τις κεντρικές τράπεζες στην διαμόρφωση των συναλλαγματικών ισοτιμιών.

β) Εάν προωθηθεί η οικονομική σύγκλιση, οι χώρες - μέλη πρέπει να μεταβούν γρήγορα από το καθεστώς των κυμαινόμενων συναλλαγματικών ισοτιμιών σε μία τέλεια νομισματική ένωση, χωρίς να περάσουν από την επικίνδυνη θέση να λειτουργούν σε ένα σύστημα σταθερών αλλά κατά περιόδους μεταβαλλόμενων συναλλαγματικών ισοτιμιών.

Η οικονομική θεωρία υποστηρίζει ότι η ισχύς ενός νομίσματος αντικατοπτρίζει τα θεμελιώδη στοιχεία της οικονομίας που αυτό το νόμισμα αντιπροσωπεύει, όπως την οικονομική ανάπτυξη, τον πληθωρισμό, τα ελλείμματα του προϋπολογισμού και του ισοζυγίου πληρωμών, την ανεργία και το εξωτερικό χρέος. Η βελτίωση των οικονομικών στοιχείων θεωρείται λογικό να οδηγήσει σε ισχυροποίηση του νομίσματος.

Παρ' όλα αυτά, από τις εκθέσεις των κερδοσκόπων δεν ξέφυγαν και νομίσματα που αντιπροσωπεύουν οικονομίες σε συνεχή βελτίωση. Ο πληθωρισμός στην **Ισπανία** έπεσε στο επίπεδο του 4%, στην **Ιταλία** στο 3,5% και στην Πορτογαλία στο 4,5%, τα δημοσιονομικά ελλείμματα περιορίζονταν συνεχώς, ενώ οι ρυθμοί οικονομικής ανάπτυξης επιταχύνονταν. Οι λόγοι των νομισματικών αναταραχών ήταν σε σημαντικό βαθμό πολιτικοί.

Ο καγκελάριος της Γερμανίας κος Κολ, σε μία δήλωση υπεράσπισης της ιταλικής λιρέτας, εξέφρασε την πεποίθηση ότι το Ιταλικό νόμισμα θα ανακάμψει μόλις η χώρα ξεπεράσει την πολιτική κρίση. Ο Ισπανός κυβερνητικός

εκπρόσωπος, αφού αναφέρθηκε στην πρόοδο των μακροοικονομικών δεικτών, δήλωσε με πικρία ότι η υποτίμηση γίνεται για πολιτικούς λόγους.

Η ισχύς των νομισμάτων δεν αντικατοπτρίζει μόνο τα θεμελιώδη στοιχεία των οικονομιών που αντιπροσωπεύουν αλλά και την σταθερότητα της πολιτικής υποδομής που λειτουργούν και βασίζονται.

Αυτό οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η πολιτική ενοποίηση:

- α) θα επαναφέρει την αξιοπιστία στις ευρωπαϊκές αγορές,
- β) θα μειώσει τις αναταραχές στις αγορές κεφαλαίων και,
- γ) θα αποτελέσει τη βάση μετάβασης σε μία τέλεια νομισματική ένωση

Το δολάριο, ενισχύθηκε κατά 6,5% έναντι του γερμανικού μάρκου και κατά 9,5% έναντι του ιαπωνικού γιέν. Εάν αυτή η τάση διατηρηθεί και το μάρκο συνεχίσει να υποχωρεί έναντι του δολαρίου κι άλλων ευρωπαϊκών νομισμάτων, μπορούσε να δοθεί λύση σε αρκετούς ευρωπαϊκούς πολιτικούς κι οικονομικούς «πονοκεφάλους».

Ο Κιμ Σένχολτζ, της «Σόλομον Μπράδερς Ιντερνασιοναλ», ένας από τους οικονομικούς αναλυτές υποστηρίζει ότι «Η υποχώρηση του γερμανικού μάρκου, θα εξουδετερώσει σε μεγάλο βαθμό την αρνητική επίδραση που είχε στις ευρωπαϊκές οικονομίες η προηγούμενη άνοδος του». Το ισχυρό γερμανικό νόμισμα ανάγκασε τις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες να διατηρήσουν τα επιτόκια σε υψηλά επίπεδα, προκειμένου να υπερασπίσουν τα νομίσματά τους έναντι του μάρκου.

Το εξασθενημένο δολάριο προκάλεσε αναστάτωση στους κόλπους του ευρωπαϊκού συστήματος συναλλαγματικών ισοτιμιών, ωθώντας ανοδικά το μάρκο έναντι των λιγότερο ευνοούμενων νομισμάτων της Ένωσης, με αποτέλεσμα να θέσει σε κίνδυνο τα σχέδια για την εισαγωγή του κοινού ευρωπαϊκού νομίσματος, μέχρι το έτος 1999. ⁽⁵⁾

Παράλληλα, η υποτίμηση κάποιων ευρωπαϊκών νομισμάτων, όπως της λίρας, της πεσέτας, της στερλίνας και της σουηδικής κορόνας, πυροδότησε εντάσεις στο εσωτερικό της ευρωπαϊκής ενιαίας αγοράς. Όμως, εάν η ανάκαμψη του δολαρίου έναντι του μάρκου εξακολουθούσε και το μάρκο μπορούσε να επανέλθει στα παλιά επίπεδα έναντι των υπολοίπων ευρωπαϊκών νομισμάτων, ένα μεγάλο μέρος της πίεσης που εμποδίζει τη γερμανική ανάπτυξη, θα είχε αρχίσει να υποχωρεί. ⁽⁵⁾

Χώρες όπως η Γαλλία, το Βέλγιο και η Ισπανία είχαν πλέον τη δυνατότητα να μειώσουν τα επιτόκια, προκειμένου να τονώσουν τις εθνικές οικονομίες τους. Η περίπτωση της Ιταλίας είναι η περισσότερο σοβαρή γιατί υπήρξε και υποχώρηση του πληθωρισμού. Όσον αφορά τη Γαλλία με την υποχώρηση του μάρκου επί του γαλλικού νομίσματος, τα γαλλικά επιτόκια θα υποχωρούσαν και θα ενισχύονταν οι εγχώριες επενδύσεις, γεγονός το οποίο ενδέχεται να εκπληρώσει τις προεκλογικές υποσχέσεις για δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Όμως, η ανάκαμψη του δολαρίου δεν θ' αποτελέσει την θεραπεία για όλα τα προβλήματα της Ευρώπης. Η ανεργία παραμένει πάνω από το 10% στις περισσότερες χώρες της Ένωσης, το υψηλό εργατικό κόστος και οι φορολογικές επιβαρύνσεις εξακολουθούσαν να εμποδίζουν την επιχειρηματική δραστηριότητα, ενώ μια σειρά χώρες όπως το **Βέλγιο**, η **Ιταλία**, η **Σουηδία** και η **Ελλάδα**, αντιμετώπιζαν προβλήματα στην δημοσιονομική πολιτική τους, λόγω των υψηλών δημοσίων χρεών και άλλες όπως η **Γαλλία** και η **Ισπανία** συνέχιζαν να έχουν μεγάλα ελλείμματα, τα οποία εάν δεν διορθώνονταν απειλούσαν να τους αποκλείσουν από το κοινό ευρωπαϊκό νόμισμα.⁽⁶⁾

3.3.3 Η ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ ΑΜΦΙΣΒΗΤΕΙ ΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΣΜΑ

Ο διοικητής της τράπεζας της Αγγλίας, Έντι Τζορτζ, ένωσε τη φωνή του μ' εκείνες άλλων οικονομικών κύκλων, κυρίως τραπεζιτών, που σε αντίθεση με πολλούς πολιτικούς, αμφισβήτησαν τη δυνατότητα επίτευξης του στόχου του ενιαίου νομίσματος το 1997.

Σε συνέντευξή του στη γαλλική οικονομική εφημερίδα «Les Echos» ο κος Τζορτζ, υποστήριξε ότι είναι λάθος να θεωρεί κανείς ότι η κυκλική ανάκαμψη, η οποία παρατηρείται σήμερα στην Ευρώπη και διευκολύνει τις κυβερνήσεις να μειώσουν τα ελλείμματά τους, σημαίνει ότι η νομισματική ένωση βρίσκεται κοντά.

Ακόμη κι αν ορισμένα κράτη- μέλη, είπε, καταφέρουν να ικανοποιήσουν τα κριτήρια της Συνθήκης του Μάαστριχ για μια μικρή χρονική περίοδο, θα εξακολουθούν να υπάρχουν οι μεγάλες διαρθρωτικές διαφορές μεταξύ των οικονομικών τους.

Ο ίδιος τάχθηκε εναντίον οποιασδήποτε χαλάρωσης των κριτηρίων της Συνθήκης. Η μη προσαρμογή των συναλλαγματικών ισοτιμιών θα είχε ως αποτέλεσμα, κατά τον κο Τζορτζ, υψηλά επίπεδα ανεργίας σε ορισμένες περιοχές της Ένωσης. Κάτι που με τη σειρά του θα οδηγούσε σε μετανάστευση ομάδων του πληγέντος πληθυσμού και έτσι το πρόβλημα θα γενικευόταν.

Σε σχέση με τη συμμετοχή ή μη της Βρετανίας στο «σκληρό πυρήνα» των κρατών - μελών που θα υιοθετούσαν το ενιαίο νόμισμα, ο διοικητής της τράπεζας της Αγγλίας είπε ότι δεν έχει τόση σημασία κι ότι είναι σημαντικότερο να πείσει τους επενδυτές ότι ασκεί μια συνετή πολιτική. Οι απόψεις του κο Τζορτζ, ήταν ανάλογες με αυτές που εξέφρασε και ο διοικητής της Ολλανδικής Κεντρικής Τράπεζας, Βιμ Ντούιζεμπεργκ, αλλά και με τις θέσεις του διοικητή της Γερμανικής Κεντρικής Τράπεζας Χανς Τιτμάγιερ.

Αντίθετα, οι πολιτικοί, όπως ο πρόεδρος της Commission Ζακ Σαντέρ, ο Γάλλος πρωθυπουργός Έντουαρντ Μπαλάντιρ, αλλά και ο Γάλλος πρόεδρος Φρανσουά Μπεράν και ο Βέλγος πρωθυπουργός Ζαν Λικ Ντεάν υποστήριζαν τη μετάβαση στο στάδιο του ενιαίου νομίσματος από το 1997.

«Εάν χάσουμε το ραντεβού του 1997, διατρέχουμε τον κίνδυνο να καθυστερήσει πολύ το επόμενο», δήλωνε ο κο Ντεάν. ⁽⁷⁾

3.3.4 Η ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ

Παρουσιάζοντας την ετήσια έκθεση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος, ο πρόεδρος του, κος Lamzalysy συνόψισε τα καθήκοντα του Ιδρύματος ως εξής :

- α) Παρακολούθηση της τρέχουσας οικονομικής εξέλιξης,
- β) Συντονισμός της συνεργασίας μεταξύ των Κεντρικών Τραπεζών,
- γ) Προετοιμασία της μελλοντικής Κεντρικής Ευρωπαϊκής Τράπεζας και,
- δ) Προετοιμασία της διαδικασίας σύγκλισης των χωρών της Ένωσης.

Σε σχέση με την τρέχουσα οικονομική κατάσταση, ιδιαίτερη ανησυχία προκάλεσε η εξέλιξη του πληθωρισμού, που παρουσίαζε αύξηση σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

Τηρούνταν το χρονοδιάγραμμα οργάνωσης της υποδομής της μελλοντικής Κεντρικής Ευρωπαϊκής Τράπεζας. Όσον αφορά τέλος, στην εξέλιξη της διαδικασίας σύγκλισης, παρουσιάστηκε μία σε βάθος έκθεση. Οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων συγκεντρώνονταν για ν' αποφασίσουν ποιες χώρες θα ήταν σε θέση να εισέλθουν στην Νομισματική και Οικονομική Ένωση.

Παρουσιάζοντας την έκθεση του σχετικά με την ετήσια έκθεση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος, ο εισηγητής κος Χριστοδούλου, (έγγραφο Α4-132/95), διευκρίνισε ότι οι αρμοδιότητες του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος, είχαν περιορισμένο πολιτικό στοιχείο. Αυτό σημαίνει ότι, το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα πρότεινε εναλλακτικές λύσεις και οι πολιτικές αποφάσεις θα λαμβάνονταν από τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τα κράτη - μέλη.

Η ανάλυση της ετήσιας έκθεσης του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος, οδηγεί στις εξής διαπιστώσεις : **Η πρόοδος της σύγκλισης είναι μάλλον περιορισμένη.**

Στη συνέχεια έκανε διάκριση μεταξύ πραγματικής και ονομαστικής σύγκλισης.

α) Η ονομαστική σύγκλιση είναι καλή διότι αντικατοπτρίζει τον τρόπο με τον οποίο οι οικονομίες των κρατών - μελών παρουσιάζονται.

β) Η πραγματική όμως σύγκλιση, είναι αυτή που έχει σημασία, διότι διασφαλίζει τη δυνατότητα των κρατών - μελών να δώσουν διάρκεια στις βελτιώσεις των οικονομικών παραμέτρων.

Μεγάλη προσοχή πρέπει να δοθεί σε θέματα που έχουν σχέση με την Οικονομική και Πολιτική Ένωση, επειδή η Νομισματική Ένωση από μόνη της δεν μπορεί να σταθεί χωρίς Πολιτική Ένωση . Μία Νομισματική Ένωση είναι ξεκρέμαστη και θα ήταν δύσκολο να διαρκέσει.

Επίσης, ο κος Χριστοδούλου έθιξε και το θέμα των σχέσεων των κρατών - μελών που θα μείνουν απ' έξω από το σύστημα για μια περίοδο αρκετά μεγάλη. Έπρεπε λοιπόν, να διαμορφωθεί κάποιο σχήμα ανάλογο με το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα ώστε να μπορούν ν' αντιμετωπιστούν τα οικονομικά και νομισματικά φαινόμενα και από τα κράτη ήταν στην Τρίτη φάση και απ' αυτά που ήταν απ' έξω.

Αναφερόμενος στη δήλωσή του, ο κος Lamzalussy, παρατήρησε ότι ο Πρόεδρος δεν είχε εξηγήσει σαφώς τι εννοεί με τον όρο «αυστηρά κριτήρια» διότι αυτά ήταν στην πραγματικότητα ασαφή.

Η ανάγκη των κρατών - μελών ν' αντιδρούν στο πρόβλημα της ανεργίας, μπορούσε να επιτρέψει ερμηνεία των κριτηρίων αυστηρή αλλά ρεαλιστική, γεγονός που έχει τεράστια σημασία για τον αριθμό των κρατών που προχώρησαν στην Ένωση είτε το 1997, είτε το 1999. ⁽⁸⁾

3.3.5 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η χώρα μας απείχε αρκετά από την υλοποίηση των πέντε κριτηρίων σύγκλισης. Η επίτευξη των στόχων αυτών, υπογράμμισε την πρόοδο στον τομέα της ονομαστικής σύγκλισης, επέτρεψε στην Ελλάδα να συμμετάσχει στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Η ονομαστική και κατ' επέκταση η πραγματική σύγκλιση με τις οικονομίες των εταίρων μας, ήταν επίπονη λόγω των συσσωρευμένων λαθεμένων πολιτικών κι οικονομικών επιλογών του παρελθόντος.

Αποκαλυπτικά της μεγάλης προσπάθειας που έπρεπε να κατεβάλλαμε, είναι οι δείκτες της οικονομίας μας, το έτος 1993:

- (1) Το δημόσιο χρέος της χώρας μας, το οποίο υπερέβαινε το 115% του ΑΕΠ,
- (2) Το δημόσιο έλλειμμα που άγγεζε το 15% του ΑΕΠ,
- (3) Ο πληθωρισμός, που στο τέλος του 1992, ήταν 12,3% ενώ το 1994 κατάφερε να φτάσει στο 10,8% και,

(4) Το κατά κεφαλή εισόδημα, το οποίο ήταν περίπου το 48% του μέσου εισοδήματος στην Ένωση.

Αυτά τα κρίσιμα προβλήματα, είχαν ως κύρια αίτια :

Αρχικά τη συνεχή διάγνωση του κράτους και την επέκτασή του στους περισσότερους τομείς οικονομικής δραστηριότητας. Η χαλαρή νομισματική και συναλλαγματική πολιτική, ο παρεμβατισμός στον καθορισμό τιμών και μισθών, η μείωση των δημοσίων επενδύσεων υποδομής, υπέρ της δημοσίας κατανάλωσης, των επιδοτήσεων και των παροχών, είχε σαν φυσικό επακόλουθο την επιδείνωση όλων των βασικών οικονομικών δεικτών. Καταρχήν, το μέγεθος του κράτους, είναι δυσανάλογο με το έργο που προσφέρει.

Επιπλέον, το κράτος απέτυχε παταγωδώς στην επιδίωξή του να γίνει έμπορος, επιχειρηματίας και τραπεζίτης. Αυτός ο πολλαπλασιασμός των δραστηριοτήτων του κράτους, έθεσε μεγάλα τμήματα της οικονομίας υπό τον έλεγχο μιας αναποτελεσματικής και γραφειοκρατικής δημόσιας διοίκησης. Η μείωση συνεπώς του κράτους και η παραίτησή του από δραστηριότητες, από τις οποίες εκτόπισε την ιδιωτική πρωτοβουλία, είναι η μόνη βιώσιμη μακροπρόθεσμα οδός για να αντιμετωπίσουμε τα χρόνια προβλήματα. ⁽⁹⁾

Οι παραπάνω λόγοι. Συγκρότησαν ένα καταθλιπτικό τρίπτυχο πληθωρισμού, δημοσίων ελλειμμάτων και χαμηλών ρυθμών ανάπτυξης. Συνέπεια αυτών, ήταν η ελληνική οικονομία να αποκλίνει αντί να συγκλίνει προς τις επιδόσεις των κοινοτικών της εταίρων.

Τα κύρια προβλήματα της ελληνικής οικονομίας, όπως σκιαγραφήθηκαν με συντομία, έκαναν απαραίτητη την επιβολή ενός σταθεροποιητικού προγράμματος. Η πιστή εφαρμογή ενός τέτοιου προγράμματος με ισχυρά διαρθρωτικά στοιχεία, καθώς επίσης η υποχρέωση της εκάστοτε κυβέρνησης να το φέρει σε πέρας, υπαγορεύεται και από την πορεία προς την ευρωπαϊκή ενοποίηση.

Η Συνθήκη του Μάαστριχ, που επικυρώθηκε με συντριπτική πλειοψηφία από το ελληνικό Κοινοβούλιο, έδωσε νέα ώθηση στην συζήτηση για τη σύγκλιση, δηλαδή την εκπλήρωση των νομισματικών και δημοσιονομικών όρων και την πραγματική σύγκλιση, την προσέγγιση δηλαδή των επιπέδων ζωής, του τρόπου λειτουργίας, της οικονομικής και κοινωνικής συμπεριφοράς με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Η αναμόρφωση της οικονομίας είναι επιτακτική, όπως απαιτεί το σημερινό παγκόσμιο οικονομικό περιβάλλον : «λιγότερο» κράτος, οικονομική μεταρρύθμιση, περισσότερες επενδύσεις υποδομής και τόνωση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, είναι παράγοντες επιτακτικοί, ώστε η ελληνική οικονομία να μπορεί να ανταγωνιστεί τις παγκόσμιες οικονομίες, χωρίς να καταφεύγει στον κρατικό παρεμβατισμό για την επίλυση των προβλημάτων της, όπως συνηθίζονταν έως σήμερα.

Σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα της πορείας προς την Οικονομική και Νομισματική Ενοποίηση, η χώρα μας όφειλε να εντάξει το νόμισμά της στον

Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος, το αργότερο μέχρι την 01/01/1994, προκειμένου να συμμετάσχει στις διαδικασίες της νομισματικής ένωσης. Η ελληνική δραχμή εξάλλου, είναι το μοναδικό νόμισμα, το οποίο ποτέ δεν συμμετείχε στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών.

Προϋποθέσεις για την ένταξη της δραχμής, στον Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών είναι :

- (1) η δραστική και μόνιμη πτώση των ελλειμμάτων του δημοσίου
- (2) η μείωση του πληθωρισμού σε μοναδιαία βάση και,
- (3) η πτώση των επιτοκίων, που θα οδηγήσει στην επιταχυνόμενη αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων και την οικονομική ανάπτυξη.

Η στασιμότητα στις επενδύσεις παγίου κεφαλαίου, παρά την ενίσχυση πολλών ιδιωτικών επιχειρήσεων, οφείλεται στην αποδοτικότητα του κεφαλαίου, η οποία εξακολουθεί να παραμένει χαμηλή. Αυτό το γεγονός δημιούργησε διστακτικότητα για ανάληψη νέων επενδύσεων, ιδιαίτερα σε μια περίοδο όπου τα επιτόκια δανεισμού παρέμειναν υψηλά (22 - 33%), η εσωτερική ζήτηση ήταν υποτονική και η διεθνής οικονομική συγκυρία εξακολουθούσε να είναι δυσμενής.

Πρέπει να τονιστεί, πως σε μία μικρή οικονομία όπως η ελληνική, η διαμόρφωση των σωστών προϋποθέσεων είναι βραδεία. Η πορεία προς την εξυγίανση και τη σύγκλιση είναι το γεγονός πως χώρες όπως η Γαλλία, η Ισπανία και η Μεγάλη Βρετανία, στην προσπάθειά τους να επιβάλουν

δημοσιονομική και νομισματική πειθαρχία, κατάφεραν προσωρινή μείωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας τους.

Η ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας θα επιταχυνθεί, όταν τα μέτρα διαρθρωτικής προσαρμογής αρχίσουν να αποδίδουν, οπότε η ονομαστική και η πραγματική σύγκλιση, θα γίνει με γρηγορότερους ρυθμούς τα επόμενα έτη.

Βραχυχρόνια, ασφαλώς θα δημιουργηθούν προβλήματα, ένα από τα οποία θα είναι και η αύξηση της ανεργίας. Ασφαλώς θα υπάρξουν και θα συνεχίσουν να υπάρχουν πολιτικές εντάσεις. Για να διασφαλίσουμε όμως την επιτυχία στις προσπάθειές μας, οφείλουμε να επιδιώξουμε την πολιτική συναίνεση.

Οι συνεχείς αντιπαραθέσεις ανακόπτουν την προσπάθεια εκσυγχρονισμού της ελληνικής οικονομίας. Η εμπειρία από τις προηγμένες χώρες του εσωτερικού έχει αποδείξει, πως σε χώρες χωρίς κοινωνική συναίνεση δεν μπορούν να διασφαλιστούν υγιείς συνθήκες ανάπτυξης.

Στον τομέα της οικονομικής πολιτικής, όλα σχεδόν τα κόμματα συμφωνούν ως προς τους βασικούς στόχους και διακηρύσσουν την πίστη τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Θα πρέπει όμως, όλοι οι φορείς να ανταποκριθούν στην πρόσκληση της ευρωπαϊκής οικονομικής, πολιτικής και κοινωνικής δραστηριότητας με τις απαιτήσεις της ενωμένης Ευρώπης.

Στο τέλος του έτους 1997 έπρεπε, σύμφωνα με το Αναθεωρημένο Πρόγραμμα Σύγκλισης (ΑΠΣ), να έχουμε πληθωρισμό 4% σε μέσα επίπεδα και δημοσιονομικό έλλειμμα ίσο με 4% του ΑΕΠ περίπου.

Η απαιτούμενη προσαρμογή στον πληθωρισμό και στο έλλειμμα του δημοσίου τομέα ως ποσοστό του ΑΕΠ έως το τέλος του 1997, ανερχόταν σε πέντε εκατοστιαίες μονάδες. Η προσαρμογή που απαιτήθηκε είναι περίπου ίδια με αυτή που επιτεύχθηκε κατά τη διάρκεια των δύο προηγούμενων ετών στον τομέα του πληθωρισμού (πέντε συγκριτικά με 4,4 εκατοστιαίες μονάδες), ενώ στον τομέα του δημοσιονομικού ελλείμματος απαιτήθηκε μεγαλύτερη προσαρμογή (πέντε συγκριτικά με τρεις εκατοστιαίες μονάδες). Η επίτευξη του στόχου του δημοσιονομικού ελλείμματος, αποτέλεσε και προϋπόθεση για τη συνέχιση της χρηματοδότησης νέων έργων υποδομής της χώρας μας από το Ταμείο Συνοχής.⁽¹⁰⁾

Η εξωτερική οικονομική συγκυρία εμφανίστηκε περισσότερο ευνοϊκή για τα επόμενα δύο χρόνια από ότι ήταν τα δύο προηγούμενα. Τα διεθνή επιτόκια ήταν χαμηλότερα και προβλεπόταν να μειωθούν ακόμα περισσότερο. Τα εγχώρια επιτόκια δανεισμού είχαν μειωθεί δραστικά, δημιουργώντας συνθήκες σημαντικής βελτίωσης της κερδοφορίας και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων. Οι εξελίξεις στα βόρεια σύνορά μας, με την ειρήνευση στη Γιουγκοσλαβία, δημιουργούσαν νέο οικονομικό σκηνικό στα Βαλκάνια, τελείως διαφορετικό απ' αυτό των προηγούμενων ετών.

Το νέο αυτό σκηνικό και η ανοικοδόμηση της Γιουγκοσλαβίας συνεπάγονταν τελείως διαφορετικές συνθήκες για τις ελληνικές εξαγωγές, τον ελληνικό τουρισμό, τις ελληνικές επιχειρήσεις. Σε συνδυασμό με το γεγονός της επιτάχυνσης του ρυθμού αύξησης του ΑΕΠ ήταν φανερό ότι οι εξελίξεις αυτές

δημιούργησαν μία ανάπτυξη μεγαλύτερη των προβλέψεων του Προγράμματος Σύγκλισης.

Η μεγαλύτερη αύξηση του ΑΕΠ βοηθά, ιδιαίτερα στη μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος. Όμως, η μείωση του ελλείμματος, δεν μπορεί να επιτευχθεί μόνο με τα μέσα που έχουν χρησιμοποιηθεί ως τώρα, αλλά θα απαιτήσει επιπρόσθετα και τομές που δεν έγιναν την προηγούμενη διετία.

Αν όμως, για την επίτευξη των στόχων χρησιμοποιούταν για παράδειγμα μία γενικευμένη αύξηση των φορολογικών συντελεστών, θα είχε μεγαλύτερο οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό κόστος, θα μπορούσε να οδηγήσει στον πρόωρο τερματισμό της αναπτυξιακής δυναμικής που είχε ήδη δημιουργηθεί.⁽¹⁰⁾

3.3.6 Η ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΤΟΥ ΜΑΑΣΤΡΙΧ

Η Ελλάδα εφάρμοξε από το 1994 το **Αναθεωρημένο Πρόγραμμα Σύγκλισης (ΑΠΣ, 1994 – 1999)** το οποίο αντικατέστησε το προηγούμενο του 1993 – 1998. Η εκπόνηση του ΑΠΣ θεωρήθηκε αναγκαία εξαιτίας των σημαντικών αποκλίσεων κυρίως στα δημοσιονομικά μεγέθη του 1993, σύμφωνα με τα οποία η Ελλάδα δεν στόχευε να ικανοποιήσει τα κριτήρια του Μάαστριχ το 1997, αφού ο στόχος που έθετε για το δημοσιονομικό έλλειμμα για το προαναφερόμενο έτος, ήταν μεγαλύτερος του 3% του ΑΕΠ.

Παρ' όλα αυτά, τέσσερα χρόνια μετά την εφαρμογή του νέου ΑΠΣ, το 1997, η Ελλάδα πέτυχε τη μεγαλύτερη σύγκλιση – σε ποσοστιαίες μονάδες - σε σύγκριση με οποιαδήποτε άλλη ευρωπαϊκή χώρα.

α) Το κριτήριο του πληθωρισμού

Από το 1991, ο πληθωρισμός στην Ελλάδα αποκλιμακώθηκε με σταθερούς ρυθμούς. Το 1997, παρά τη μείωση του πληθωρισμού που επιτεύχθηκε, ο πληθωρισμός με βάση τους **Εναρμονισμένους Δείκτες Τιμών Καταναλωτή (ΕΔΚΤ)** εξακολουθούσε να είναι δύο φορές μεγαλύτερος από τη μέγιστη επιτρεπόμενη τιμή και η χώρα μας η μόνη χώρα που δεν ικανοποιούσε το σχετικό κριτήριο.

β) Το κριτήριο των επιτοκίων

Για το έτος 1997, η απόκλιση των ελληνικών επιτοκίων σε σχέση με εκείνες των άλλων χωρών μελών ήταν ίση με 1,9 ποσοστιαίες μονάδες από την τιμή αναφοράς. Η διαφορά αυτή των ελληνικών επιτοκίων αντανάκλασε τη διατήρηση των πληθωριστικών πιέσεων και την αυξημένη πιθανότητα υποτίμησης της δραχμής.

γ) Το κριτήριο του δημόσιου ελλείμματος

Η επιτευχθείσα δημοσιονομική σύγκλιση, αν και σημαντική και συνεπής προς τις προβλέψεις του Αναθεωρημένου Προγράμματος Σύγκλισης, δεν κατέστησε εφικτή την προσέγγιση των αριθμητικών δεδομένων της Συνθήκης. Το δημοσιονομικό έλλειμμα σύμφωνα με στοιχεία που κατέθεσε η Ελληνική Κυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 1997, μειώθηκε στο 4% του ΑΕΠ. Για

να υπάρξει ένταξη της Ελλάδας στο ΜΣΙ, έπρεπε να ικανοποιηθεί ο στόχος του 2,4% του ΑΕΠ για το 1998 και αντίστοιχα 2,1% του ΑΕΠ για το 1999.

δ) Το κριτήριο του δημόσιου χρέους

Η συντήρηση των υψηλών δημόσιων ελλειμμάτων ευθύνεται με τη σειρά της για τη συσσώρευση του δημόσιου χρέους. Το έτος 1997, το δημόσιο χρέος της Ελλάδας ως ποσοστό του ΑΕΠ, ήταν ίσο με 108,7% δηλαδή μόλις μία ποσοστιαία μονάδα χαμηλότερα με εκείνο του έτους 1994. Το έτος 1998, με την υποτίμηση της δραχμής ανακόπτεται η πτωτική του πορεία, μιας και περισσότερο από το 20% του χρέους συνδέεται με ξένα νομίσματα.

ε) Το κριτήριο συμμετοχής στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών

Η Ελλάδα αποφάσισε την εισαγωγή του νομίσματος της στο Μηχανισμό των Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (Μ.Σ.Ι.) τη Δευτέρα 16 Μαρτίου 1998. Απόφαση που ανάγκασε την Τράπεζα της Ελλάδος να μειώσει τα υψηλά επιτόκια και να προχωρήσει σε υποτίμηση της δραχμής της τάξεως του 13,8% σε σχέση με το «κλείσιμο» του ECU στην ελληνική αγορά. (11)

3.4 ΤΡΙΤΟ ΣΤΑΔΙΟ : 01/01/1997 Η' 01/01/1999 ΚΑΙ ΜΕΤΑ

Μολονότι η οριστική και αμετάκλητη έναρξη εφαρμογής του τρίτου σταδίου είναι η 01/01/1999, είναι δυνατή η νωρίτερη εφαρμογή του, από 01/1/1997, αν μέχρι τότε είχαν φυσικά διαμορφωθεί οι κατάλληλες συνθήκες.

Στο τελευταίο αυτό στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης :

- (1) Προβλέπονται πλέον ποινές για τις χώρες - μέλη που δεν ακολουθούν τη συμφωνημένη πολιτική στον τομέα των δημοσίων ελλειμμάτων. Οι ποινές αυτές μπορεί να είναι άτοκες «δεσμεύσεις» σε κεφάλαια που το κράτος - μέλος δικαιούται να εισπράξει από τα κοινοτικά ταμεία ή και πρόστιμα, καθυστέρηση ή και άρνηση χρηματοδότησης επενδυτικών προγραμμάτων του κράτους- μέλους από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων κ.λ.π.
- (2) Εγκαθίστανται αμετάκλητες ισοτιμίες για τα εθνικά νομίσματα των κρατών - μελών που τους επιτρέπεται να μετέχουν στο Τρίτο Στάδιο και ξεκινούν οι διαδικασίες για την εγκαθίδρυση του ενιαίου κοινοτικού νομίσματος.
- (3) Καταργείται το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ινστιτούτο (Ε.Ν.Ι.) και αρχίζει την λειτουργία της η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (Ε.Κ.Τ.) που , μαζί με τις Κεντρικές Τράπεζες και των Δώδεκα κρατών - μελών, συγκροτεί το «Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (Ε.Σ.Κ.Τ.)».

3.4.1 ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΕΝΤΡΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ (Ε.Σ.Κ.Τ.)

Μόλις καθορίστηκε η ημερομηνία μετάβασης στο τρίτο στάδιο, δημιουργήθηκε ένα **Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών**. Αποτελείτο από την

Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες των κρατών - μελών. Βασικός **στόχος** του, ήταν η **σταθερότητα των τιμών**.

Τα βασικά καθήκοντά του ήταν :

- Να χαράζει και να εφαρμόζει τη νομισματική πολιτική της Κοινότητας.
- Να διενεργεί πράξεις συναλλάγματος.
- Να κατέχει και να διαχειρίζεται τα επίσημα συναλλαγματικό διαθέσιμα των κρατών - μελών.

Το **Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών**, είναι ανεξάρτητο. Πράγματι, το άρθρο 107 της Συνθήκης του Μάαστριχ, προβλέπει ότι : «κατά την άσκηση των εξουσιών και την εκτέλεση των καθηκόντων και υποχρεώσεων τους, που τους ανατίθεται από την παρούσα Συνθήκη και το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών, ούτε η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, ούτε οι εθνικές κρατικές τράπεζες, ούτε κανένα μέλος των οργάνων λήψης αποφάσεων των ιδρυμάτων αυτών, ζητά ή δέχεται υποδείξεις από τα κοινοτικά όργανα ή οργανισμούς από την κυβέρνηση κράτους - μέλους ή από άλλον οργανισμό. Τα κοινοτικά όργανα η οργανισμοί, καθώς και οι κυβερνήσεις των κρατών - μελών, αναλαμβάνουν την υποχρέωση να τηρούν την αρχή αυτή και να μην επιδιώκουν να επηρεάζουν τα μέλη των οργάνων λήψης αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ή των εθνικών κεντρικών τραπεζών, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους».

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έχει τη δική της νομική προσωπικότητα και τα δικά της όργανα λήψης αποφάσεων και διοίκησης. Τα όργανα αυτά είναι το **Διοικητικό Συμβούλιο** και η **Εκτελεστική Επιτροπή**.

3.4.2 Η ΕΛΛΑΔΑ ΕΚΤΟΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

DEUTSHE BANK : «Χάνει η Ελλάδα το τρένο του Μάαστριχτ. Καμιά ελπίδα να τα καταφέρει».

Σύμφωνα με τη μελέτη της Γερμανικής τράπεζας που δημοσιεύτηκε στις 04-08-1995, στην «Wall Street Journal» η χώρα μας δεν θα μπορούσε ως το 1999, να «πιάσει» τα πέντε οικονομικά κριτήρια που θέτει η συμφωνία του Μάαστριχτ, με αποτέλεσμα να μείνει εκτός της νομισματικής ένωσης.

Τα κριτήρια έχουν σχέση με την πορεία του πληθωρισμού, το δημόσιο έλλειμμα, το χρέος, το ύψος των επιτοκίων χορηγήσεων και τα συναλλαγματικά επιτόκια.

Συγκεκριμένα, το δημόσιο έλλειμμα στην Ελλάδα είναι περίπου 10%, ενώ δεν έπρεπε να υπερβαίνει το 3% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος και το δημόσιο χρέος να μην ξεπερνά το 60% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος, ενώ στη χώρα μας ήταν περίπου το διπλάσιο.

Επίσης, οι συναλλαγματικές ισοτιμίες να είναι σύμφωνες με τα όρια του μηχανισμού των ευρωπαϊκών ισοτιμιών στον οποίο η χώρα μας δεν είχε ακόμα συνέλθει. Μόνο αυτά, χωρίς ν' αναφέρουμε τον πληθωρισμό και τα επιτόκια χορηγήσεων.

Η DEUTSHE BANK εκτίμησε ότι εκτός Μάαστριχτ, θα μείνουν και θα μας ακολουθήσουν η Ιταλία, που επίσης δεν κάλυπτε κανένα κριτήριο, η Πορτογαλία και η Ισπανία που έπιασαν μόνο το όριο των συναλλαγματικών ισοτιμιών. ⁽¹²⁾

Μέτρα της Ελλάδας εν όψει εισόδου στην Οικονομική και Νομισματική

Ενοποίηση

Μία προσεκτική θεώρηση της οικονομικής ιστορίας της χώρας μας, μετά τον τελευταίο πόλεμο, δείχνει ότι υπάρχουν οι δυνατότητες για μία επιτυχή πορεία προς την Ευρώπη του ενός νομίσματος.

Η Ελλάδα σε όλη την περίοδο από το 1960 έως και τα τέλη της δεκαετίας του 1970, δεν υστερούσε έναντι του μέσου όρου των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε κανένα από τα κριτήρια ονομαστικής συγκλίσεως που έχει θεσπίσει η Συνθήκη του Μάαστριχ.

Δημόσιο χρέος, μακροχρόνια επιτόκια, πληθωρισμός ήταν από τα χαμηλότερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το δε δημοσιονομικό έλλειμμα, ικανοποιούσε όλη την περίοδο το κριτήριο ονομαστικής συγκλίσεως.

Επιπλέον η χώρα μας επιτύγχανε ταχύτερη πραγματική σύγκλιση αφού το κατά κεφαλήν εγχώριο προϊόν από 35% ΕΟΚικού το 1960, έφτασε στο 53% αυτού το 1980. Οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου αυξάνονταν με ταχύ ρυθμό καθώς και οι εξαγωγές, επιβεβαιώνοντας τη συνεχή βελτίωση της παραγωγικότητας της ελληνικής οικονομίας. (13)

Οι επενδύσεις αυτές είχαν μεταξύ άλλων δύο σημαντικά στοιχεία, ως οικονομικό υπόβαθρο :

- α. Μικρό μέγεθος δημοσίου τομέα,
- β. Σχέση μεταξύ αμοιβής εργασίας και αμοιβής κεφαλαίου και επιχειρηματικότητας.

Η ελπιδοφόρα αυτή πορεία ανατράπηκε στη δεκαετία του 1980. Αναφέρουμε δύο μόνο περιστατικά :

- τη δραματική πτώση του πετρελαίου και,
- τον πακτωλό των οικονομικών ενισχύσεων από την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα.

Κατά την περίοδο αυτή, η χώρα σταθεροποίησε την Κοινωνική κι Οικονομική της εικόνα στα γνωστά χαρακτηριστικά της :

- οικονομική στασιμότητα
- υψηλός πληθωρισμός,
- μεγάλα δημοσιονομικά ελλείμματα,
- αυξανόμενο δημόσιο χρέος και,
- χαλάρωση του κοινωνικού ιστού.

Στις δομές της οικονομίας και της κοινωνίας, είχαν αλλάξει τα ακόλουθα :

1. Το μέγεθος του δημοσίου τομέα, διπλασιάστηκε μεταξύ του 1970 και του 1990 κι εξακολουθούσε ν' αυξάνεται
2. Το μερίδιο των κερδών μειώθηκε κατακόρυφα κι έγινε αρνητικό στην περίοδο 1975 - 1985, με συνέπεια και την πτώση των επενδύσεων,
3. Καταστράφηκαν οι ιεραρχίες μέσα στην κοινωνία και στην οικονομία, που οδήγησαν σε εργασιακή συμπεριφορά εχθρικά προς την οικονομική πρόοδο
4. Αποσυνδέθηκε η ιεραρχία των αμοιβών από την ιεραρχία των ευθυνών, κυρίως στον δημόσιο τομέα
5. Ενθαρρύνθηκε αλόγιστη καταναλωτική συμπεριφορά, ασύνδετη με την παραγωγική προσπάθεια και το παραγωγικό αποτέλεσμα. (13)

Η εικόνα της κοινωνίας μας, από άποψη συνειδητοποίησης του οικονομικού προβλήματος και της συνδέσεως αυτού με το μέλλον της χώρας μας, ήταν απογοητευτική. Ωστόσο υπήρχε ελπίδα. Υπήρχε τεράστιο παραγωγικό δυναμικό όπου με κατάλληλη αγωγή, η κοινωνία μας μπορούσε να προοδεύσει.

Για να είναι επιτυχής η πορεία μας προς την Ευρώπη του ενός νομίσματος, χρειάστηκε η συνδρομή πολλών παραγόντων. Επιγραμματικά, θα μπορούσε κανείς ν' απαριθμήσει μία σειρά από ενέργειες χρονικά επικαλυπτόμενες.

1. Υιοθέτηση ενιαίου, εθνικού προγράμματος συγκλίσεως το οποίο να περιλαμβάνει :

α. Αυστηρό χρονοδιάγραμμα μείωσης το μεγέθους τη γενικής

κυβερνήσεως. Διαφορετικά με δεδομένο το μέγεθος του

δημοσιονομικού ελλείμματος, φορολογική λύση στο δημοσιονομικό

πρόβλημα δεν υπάρχει.

β. Ταχεία ιδιωτικοποίηση, επιχειρήσεων κι οργανισμών ελεγχόμενων από

το Δημόσιο.

γ. Αποκατάσταση στον δημόσιο τομέα, ενιαίου συστήματος ιεραρχίας

ευθυνών και αμοιβών.

2 Αλλαγές στο υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο ώστε να εξασφαλίζεται η εφαρμογή της οικονομικής πολιτικής. Δεν είναι επιτρεπτό, για παράδειγμα με αποφάσεις της δικαστικής εξουσίας να ανατρέπεται η οικονομική πολιτική.

3. Αποκομματικοποίηση της Δημόσιας Διοικήσεως. Η θεσμοθέτηση μόνιμων υφυπουργών - τεχνοκρατών, θα βοηθήσει σ' αυτό.

(1) Ο ιδιωτικός τομέας, που ορθά, επιζητεί μείωση του δημοσίου τομέα ως μεγέθους και παρεμβάσεων, πρέπει να συνειδητοποιήσει τις δικές του ευθύνες.

Η Ελλάδα δεν μπορούσε να μείνει έξω από την Ενωμένη Ευρώπη. Είχαμε χρέος να επιτύχουμε και να πορευθούμε τον δρόμο της Ευρώπης, γι' αυτό απαιτήθηκε προσπάθεια και εθνική κινητοποίηση. Η χώρα μας δεν επιτρεπόταν να συνεχίζει να αποτελεί παράδειγμα χώρας όπου η οικονομική πρόοδος σχετιζόταν θετικά με το δημοκρατικό έλλειμμα κι αρνητικά με την παρουσία «μεγάλων πολιτικών ανδρών». (14)

3.5 ΣΤΗΝ ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΚΟΙΝΟ ΝΟΜΙΣΜΑ ΔΟΚΙΜΑΣΤΗΚΕ Η ΣΥΝΟΧΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Εκτός Μαδρίτης έμεινε το αμφιλεγόμενο σχέδιο σταθερότητας του Γερμανού Υπουργού Οικονομικών Τεό Βάιγκελ, που προέβλεπε πρόστιμα γι όσες χώρες μετείχαν στην τελική φάση της νομισματικής ένωσης, αλλά δεν εφάρμοζαν αυστηρή δημοσιονομική και νομισματική πολιτική.

Ενώ οι ηγέτες αποφάσιζαν για την τεχνική πλευρά της νομισματικής ένωσης, παρέμειναν ενεργοί οι παράγοντες που απειλούσαν να «εκτροχιάσουν» την πορεία προς την ενοποίηση :

Η οικονομική ύφεση στην Ευρώπη, βρισκόταν προ των πυλών και ενδέχεται να μετατρέψει την επίτευξη των κριτηρίων σύγκλισης σε Βατερλό των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων, ίσως και της γερμανικής σύγκλισης.

Οι Γάλλοι πολίτες, αρνούταν να θυσιαστεί το κοινωνικό κράτος στο βωμό του κοινού νομίσματος, ενώ επτά στους δέκα Γερμανούς συνέδεαν την εγκατάλειψη του μάρκου με το τέλος της ευημερίας και την αρχή της νομισματικής αστάθειας, που παρέπεμπε στις μελανές ημέρες της Γερμανίας των αρχών του αιώνα.

Οι αποφάσεις της Μαδρίτης υποδήλωναν «μειωμένη επαφή των ηγετών με το περιβάλλον» αν δεν είχαν ληφθεί υπό εξαιρετική πίεση, εκτός των χρηματαγορών, που εμφάνιζαν «νευρικότητα» μπροστά στις ενδεχόμενες παρεκκλίσεις, οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις είχαν να αντιμετωπίσουν την πίεση του ευρωπαϊκού οράματος, που είχε συνδεθεί από τις αρχές της δεκαετίας άρρηκτα με την νομισματική ένωση.

Το κοινό νόμισμα είναι ο τελευταίος κοινός στόχος των δεκαπέντε κι ειδικά των δύο «άσπονδων» εταίρων, Γαλλίας & Γερμανίας, που αποτελούν τον πυρήνα της Ένωσης. Όταν ο Φρανσουά Μιτεράν, τότε πρόεδρος της Γαλλίας, πρότεινε την ιδέα της νομισματικής ενοποίησης, η Γερμανία αποφάσισε να θυσιάσει το ισχυρό μάρκο, για να ενισχυθούν τα θεμέλια της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Όταν επικυρώθηκε η συνθήκη του Μάαστριχ, με τους δρακόντειους όρους εισαγωγής στη νομισματική ένωση που επέβαλε η Γερμανία, η Ευρωπαϊκή Ένωση είχε αποφασίσει να εγκαταλείψει ως ουτοπικούς τους στόχους της πολιτικής ένωσης, με τη μορφή ομοσπονδίας και της κοινής αμυντικής και

εξωτερικής πολιτικής, που είχαν αποτύχει παταγωδώς στον πόλεμο του Κόλπου.

Το κοινό νόμισμα, δικαίως ή όχι, αποτελεί την τελευταία ευκαιρία της Ευρώπης να δικαιολογήσει τον τίτλο της «ένωσης», γι' αυτό και θα προωθήθηκε με κάθε κόστος από τις κυβερνήσεις Γαλλίας και Γερμανίας. Πάντως οι ρεαλιστές επέμεναν ότι το χρονοδιάγραμμα δύσκολα θα τηρούταν, ενώ οι όροι της σύγκλισης δεν αποκλειόταν να αναπροσαρμοσθούν επί το ελαστικότερο, αν αυτό απαιτούνταν για να μετάσχει και η Γαλλία στο κοινό νόμισμα. (15)

3.6 Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΕΙΣ

Το τέλος του ψυχρού πολέμου μπορεί να ενίσχυσε τη συνολική ασφάλεια της Ευρώπης, αλλά παράλληλα της έφερε και μεγαλύτερη αστάθεια. Εξάλλου, τα υψηλά επίπεδα ανεργίας, οι εξωτερικές μεταναστευτικές πιέσεις, οι αύξουσες οικολογικές ανισορροπίες και η επέκταση του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος έχουν προκαλέσει απαίτηση για μεγαλύτερη ασφάλεια, η οποία δεν μπορεί να ικανοποιηθεί από τα κράτη-μέλη σε μεμονωμένη βάση.

Σ' έναν κόσμο αλληλεξάρτησης, η πραγματικότητα αυτή δημιουργεί προκλήσεις και ανοίγει νέες δυνατότητες για την Ένωση. Ωστόσο, δεν αρχίζουμε από το μηδέν. Κατά την τελευταία πενταετία, η Ευρώπη προσαρμόστηκε επιτυχώς στους μεταβαλλόμενους καιρούς. Το 1990, η Κοινότητα καλωσόρισε τα

δεκαεπτά εκατομμύρια Γερμανών που είχαν ζήσει από την άλλη πλευρά του Τείχους του Βερολίνου.

Η Συνθήκη του Μάαστριχ χάραξε με επιτυχία τον δρόμο που θα ακολουθούσε η Ε.Ε. για να αντιμετωπίσει τις μεταβολές. Ίδρυσε μία Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία είναι πιο κοντά στους πολίτες της. Χάραξε την πορεία για την καθιέρωση ενιαίου νομίσματος και πρότεινε μια στρατηγική οικονομικής ολοκλήρωσης βασισμένη στη σταθερότητα των τιμών, η οποία ενισχύει την ανταγωνιστικότητα και συμβάλλει στην ανάπτυξη της οικονομίας της.

Άνοιξε το δρόμο για μία κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική της ασφάλειας και επιχείρησε να δημιουργήσει μια περιοχή ελευθερίας και δημόσιας ασφάλειας.

Από τότε και σε πολύ δύσκολες οικονομικές περιστάσεις, η Ευρωπαϊκή Ένωση μπόρεσε να λάβει έγκαιρα αποφάσεις για την περαιτέρω πορεία της, σύμφωνες με τις ανάγκες : συμφώνησε όσον αφορά την έκβαση του Γύρου Ουρουγουάης, πέτυχε συμφωνία για τα οικονομικά της Ένωσης έως το 1999 και διευρύνθηκε με την προσχώρηση τριών νέων μελών.

Αλλά όλα αυτά δεν αρκούν. Οι ευρωπαίοι αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων είχαν ήδη προσδιορίσει τα μέτρα που απαιτούνταν για την ανάπτυξη της στρατηγικής της Ευρώπης για την αντιμετώπιση των μεταβαλλόμενων συνθηκών του καιρού μας :

- (1) τη Διάσκεψη του 1996,
- (2) τη μετάβαση στο ενιαίο νόμισμα,
- (3) τη διαπραγμάτευση νέας δημοσιονομικής συμφωνίας,

- (4) την πιθανή αναθεώρηση ή επέκτασης της Συνθήκης των Βρυξελλών για την ίδρυση της Δ.Ε.Ε. και τέλος τον πιο φιλόδοξο στόχο,
- (5) τη διεύρυνση της Ένωσης με την προσχώρηση των συνδεδεμένων χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, συμπεριλαμβανομένων των Βαλτικών κρατών της Κύπρου και της Μάλτας.

Η προσεχής διεύρυνση προσφέρει μια μεγάλη ευκαιρία για την επίτευξη της πολιτικής επανένωσης της Ευρώπης. Η διεύρυνση αυτή δεν είναι εύκολο εγχείρημα, θα πρέπει να εκτιμηθεί ο αντίκτυπος της στην ανάπτυξη των πολιτικών της Ένωσης η οποία θα απαιτήσει προσπάθειες από μέρους τόσο των υποψηφίων όσο και των παρόντων μελών της Ένωσης, το βάρος των οποίων θα πρέπει να μοιραστεί δίκαια. ⁽¹⁶⁾

3.6.1 Η ΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΟΥ 1996

Η Διάσκεψη του 1996, υπήρξε σημαντικό βήμα στη διαδικασία αυτή, αλλά δεν είναι παρά ένα βήμα. Η Συνθήκη του Μάαστριχ, ήδη προέβλεπε ότι πρέπει να συγκληθεί το 1996, μια Διάσκεψη περιορισμένου αντικειμένου.

Οι αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων επεσήμαναν ότι κεντρικό ζήτημα της Διάσκεψης είναι η ανάγκη να γίνουν θεσμικές μεταρρυθμίσεις, για να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα, η δημοκρατικότητα και η διαφάνεια της Ένωσης. Μ' αυτό πνεύμα προσπαθήσαμε να επισημάνουμε τις βελτιώσεις που απαιτούνται ώστε να εκσυγχρονισθεί η Ένωση και να προετοιμαστεί για την προσεχή διεύρυνση.

Κρίνουμε ότι η Διάσκεψη πρέπει να ασχοληθεί κυρίως με τις απαιτούμενες μεταβολές, χωρίς να επιχειρήσει πλήρη αναθεώρηση της Συνθήκης.

Στα πλαίσια αυτά, πρέπει να επιτευχθούν αποτελέσματα σε τρεις κυρίως τομείς

:

- Να αποκτήσει η Ευρώπη περισσότερο νόημα για τους πολίτες της.
- Να δοθεί η δυνατότητα στην Ένωση να λειτουργήσει καλύτερα και αν προετοιμαστεί για τη διεύρυνση.
- Να δοθούν στην Ένωση μεγαλύτερες δυνατότητες για εξωτερική δράση ⁽¹⁶⁾

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- (1) Εφημερίδα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ : Δευτέρα 28-10-1996, Κείμενο Συριόπουλος
Γ. Ανάλυση ΟΝΕ, σελ. 14 – 16
- (2) Ένωση Ελληνικών Τραπεζών : «ΕΥΡΩ: ΟΙ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΕΣ ΚΑΙ
ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΤΟΜΕΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΝΕ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩ». Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα –
Κομοτηνή, Μάρτιος 1998. ΣΕΛ. 22- 38
- (3) Κανελλόπουλου Παν. «Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης» Εκδ.
Σάκκουλα 1999, σελ. 147 – 154
- (4) Ευρωπαϊκή Έκφραση – Απρίλιος 1995, σελ. 29
- (5) Εφημερίδα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ : Πέμπτη 17/08/1995, «Η άνοδος του
δολαρίου, δημιουργεί ανησυχίες» σελ. 14
- (6) Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, ό.π. σελ. 11-26
- (7) Εφημερίδα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ : Τετάρτη 01-02-1995, Η τράπεζα της
Αγγλίας Αμφισβητεί το Ενιαίο Νόμισμα για το 1997, σελ. 8
- (8) Εφημερίδα «Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο» Ιούνιος 1995, σελ. 4-12
- (9) Ευρωπαϊκή Έκφραση – Ιανουάριος 1994, Αλεξ. Νικολαΐδης, Στέλεχος
του ΧΑΑ – Οικονομολόγος
- (10) Το ΒΗΜΑ της Κυριακής (31-12-1995) : «Η Ελλάδα μπροστά στην
Ο.Ν.Ε. Τι μέτρα πρέπει να παρθούν για την ένταξή μας στην ΟΝΕ»
σελ. 11-12
- (11) Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος «ΕΥΡΩ: ΕΝΑ ΝΟΜΙΣΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΕΥΡΩΠΗ» Φιλ.Δ. Σαχινίδης, Γκίκας Α. Χαρδουβέλης, σελ. 35-43
- (12) Εφημερίδα «ΕΠΕΝΔΥΤΗΣ» (07-08-1995) : «Η Ελλάδα εκτός ΟΝΕ»

σελ.8

(13) Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ, Κυριακή 31-12-1995 : ό.π. σελ.

12

(14) Εφημερίδα ΕΠΕΝΔΥΤΗΣ (24-12-1995) : «Ενέργειες που θα
εξασφαλίσουν επιτυχή πορεία της Ελλάδας», σελ. 8

(15) Εφημερίδα ΕΠΕΝΔΥΤΗΣ (24-12-1995) , ό.π. σελ. 9

(16) Εφημερίδα ΕΠΕΝΔΥΤΗΣ (25-11-1995) : «Η ώρα της Αλήθειας για την
Ευρωπαϊκή Οικονομία» σελ. 7

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ΕΥΡΩΠΗ ΤΟΥ ΑΥΡΙΟ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΤΟ ΕΥΡΩ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ

Άνδρες και γυναίκες σήμερα στην Ευρώπη αισθάνονται περισσότερο από κάθε άλλη φορά την ανάγκη να υπάρξει ένα κοινό σχέδιο. Για ολοένα περισσότερους Ευρωπαίους, ωστόσο, η λογική της κοινοτικής ολοκλήρωσης δεν είναι καθόλου αυτονόητη. Η αντίφαση αυτή αποτελεί μία πρώτη πρόκληση.

Όταν ιδρύθηκαν οι ευρωπαϊκές κοινότητες, εδώ και σαράντα περίπου χρόνια, ήταν σαφής η ανάγκη ενός κοινού εγχειρήματος, γιατί υπήρχε η επίγνωση ότι η Ευρώπη είχε αποτύχει κατά το πρώτο ήμισυ του αιώνα.

Σήμερα, μισό σχεδόν αιώνα αργότερα, οι διαδοχικές διευρύνσεις της Ένωσης, ο πολλαπλασιασμός των καθηκόντων της, ο πολύπλοκος χαρακτήρας της και το μέγεθος των σύγχρονων προβλημάτων δυσκολεύουν ιδιαίτερα τη συνειδητοποίηση της πραγματικής σημασίας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και της συνεχιζόμενης αναγκαιότητάς της.

Δεχόμαστε ότι η πολυπλοκότητα είναι το τμήμα που καταβάλλει η Ευρώπη για την προστασία της πολλαπλής μας ταυτότητας. Έχουμε την πεποίθηση ότι αυτό το δημιούργημα της πολιτικής ευφυΐας της Ευρώπης, έχει παράσχει μια ιδιαίτερη και ανεκτίμητη συμβολή : την **ειρήνη** και την **ευημερία** που βασίζονται σ' ένα ορισμό κοινών συμφερόντων και ενεργειών που δεν είναι αποτέλεσμα των κάθε συσχετισμών δυνάμεων, αλλά ενός κοινού σώματος δικαίου που όλοι αποδέχονται.

Η Ευρώπη έχει πλέον αλλάξει εξαιτίας της επιτυχίας που σημείωσε η Ένωση. Όλα τα ευρωπαϊκά κράτη που ανακτούν την ελευθερία τους επιθυμούν να γίνουν μέλη ή να συνεργασθούν στενότερα με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, στη Δυτική Ευρώπη επικρατεί αυξανόμενη δυσθυμία του κοινού, παρά τη συμβολή της Ένωσης σε μία περίοδο ειρήνης και ευημερίας. Ύστερα απ' αυτό πρέπει να εξηγήσουμε γιατί η Ευρώπη, παραμένει και για μας απαραίτητη.

Ένας λόγος είναι ότι ο υπόλοιπος κόσμος έχει επίσης αλλάξει τα **αγαθά**, τα **κεφάλαια** και οι **υπηρεσίες** ρέουν πλέον παγκόσμια σε μία όλο και πιο **ανταγωνιστική αγορά**. Οι τιμές ορίζονται σε παγκόσμια κλίμακα. Η ευημερία της σημερινής και της αυριανής Ευρώπης εξαρτάται από την ικανότητα να επιτύχει στην παγκόσμια αγορά. ⁽¹⁾

Οι τιμές μετατροπής των νομισμάτων των 11 πρώτων χωρών της ζώνης του ευρώ καθορίστηκαν αμετάκλητα στις 31/12/1998. Από την ημερομηνία αυτή, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Ευρωπαϊκό Σύστημα των Κεντρικών Τραπεζών ασκούν πλήρως τις αρμοδιότητές τους.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στη Σύνοδο Κορυφής των Βρυξελλών, το Μάιο του 1998, ενέκρινε τελικά τη μέθοδο των κεντρικών διμερών ισοτιμιών για τον καθορισμό των σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών. Από τις 16/3/1998, ημερομηνία εισόδου της δραχμής στο Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα, η κεντρική ισοτιμία της δραχμής ορίστηκε 357 δραχμές για 1 ECU. Μετά την έναρξη του Τρίτου Σταδίου, η κεντρική ισοτιμία της δραχμής έναντι του ευρώ

διαμορφώθηκε στις 353,109 δραχμές, ενώ το Ιανουάριο του 2000, η κεντρική ισοτιμία δραχμής και ευρώ «κλειδώθηκε» στις 340,75 δραχμές. ⁽²⁾

4.1 ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗΣ

ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΤΟΚΙΑ ΣΤΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Σύμφωνα με το Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ) (αρθ.105παρ.1) πρωταρχικός στόχος είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών, γεγονός που θα επιτευχθεί με την κατοχύρωση της οικονομικής και πολιτικής ανεξαρτησίας του ΕΣΚΤ.

Λόγω των αυστηρών αντιπληθωριστικών προδιαγραφών που σχεδιάζονται για το ευρώ, το σπουδαιότερο μακροοικονομικό αποτέλεσμα θα είναι η μόνιμη διατήρηση νομισματικής σταθερότητας. Το άμεσο όφελος για την κοινωνία και τους πολίτες θα είναι η εξάλειψη του «φόρου πληθωρισμού», ο οποίος διαβρώνει την αγοραστική δύναμη των χρηματικών εισοδημάτων, αποθαρρύνει την αποταμίευση και στρεβλώνει τη λειτουργία των σχετικών τιμών ως μηχανισμού μετάδοσης πληροφοριών.

Η σύγκλιση του πληθωρισμού στις χώρες της Νομισματικής Ένωσης θα οδηγήσει μεταξύ άλλων και σε σύγκλιση των επιμέρους εθνικών επιτοκίων. Οι διαφορές επιτοκίων ομολόγων Δημοσίου που παρατηρούνται μεταξύ των χωρών με διαφορετικό εθνικό νόμισμα οφείλονται κυρίως :

- (1) Στις διαφορετικές προσδοκίες των αγορών για την πορεία της εξωτερικής ισοτιμίας των διαφόρων νομισμάτων και στο ασφάλιστρο συναλλαγματικού κινδύνου
- (2) Στο διαφορετικό ασφάλιστρο πιστωτικού κινδύνου και άλλων κινδύνων αγοράς που εμπεριέχουν τα επιτόκια δανεισμού στις διάφορες επιμέρους χώρες
- (3) Στο διαφορετικό ασφάλιστρο ρευστότητας το οποίο εξαρτάται από το μέγεθος της αγοράς, την παρουσία και την ποικιλία των προσφερομένων εργαλείων για αντιστάθμιση κινδύνων καθώς και το βαθμό τμηματοποίησης της αγοράς.

Με την εξάλειψη των συναλλαγματικών κινδύνων, που συνεπάγεται η χρήση ενιαίου νομίσματος, θα καταργηθεί η πρώτη από τις τρεις αυτές πηγές αποκλίσεων των επιτοκίων. Αλλά και οι επιδράσεις της δεύτερης πηγής θα περιοριστούν στο ελάχιστο, καθώς και οι κανόνες που θα διέπουν τη δημοσιονομική πολιτική των χωρών της Νομισματικής Ένωσης στο Τρίτο Στάδιο θα έχουν ως αποτέλεσμα τη διαμόρφωση ισοσκελισμένων μεσοπρόθεσμα προϋπολογισμών και τη συνεχή υποχώρηση του δημόσιου χρέους σε όλες τις χώρες. Η επίδραση της τρίτης πηγής αποκλίσεων (το ασφάλιστρο ρευστότητας) θα εξαρτηθεί από το βαθμό ενσωμάτωσης των τοπικών αγορών στην ενιαία ευρωπαϊκή κεφαλαιαγορά, αναμένεται όμως το ασφάλιστρο ρευστότητας να είναι υψηλότερο στις περιφερειακές κεφαλαιαγορές.⁽³⁾

Τα προαναφερθέντα συνηγορούν υπέρ της άποψης ότι στη Νομισματική Ένωση τα ασφάλιστρα κινδύνου και ρευστότητας θα είναι παρεμφερή και θα συγκλίνουν προς τα κάτω. Κατά συνέπεια, μικρές θα είναι και οι διαφορές στα επιτόκια των ομολόγων Δημοσίου των επιμέρους συμμετεχουσών χωρών. Το πλεονέκτημα αυτό θα είναι ιδιαίτερα σημαντικό, για χώρες με σχετική εμπειρία υψηλών πραγματικών επιτοκίων, τα οποία στο παρελθόν συνιστούσαν σημαντικό ανταγωνιστικό μειονέκτημα έναντι των εμπορικών εταίρων τους και αποτελούσαν σοβαρό ανασταλτικό παράγοντα των επενδύσεων, της παραγωγής και της απασχόλησης. ⁽⁴⁾

4.1.2 ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΕΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΣΜΑ

Η εισαγωγή του ευρώ έλαβε χώρα υπό συνθήκες υψηλής ανεργίας και δυσλειτουργίας των αγορών εργασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό έχει ως συνέπεια, για σημαντικό αριθμό Ευρωπαίων πολιτών, ο στόχος της Νομισματικής Ενοποίησης να ταυτιστεί με την αύξηση της ανεργίας. Θεωρείται, πως η αυστηρή οικονομική πολιτική, που ακολούθησαν οι χώρες για να διασφαλίσουν την οικονομική σύγκλιση ώστε να ικανοποιηθούν οι συνθήκες επιτυχούς μετάβασης στο ενιαίο νόμισμα, ευθύνεται για την παρατηρούμενη ανεργία.

Οι εμπειρικές μελέτες όμως, στην πλειοψηφία τους διαπιστώνουν ότι η παρατηρούμενη ανεργία στην Ευρώπη είναι διαρθρωτικού χαρακτήρα κι όχι το

αποτέλεσμα κυκλικών διακυμάνσεων ή αυστηρής δημοσιονομικής και αντιπληθωριστικής πολιτικής.

Ο канаδός οικονομολόγος Mundell στην οικονομική του θεωρία αναφέρει πώς όταν οι πραγματικοί μισθοί σε μια νομισματική ένωση δεν προσαρμόζονται εύκολα, τότε για να είναι αποτελεσματική η ένωση, θα πρέπει η κινητικότητα των εργαζομένων εντός των ορίων της να είναι υψηλή ή ο ομοσπονδιακός προϋπολογισμός να μπορεί να λειτουργήσει σταθεροποιητικά, αναδιανέμοντας τις φορολογικές εισφορές των μη πληγεισών προς τις πληγεισες περιοχές.

Οι γλωσσικές διαφορές των κρατών – μελών της Ε.Ε συνιστούν σημαντικό παράγοντα στην κινητικότητα των εργαζομένων, από την άλλη πλευρά πάλι παράγοντες που περιορίζουν την κινητικότητα των εργαζομένων στην Ευρώπη, σχετίζεται με τη λειτουργία της κτηματαγοράς και των διαφορών των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης. Τέλος, όσον αφορά τον προϋπολογισμό της ΕΕ δεν πρόκειται να αυξηθεί σύντομα. Επομένως οι χώρες θα πρέπει να περιοριστούν στη χρήση της εθνικής δημοσιονομικής πολιτικής ως εργαλείου εξομάλυνσης των διαταραχών.

Ο προβληματισμός των πολιτών της Ευρώπης για την απασχόληση στη Νομισματική Ένωση συνέβαλε ώστε στη Διακυβερνητική Διάσκεψη του Άμστερνταμ οι ευρωπαίοι ηγέτες να καταλήξουν σε συγκεκριμένες προτάσεις αναφορικά με το θέμα των πολιτικών απασχόλησης. Οι προτάσεις αυτές ενσωματώθηκαν στην συνθήκη του Άμστερνταμ συνιστώντας ενεργότερη ανάμειξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε θέματα εργασιακής πολιτικής (άρθρο 128).⁽⁵⁾

4.2 ΜΙΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗΣ

Το σημαντικότερο επιχείρημα υπέρ του ενιαίου νομίσματος σε σχετική μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, είναι ότι αποτελεί απαραίτητο συμπλήρωμα της ενιαίας αγοράς. Η καθιέρωσή του θα μεγιστοποιήσει τα οικονομικά πλεονεκτήματα που απορρέουν από αυτήν. Το ενιαίο νόμισμα θα επιτρέψει στις επιχειρήσεις να μειώσουν τις συναλλαγματικές τους δαπάνες και απαλλάσσει τους πολίτες της Ενωμένης Ευρώπης από τις συνεχείς μετατροπές νομισμάτων. Επιπλέον, υπάρχει σημαντική επιδίωξη το ευρώ να αποκτήσει κύρος ανάλογο με εκείνο του δολαρίου και του γιεν, με όλα τα συνεπαγόμενα οφέλη για τα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης

4.2.1 Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΣΜΑ

4.2.1.1 Τα οφέλη των βιομηχανικών επιχειρήσεων από την καθιέρωση του ενιαίου νομίσματος

Το πλέον προφανές όφελος για τις επιχειρήσεις από το ενιαίο νόμισμα είναι η εξάλειψη του συναλλαγματικού κινδύνου και η μείωση των δαπανών για αγοραπωλησίες συναλλάγματος και για κάλυψη από συναλλαγματικούς κινδύνους. Πρόσθετο όφελος θα έχουν οι επιχειρήσεις από τη δυνατότητα να αποφασίζουν σε ποια χώρα θα εγκαταστήσουν φυσικό κεφάλαιο για την παραγωγή προϊόντων, χωρίς να ανησυχούν για συναλλαγματικές μεταβολές. Επιπλέον, τιμολόγηση ομοειδών προϊόντων σε ενιαίο νόμισμα, ανεξάρτητα από τον τόπο παραγωγής, θα διευκολύνει τις επιχειρήσεις στην αναζήτηση νέων αγορών και νέων ευκαιριών. Ακόμη το κόστος χρηματοδότησης θα μειωθεί

αισθητά, λόγω διεύρυνσης της αγοράς κεφαλαίων, αύξησης του ανταγωνισμού στον πιστωτικό τομέα και σύγκλισης των επιτοκίων σε σχετικώς χαμηλά επίπεδα λόγω των δημοσιονομικών και νομισματικών κανόνων της Νομισματικής Ένωσης.

Η ελληνική βιομηχανία στη συντριπτική της πλειοψηφία έχει τοποθετηθεί υπέρ του ενιαίου νομίσματος. Όπως είναι γνωστό, οι ελληνικές επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν υψηλότερο κόστος χρηματοδότησης σε σχέση με τις επιχειρήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, γεγονός που τις θέτει εκ προοιμίου σε μειονεκτική θέση. Η εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος θα τείνει να εξαλείψει τις διαφορές στο κόστος δανεισμού μεταξύ των επιχειρήσεων. Η μείωση του κόστους των κεφαλαίων θα συντελέσει στην αύξηση των επενδύσεων.

4.2.1.2 Το κόστος των βιομηχανικών επιχειρήσεων από την καθιέρωση του ενιαίου νομίσματος

Το κόστος για τις βιομηχανίες από την καθιέρωση του ενιαίου νομίσματος πηγάζει κυρίως από τις αλλαγές που θα κάνουν οι επιχειρήσεις ως αποτέλεσμα της καθιέρωσής του. Οι αλλαγές θα αφορούν, για παράδειγμα, τα συστήματα πληροφορικής, την τροποποίηση των εντύπων, των συμβολαίων που συνάπτονται, των συστημάτων μισθοδοσίας, τη διαχείριση των ταμειακών εισροών, τη χρηματοπιστωτική πολιτική και το λογιστικό σύστημα. Οι ελληνικές βιομηχανίες θα επιβαρυνθούν, όπως όλες οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, με το κόστος της προετοιμασίας για την υιοθέτηση του ευρώ. Επίσης, η ελληνική βιομηχανία θα επιβαρυνθεί με το κόστος προσαρμογής της στο ανταγωνιστικό περιβάλλον της ενιαίας αγοράς. Όπως είναι γνωστό, η απώλεια του εργαλείου

των υποτιμήσεων θα στερήσει από τις ελληνικές επιχειρήσεις τη δυνατότητα επηρεασμού της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων τους μέσω των υποτιμήσεων. Αυτό το κόστος αναμένεται να είναι μικρό αφού για αρκετά χρόνια, οι ελληνικές επιχειρήσεις υποχρεώθηκαν να προβούν σε αναδιαρθρώσεις που βελτιώνουν την ανταγωνιστικότητά τους, καθώς η διολίσθηση της δραχμής έναντι των κυριότερων ευρωπαϊκών νομισμάτων υπολείπεται του διαφορικού πληθωρισμού.

Συνεπάγεται όμως κόστος, για την ελληνική επιχείρηση και η καθυστερημένη ένταξη της Ελλάδος αφού για όσο χρονικό διάστημα η Ελλάδα μένει εκτός Νομισματικής Ένωσης, οι επιχειρήσεις θα υφίστανται υψηλότερο κόστος χρηματοδότησης έναντι των ευρωπαϊκών, ενώ ταυτόχρονα δεν θα μπορούν να εκμεταλλευτούν τα απορρέοντα από το ενιαίο νόμισμα οφέλη. ⁽⁶⁾

4.2.2 ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΣΜΑ

4.2.2.1 Τα οφέλη των εμπορικών επιχειρήσεων από την καθιέρωση του ενιαίου νομίσματος

Τα οφέλη από το ενιαίο νόμισμα για τον τομέα του εμπορίου πηγάζουν κυρίως από την :

- (1) Αύξηση του ενδοευρωπαϊκού εμπορίου ως αποτέλεσμα της εξαφάνισης των συναλλαγματικών κινδύνων. Αν και δεν μπορεί να μετρηθεί με απόλυτη επιστημονική ακρίβεια πόσο επηρεάζεται το διεθνές εμπόριο από τις συναλλαγματικές διακυμάνσεις, μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής επισημαίνει ότι οι βραχυπρόθεσμες συναλλαγματικές διακυμάνσεις μπορούν να οδηγήσουν σε μείωση του όγκου εμπορικών συναλλαγών, ενώ οι

μεσοπρόθεσμες διακυμάνσεις μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά τις διασυννοριακές ανταλλαγές. (European Commission, 1995).

(2) Επιλογή του χώρου εγκατάστασης των εμπορικών επιχειρήσεων με οικονομικά κριτήρια, χωρίς να υπεισέρχονται στους υπολογισμούς οι αβεβαιότητες που συνδέονται με το συναλλαγματικό καθεστώς.

(3) Μείωση του κόστους λειτουργίας των εμπορικών επιχειρήσεων ως αποτέλεσμα της εξοικονόμησης των δαπανών συναλλαγής σε πολλαπλά νομίσματα. Το κόστος αυτό είναι αρκετά υψηλό και, σύμφωνα με μελέτη της Κοινότητας (European Commission 1990) για τις μικρές επιχειρήσεις αντιπροσωπεύει το 30% των κερδών στις συναλλαγές τους με άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Οι ελληνικές εμπορικές επιχειρήσεις προσδοκούν πολλά οφέλη από την καθιέρωση του ευρώ και έχουν τοποθετηθεί θετικά υπέρ του ενιαίου νομίσματος. Το μεγαλύτερο όφελος από την καθιέρωση του ευρώ αναμένεται να προκύψει από τη μείωση του κόστους των συναλλαγών σε διαφορετικά νομίσματα. Το κόστος αυτό είναι μεγαλύτερο για τις σχετικά μικρότερες ελληνικές επιχειρήσεις και επηρεάζει αρνητικά την κερδοφορία τους. ⁽⁷⁾

4.2.2.2 Το κόστος για τις εμπορικές επιχειρήσεις από την καθιέρωση του ενιαίου νομίσματος

Οι εμπορικές επιχειρήσεις, όπως και οι βιομηχανικές αντιμετώπισαν το έμμεσο κόστος αλλαγής λογισμικού και των ταμειακών μηχανών, της ενημέρωσης των πελατών κ.α. Επίσης, αντιμετώπισαν και το πρόσθετο κόστος μετατροπής τους συστήματος τιμολόγησης. Όπως είναι γνωστό, σε κάθε προϊόν αναγράφεται η

τιμή του, πολλές φορές, η τιμή ανά μονάδα βάρους. Συνεπώς, στη διάρκεια των εκπτώσεων υπήρξαν τέσσερις τιμές. Με την επικράτηση του ευρώ, υπάρχουν οκτώ τιμές στα προϊόντα – στη διάρκεια των προσφορών -. Το ανωτέρω γεγονός συνεπάγεται μεγάλο κόστος για τις επιχειρήσεις, ιδιαίτερα για τις μικρότερες, παρουσιάζοντας θέμα απασχόλησης πρόσθετου προσωπικού για την αναγραφή των τιμών. ⁽⁸⁾

4.2.3 Ο ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΣΜΑ

4.2.3.1 Τα οφέλη των τραπεζών από την καθιέρωση του ενιαίου νομίσματος

Ο τραπεζικός τομέας είναι εκείνος που χωρίς αμφιβολία γνώρισε τις πιο σημαντικές αλλαγές από την καθιέρωση του ευρώ. Η καθιέρωση του ευρώ προκάλεσε αλλαγές συνθηκών λειτουργίας και νέες ευκαιρίες ανάπτυξης του τραπεζικού τομέα, μιας και κατέστησε πιο ανταγωνιστικό το περιβάλλον στο οποίο λειτουργούν οι τράπεζες.

Ο αυξημένος ανταγωνισμός οδήγησε σε μεγαλύτερη σύγκλιση τιμών των τραπεζικών υπηρεσιών, καθώς πλέον οι πελάτες των τραπεζών (ιδιώτες, επιχειρήσεις, επενδυτές) μπορούν πλέον να συγκρίνουν άμεσα τις τιμές υπηρεσιών των διαφόρων ευρωπαϊκών τραπεζικών ιδρυμάτων.

Τα οφέλη των τραπεζών από την καθιέρωση του ευρώ είναι σημαντικά και ήταν αποτέλεσμα τόσο της διεύρυνσης όσο και της εμβάθυνσης των ευρωπαϊκών χρηματοπιστωτικών αγορών. Η Νομισματική Ένωση, αφορά πληθυσμό πολύ υψηλότερο από εκείνον των Η.Π.Α. Η ανάπτυξη λοιπόν, της οικονομικής δραστηριότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε συνδυασμό με το σταθερό

μακροοικονομικό περιβάλλον έδωσε και θα δώσει και στο μέλλον νέα ώθηση στις τραπεζικές δραστηριότητες.

4.2.3.2 Το κόστος των τραπεζών από την καθιέρωση του ενιαίου νομίσματος

Ο αυξανόμενος ανταγωνισμός και η συγκεντροποίηση του τραπεζικού συστήματος εντάθηκε ακόμη περισσότερο με την εισαγωγή του ευρώ. Η δημιουργία του ενιαίου νομισματικού χώρου ενίσχυσε την τάση των συγχωνεύσεων, εξαγορών και στρατηγικών συνεργασιών στον τραπεζικό τομέα. Το κόστος που συνεπάγεται για τις τράπεζες η εισαγωγή του ευρώ μπορεί να διαχωριστεί σε κόστος : **α) προσαρμογής** και **β) κόστος που απορρέει από τη μείωση των εσόδων.**

α) Παρά το υψηλό κόστος προσαρμογής (σε σχετική έρευνα της Τραπεζικής Ομοσπονδίας της Ε.Ε το 1995, το κόστος αυτό υπολογίστηκε σε 8 έως 10 δεις. Ευρώ) οι μεγάλες ευρωπαϊκές τράπεζες υπήρξαν από τους πιο ένθερμους υποστηρικτές της Νομισματικής Ένωσης. Η εκτίμηση αυτή στηρίχτηκε στην υπόθεση ότι η μετάβαση θα γινόταν σε μία φάση. Λαμβάνοντας υπόψη όμως, πως ο τραπεζικός τομέας τηρούσε λογαριασμούς σε δύο νομίσματα καθ' όλη τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, το κόστος προσαρμογής θα έφτανε στο 2% του ετήσιου λειτουργικού κόστους για μία περίοδο 4 ή 5 ετών. (Davies, 1997)

Η καθιέρωση του ευρώ επιβάρυνε τις τράπεζες με σημαντικό κόστος για την τεχνολογική προσαρμογή των συστημάτων πληροφορικής, των συστημάτων πληρωμών, των αυτόματων ταμειολογιστικών μηχανών, αλλά και για την

ενημέρωση της πελατείας τους και τη μετατροπή των συμβάσεων. Ένα άλλο σημαντικό κόστος που υπέστησαν οι τράπεζες σχετίζεται με τη συλλογή, απόσυρση και αντικατάσταση των εθνικών χαρτονομισμάτων και κερμάτων.

Κατά το διάστημα της Τρίτης Φάσης, κατά το οποίο έπρεπε να αποσυρθεί το υφιστάμενο απόθεμα χαρτονομισμάτων, στην περίπτωση της Ελλάδας ανέρχεται σε όγκο 750 κυβικών μέτρων και βάρος 644,5 τόνων, ενώ τα ελληνικά – δραχμικά κέρματα έχουν βάρος 15.035 τόνων. Τα ανωτέρω αναφερόμενα μεγέθη δηλώνουν το κόστος συλλογής, μεταφοράς και αποθήκευσης των υπό απόσυρση κερμάτων και χαρτονομισμάτων.

β) Με την καθιέρωση του ευρώ καταργήθηκαν οι προμήθειες των τραπεζών για αγοραπωλησίες συναλλάγματος, που αποτελούν μία από τις βασικές τραπεζικές δραστηριότητες. Σύμφωνα με σχετική έρευνα της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών (1997) τα καθαρά έσοδα από αγοραπωλησίες συναλλάγματος θα μειωθούν κατά 10% περίπου. Η εξάλειψη των 12 ευρωπαϊκών νομισμάτων και η ενσωμάτωση τους σε ένα το Ευρώ, επηρέασε και τα έσοδα από τις λειτουργίες ως ανταποκρίτριες τράπεζες, καθώς οι λογαριασμοί που διατηρούσαν οι τράπεζες σε άλλες χώρες για το διακανονισμό διασυνοριακών πληρωμών είχαν λόγο ύπαρξης μετά τη φυσική κυκλοφορία του ευρώ.

Με την εκμηδένιση των συναλλαγματικών κινδύνων οι επιχειρήσεις – για τις εμπορικές συναλλαγές τους στην Ένωση – δεν έχουν πλέον ανάγκη να προστατευθούν από τις διακυμάνσεις των ευρωπαϊκών νομισμάτων, προκαλώντας έτσι πτώση των προμηθειών που εξασφαλίζουν οι τράπεζες από τέτοιου είδους συναλλαγές. Οι απώλειες από αυτή την πηγή εσόδων θα είναι

σημαντικές αφού οι συναλλαγές αυτές με την έναρξη εφαρμογής του ευρώ, μηδενίστηκαν. Μια άλλη απώλεια εισοδήματος για τις τράπεζες προέρχεται από τη μείωση της ζήτησης προϊόντων για την κάλυψη από τις διακυμάνσεις των επιτοκίων. Η μείωση των ρυθμών πληθωρισμού στη Νομισματική Ένωση θα οδηγήσει και στο μέλλον σε μείωση της διακύμανσης του πληθωρισμού και κατ' επέκταση των επιτοκίων, με συνέπεια οι ανάγκες κάλυψης από τις διακυμάνσεις αυτές να είναι μικρές.

Επίσης, η εισαγωγή του ευρώ δημιούργησε μια τεράστια αγορά μετοχών, ομολόγων και παραγώγων, με μεγαλύτερο βάθος, εύρος και διαφάνεια σε σχέση με τις υπάρχουσες εθνικές αγορές. Η διεύρυνση της αγοράς κεφαλαίου έχει ως συνέπεια την αύξηση του μέσου μεγέθους νέων εκδόσεων, αυξάνοντας τη ρευστότητα της αγοράς. Η συνεπαγόμενη μείωση του κόστους συναλλαγών σε συνδυασμό με τις χρηματοπιστωτικές και τεχνολογικές καινοτομίες συνέβαλλαν σημαντικά στη μείωση του κόστους πληροφόρησης των συναλλαγών μειώνοντας κατ' επέκταση τις ατέλειες της αγοράς. Ο συνδυασμός των παραπάνω παραγόντων συνέβαλλε στη μείωση του κλασικού διαμεσολαβητικού ρόλου των τραπεζών. Στην διευρυμένη ευρωπαϊκή αγορά, οι τράπεζες έχασαν το συγκριτικό πλεονέκτημα πληροφόρησης, ενώ ένα μεγάλο μέρος από τραπεζικά δάνεια προς τις επιχειρήσεις θα αντικαθίσταται από την απευθείας έκδοση ομολογιών από τις ίδιες τις εταιρίες.

Στην Ευρωπαϊκή Αγορά εξάλλου, υπάρχουν 32 χρηματιστήρια έναντι 12 στις Η.Π.Α., παρά το γεγονός πως με βάση το ΑΕΠ είναι ισοδύναμη της αγοράς των ΗΠΑ.

Αν και η ολοκλήρωση των ευρωπαϊκών χρηματιστηριακών αγορών δεν

πρόκειται να πραγματοποιηθεί με ανάλογους ρυθμούς με εκείνους των αγορών ομολόγων, παρ' όλα αυτά η τάση για περιορισμό του αριθμού τους ή η συνεργασία μεταξύ τους είναι αισθητή. Τα χρηματιστήρια παραγώγων της Φρανκφούρτης, του Παρισιού και της Ζυρίχης έχουν ήδη συνάψει συμφωνία συνεργασίας προκειμένου να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό από το χρηματιστήριο παραγώγων του Λονδίνου.

Κανείς δεν μπορεί να διαβλέψει με ακρίβεια που θα οδηγηθεί η ευρωπαϊκή τραπεζική αγορά. Ανάμεσα στις τάσεις που διαγράφονται, μπορούμε να οδηγηθούμε στο συμπέρασμα πώς βαδίζουμε προς τη δημιουργία : α) μεγάλων περιφερειακών τραπεζών, οι οποίες ξεφεύγουν από τα εθνικά όρια και αναπτύσσουν δραστηριότητα σε γειτονικές χώρες, β) πανευρωπαϊκών εξειδικευμένων τραπεζών, οι οποίες θα προσφέρουν συγκεκριμένες υπηρεσίες σε πανευρωπαϊκό επίπεδο και, γ) πανευρωπαϊκών τραπεζών, οι οποίες θα προσφέρουν όλων των ειδών τις τραπεζικές και χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες σε ολόκληρη την Ευρώπη. Ειδικότερα για τις ελληνικές τράπεζες, η εισαγωγή του ευρώ θα αποτελέσει επιπρόσθετη πρόκληση για εκσυγχρονισμό και βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών. ⁽⁹⁾

4.2.4 ΟΙ ΕΠΕΝΔΥΤΕΣ, ΟΙ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΣΜΑ

Πολλά οφέλη αναμένονται για τους επενδυτές από την καθιέρωση του ενιαίου νομίσματος. Η διεύρυνση της αγοράς κεφαλαίων και η εξάλειψη των συναλλαγματικών κινδύνων θα πολλαπλασιάσει τις επενδυτικές ευκαιρίες, επιτρέποντας έτσι τη διεύρυνση του χαρτοφυλακίου τους. Η διεύρυνση και η

ενοποίηση των ευρωπαϊκών αγορών των μετοχών έχει ως άμεση συνέπεια τόσο οι θεσμικοί επενδυτές όσο και οι απλοί ιδιώτες να επενδύουν ολοένα και περισσότερο κεφάλαια σε ευρωπαϊκές μετοχές. Η προσοχή των επενδυτών στρέφεται πλέον στους κλάδους και όχι στη χώρα προέλευσης των μετοχών. Επίσης, νομικοί περιορισμοί σχετικά με τη σύνθεση των χαρτοφυλακίων πολλών συνταξιοδοτικών ταμείων, που δεν επιτρέπουν επενδύσεις σε ονομαστικούς τίτλους σε ξένο νόμισμα, θα χάσουν την ισχύ τους και θα δώσουν τη δυνατότητα στα ταμεία να συμπεριλάβουν μετοχές από όλη τη ζώνη του ευρώ. Αλλά και για λόγους διασποράς κινδύνου, πολλά χαρτοφυλάκια θα συμπεριλάβουν στη σύνθεσή τους μετοχές κλάδων, που δεν έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα εντός των εθνικών ορίων. Η νομισματική σταθερότητα της ΟΝΕ κατέστησε τις μετοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ελκυστικές και στους επενδυτές από τρίτες χώρες.

Σημαντικές αλλαγές πραγματοποιούνται και στην ευρωπαϊκή αγορά ομολόγων. Σύμφωνα με τις αποφάσεις του Συμβουλίου της Μαδρίτης, οι τίτλοι του Δημοσίου που εκδόθηκαν μετά την έναρξη του Τρίτου Σταδίου εκφράζονταν σε ευρώ. Η πλειοψηφία όμως των χωρών της Ζώνης του Ευρώ είχε ανακοινώσει πως θα προβεί σε μετονομασία σε ευρώ όλων των κρατικών ομολόγων ακόμη και με ημερομηνία έκδοσης πριν την έναρξη του τρίτου Σταδίου. Οι αγορές ομολόγων σε ευρώ διευρύνθηκαν, μιας και το ευρώ διασφάλισε την εμπιστοσύνη των επενδυτών και των κυβερνήσεων ως νόμισμα που διαφυλάττει πλούτο. Σήμερα πλέον – μετά και τον πραγματοποιούμενο πόλεμο στο Ιράκ - το ευρώ ισχυροποιήθηκε έναντι του δολαρίου και εγκαθιδρύθηκε στην

συνείδηση των επενδυτών ως το νέο «νόμισμα καταφύγιο», τίτλο που κατείχε για πολλά χρόνια μόνο το δολάριο.

Το ευρώ υποκατέστησε το δολάριο στις διεθνείς αγορές ως νόμισμα καταφύγιο ή νόμισμα διακανονισμού συναλλαγών, ανεβάζοντας συνεχώς την τιμή του λόγω της αυξημένης ζήτησης του. ⁽¹⁰⁾

4.2.5 ΟΙ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΣΜΑ

Με την έναρξη κυκλοφορίας του νέου νομίσματος στις αγορές των έντεκα χωρών – μελών, οι καταναλωτές έπρεπε να εξοικειωθούν με το διαφορετικό μέγεθος, τις διαφορετικές παραστάσεις και τις υποδιαιρέσεις του. Για αρκετό χρονικό διάστημα (που ξεπέρασε τους αρχικά οριζόμενους έξι μήνες) οι καταναλωτές είχαν τη δυνατότητα να βλέπουν τις τιμές των προϊόντων και υπηρεσιών και στα δύο νομίσματα.

Τα οφέλη για τον καταναλωτή από το ενιαίο νόμισμα προκύπτουν από :

Την εξοικονόμηση των τραπεζικών προμηθειών για αγοραπωλησίες συναλλάγματος, κάθε φορά που ο πολίτης θέλει να ταξιδέψει στο εσωτερικό της Νομισματικής Ένωσης.

Τη μεγαλύτερη διαφάνεια όσον αφορά τις τιμές των προϊόντων. Οι καταναλωτές πλέον θα μπορούν σε κάθε χώρα να συγκρίνουν την τιμή που πληρώνουν για ένα προϊόν με την τιμή που πληρώνουν οι υπόλοιποι Ευρωπαίοι πολίτες. Πιθανότερο αποτέλεσμα αυτής της διαφάνειας θα είναι η αύξηση του ανταγωνισμού και η πτώση των τιμών.

Την εξοικονόμηση χρόνου. Οι επιχειρηματίες που ταξιδεύουν συνέχεια, δεν θα είναι πλέον υποχρεωμένοι να μετατρέπουν τα νομίσματα τους.

Τη σταθερότητα των τιμών. Οι αντιπληθωριστικές προδιαγραφές του ευρώ θα ωφελήσουν τον καταναλωτή καθώς θα μειωθεί στο ελάχιστο η διάβρωση της αγοραστικής δύναμης των εισοδημάτων, που συνεπάγεται ο πληθωρισμός.⁽¹¹⁾

4.3 Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΤΟΥ ΑΥΡΙΟ

Στη θετική πλευρά του ισοζυγίου, η ΟΝΕ θα αποστερήσει από του πολιτικούς τη δυνατότητα χρησιμοποίησης του εθνικού νομίσματος ως «εργαλείου» βραχυπρόθεσμης πολιτικής, όπως κάτι τέτοιο είχε συμβεί στο παρελθόν. Μία από τις φιλοδοξίες μας με την ένταξη μας στην ΟΝΕ είναι να οδηγηθούμε σε χαμηλά επιτόκια και χαμηλούς ρυθμούς πληθωρισμού που θα επιτρέψει στο μέλλον στην ελληνική επιχείρηση να ανταγωνισθεί «επί ίσοις όροις» με την αντίστοιχη Γερμανική ή Γαλλική.

Μερικές φορές ακούγεται το επιχείρημα ότι η ΟΝΕ θα αποστερήσει τις εθνικές κυβερνήσεις από τη δυνατότητα να ακολουθούν «ανεξάρτητη» οικονομική και νομισματική πολιτική και θα τις παρεμποδίσει από του να χρησιμοποιούν τα εργαλεία αυτά για να αντιμετωπίσουν κοινωνικά προβλήματα, όπως εκείνο της ανεργίας. Η θέση αυτή είναι ορθή ως προς το πρώτο σκέλος. Ως προς το δεύτερο σκέλος, οι εμπειρίες του παρελθόντος οδηγούν στο ασφαλές συμπέρασμα ότι μιας πολιτική «στήριξης» του βιοτικού επιπέδου και της

εργοδότησης μέσω του δανεισμού, και της διεύρυνσης των δημοσίων ελλειμμάτων και της υποτίμησης του εθνικού νομίσματος προσφέρουν προσωρινή ανακούφιση στα προβλήματα αυτά τα οποία σύντομα θα επανέρθουν σε πού οξύτερη μορφή. Αποτελεί αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι τις συνέπειες μιας οικονομικής πολιτικής που έχει βραχυπρόθεσμους στόχους υφίστανται – κατά κύριο λόγο – οι λαϊκές τάξεις οι οποίες δεν έχουν τη δυνατότητα να απορροφήσουν τους κραδασμούς και να αντιμετωπίσουν τις μακροχρόνιες δυσμενείς συνέπειες που προκαλεί μια τέτοια πολιτική.

Εκτιμάται επίσης, πως οι Ελληνικές επιχειρήσεις – λόγω του μικρού τους μεγέθους και της ευρηματικότητας των Ελλήνων επιχειρηματιών – θα μπορέσουν πολύ σύντομα να ανταγωνισθούν τις ξένες επιχειρήσεις, αν καταφέρουν να αποδεσμευτούν από τις βαριές αλυσίδες της Ελληνικής γραφειοκρατίας. Εν ονόματι νόμων και στόχων, η ελληνική επιχείρηση δυναστεύεται από πολύπλοκες γραφειοκρατικές υποχρεώσεις με συνέπεια να υποχρεώνεται να διαθέτει πολλαπλάσια προσπάθεια και έξοδα για να συμμορφωθεί με τις υποχρεώσεις αυτές, χωρίς πολλές να επιτυγχάνεται απόλυτα και ο στόχος.

Η Ελλάδα έχει ένα κοστολογικό πλεονέκτημα και η μελλοντικής της οικονομική ανάπτυξη θα πρέπει να εστιαστεί στην ελαφρά βιομηχανία και στις υπηρεσίες, εκεί δηλαδή όπου υπάρχει και η απαιτούμενη τεχνογνωσία και ένα συγκριτικό πλεονέκτημα. Τα περιοδικά ακούσματα περί «αποβιομηχάνισης» της χώρας επιβεβαιώνουν την έλλειψη κατανόησης μηχανισμών της οικονομίας γιατί η Ελλάδα δεν διαθέτει τις δομές που απαιτούνται για την ανάπτυξη βαριάς

βιομηχανίας, αλλά δεν αποτελεί και επιθυμητό στόχο δεδομένου των δυσμενών περιβαντολογικών συνεπειών που η βαριά βιομηχανία συνήθως συνεπάγεται.

Η εμπορική «διαφάνεια» που συνόδευσε και θα συνοδεύσει και στο μέλλον την καθιέρωση του ενιαίου νομίσματος (μιας και τώρα το προϊόν θα πωλείται σ' όλες τις Ευρωπαϊκές Χώρες σε τιμή εκφρασμένη σε κοινό νόμισμα) θα δημιουργήσει ευκαιρίες περαιτέρω ανάπτυξης της ελληνικής εμπορικής δραστηριότητας, αφού το χαμηλότερο λειτουργικό κόστος στην Ελλάδα και πιθανώς και τα χαμηλότερα περιθώρια κέρδους θα επιτρέψουν τη διαμόρφωση τιμών καταναλωτή σε ανταγωνιστικά επίπεδα. Δεν απίθανο λοιπόν στο μέλλον να παρατηρηθεί το φαινόμενο ευρωπαίοι τουρίστες να συνδυάζουν τις διακοπές τους στην Ελλάδα με την αγορά καταναλωτικών αγαθών διαρκείας, μιας και οι τιμές των αγαθών αυτών θα είναι χαμηλότερες από τις χαμηλότερες της Ευρώπης. Επιπλέον η εμπορική «διαφάνεια» που αναφέρθηκε προηγουμένως, πιθανόν να αναχαιτίσει τις κερδοσκοπικές τάσεις που κατά καιρούς παρατηρούνται σε ορισμένα προϊόντα.

Το σημαντικότερο όμως όφελος θα προκύψει από τη δυνατότητα που έχει η χώρα (οπλισμένη με σταθερό και διεθνώς αποδεκτό νόμισμα σε συνδυασμό με τις ήδη υπάρχουσες πολιτικές προσβάσεις) να διαδραματίσει το ρόλο του περιφερειακού οικονομικού κέντρου της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. ⁽¹²⁾

4.4 ΤΟ ΕΥΡΩ ΘΑ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΗΣΕΙ ΣΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΟ ΔΟΛΑΡΙΟ

Φιλόδοξες απόψεις ακολούθησαν την είσοδο του ενιαίου νομίσματος στην αγορά και ακόμη πιο φιλόδοξες σχετικά με τη μελλοντική πορεία του ευρωπαϊκού νομίσματος έναντι του δολαρίου.

Η πολεμική εμπλοκή των ΗΠΑ με το Ιράκ δυσχέρανε την ενίσχυση των ρυθμών ανάπτυξης της αμερικανικής και κατά συνέπεια της παγκόσμιας οικονομίας. Οι κεντρικές τράπεζες των ΗΠΑ και της Ευρώπης προσπαθούν μέσω της νομισματικής πολιτικής τους να τονώσουν την ψυχολογία των επενδυτών, παράλληλα δε, να μειώσουν και το κόστος δανεισμού των επιχειρήσεων και να τις ωθήσουν σε νέα επενδυτικά προγράμματα. Αν η οικονομική κατάσταση στις ΗΠΑ και στην ευρωζώνη συνεχίζει να παρουσιάζει σημάδια στασιμότητας, οι κεντρικές τράπεζες πιθανόν να προχωρήσουν σε νέα μείωση επιτοκίων. Θεωρείται επίσης βέβαιο πως στις ΗΠΑ η κεντρική διοίκηση θα προσπαθήσει να πυροδοτήσει την οικονομική ανάπτυξη όχι μόνο μέσω της επιτοκιακής πολιτικής αλλά και μέσω φορολογικών αλλαγών.

Αναλυτές θεωρούν ότι ένας παράγοντας που στηρίζει αθέατα το δολάριο και συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό στην απόφυση απότομης εξασθένησής του παρά τα αρνητικά στοιχεία που έχουν δημοσιευθεί για την αμερικανική οικονομία, είναι οι επενδύσεις που πραγματοποιούνται στην Κίνα. Οι εν λόγω επενδύσεις στο σύνολο τους πραγματοποιούνται σε δολάρια με αποτέλεσμα να αυξάνεται η ζήτηση για το αμερικανικό νόμισμα.

Το ερώτημα είναι βέβαια, αν το δολάριο μπορεί να παραμείνει στα τρέχοντα επίπεδα έναντι των κυριότερων νομισμάτων και κυρίως έναντι των κυριότερων νομισμάτων και κυρίως έναντι του ευρώ, καθώς το διευρυνόμενο έλλειμμα του

ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών στις ΗΠΑ απαιτεί συγκέντρωση αρκετών δολαρίων ημερησίως, της τάξεως των 1,4 δις δολαρίων. Παρά την έντονη φημολογία ότι ο νέος υπουργός Οικονομικών των ΗΠΑ δεν θα αποδεχθεί την πολιτική του «ισχυρού δολαρίου», εκτιμάται ότι σε καμία περίπτωση δεν αναμένεται αμερικανός κυβερνητικός αξιωματούχος να δημοσιοποιεί την εγκατάλειψή της. Θεωρείται πιθανότερο σενάριο η άτυπη διολίσθηση του αμερικανικού νομίσματος σε συνάρτηση με τον ρυθμό μεγέθυνσης της αμερικανικής οικονομίας. Αν η αμερικανική οικονομία κατορθώσει να επωφεληθεί σε σύντομο χρονικό διάστημα από τα χαμηλά επιτόκια, το δολάριο δεν θα υποστεί σοβαρές απώλειες, καθώς η βελτίωση των οικονομικών δεικτών θα συνοδευτεί και με χρηματιστηριακές εισροές, με αποτέλεσμα να αυξηθεί η ζήτηση του αμερικανικού νομίσματος.

Η διατήρηση του ευρώ σε επίπεδα του 0,985 δολαρίων τους τελευταίους μήνες του 2002 και άνω του ενός δολαρίου, αρχές του 2003, θεωρείται ότι σχετίζεται με την ενίσχυση της εμπιστοσύνης των επενδυτών στο ευρωπαϊκό νόμισμα, ιδιαίτερα μετά τις δυσμενείς ενδείξεις για την αμερικανική οικονομία. Ωστόσο, επισημαίνουν ότι περιοριστικοί παράγοντες για την ταχύτερη ενίσχυση του ευρωπαϊκού νομίσματος αποτελούν τα διαρθρωτικά και δημοσιονομικά προβλήματα των χωρών της ευρωζώνης. Η ΕΚΤ, εμφανίζεται αρκετά ανεκτική στην πρόσφατη άνοδο του ευρώ, καθώς ένα ισχυρό ευρώ συμβάλλει σε περιορισμό των πληθωριστικών πιέσεων ιδίως σε περίοδο που χαρακτηρίζεται από αρκετά χαμηλά επιτόκια. Επίσης, πολύ πιθανό αποτελεί το σενάριο ενίσχυση του ευρώ μέσα στο 2003, ιδίως μετά τις πολεμικές επιχειρήσεις των ΗΠΑ στο Ιράκ.

Υπό το πρίσμα των παραπάνω εκτιμήσεων, προκύπτει ότι το ευρωπαϊκό νόμισμα το 2003 δύσκολα θα ξεπεράσει τα υψηλά επίπεδα έναντι του δολαρίου. Από πλευράς τεχνικής αναλύσεως, άλλωστε, ανοδική τάση του ευρώ από τα τρέχοντα επίπεδα θεωρείται δικαιολογημένη. ⁽¹³⁾

4.5 ΜΙΑ ΝΕΑ, ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Η νέα Ευρώπη των 25 γεννήθηκε στη Στοά του Αττάλου εκεί όπου πριν 2.500 χρόνια ήταν το σημείο συνάντησης διαφορετικών φυλών και πολιτισμών. Μετά από 53 χρόνια και την δημιουργία της πρώτης ευρωπαϊκής κοινότητας(ΕΚΑΧ) η σημερινή Ε.Ε προχώρησε στη μεγαλύτερη διεύρυνση της, μέχρι τώρα, ιστορίας της. Η Κύπρος, η Τσεχία, η Εσθονία, η Ουγγαρία, η Λετονία, η Λιθουανία, η Μάλτα, η Πολωνία, η Σλοβακία και η Σλοβενία είναι οι νέες ευρωπαϊκές χώρες που μετέχουν πλέον ισότιμα στο ευρωπαϊκό όραμα.

Με την Πράξη Προσχώρησης που υπογράφηκε στις 16 Απριλίου στην Αθήνα, πραγματοποιείται το πιο φιλόδοξο στάδιο διεύρυνσης που έχει πραγματοποιηθεί μέχρι σήμερα στην Ε.Ε. . Προστίθενται στους κόλπους της 10 ακόμη μέλη και θα είναι μια ακόμη ενίσχυση της προσπάθειας για διασφάλιση της ειρήνης στην περιοχή της Μεσογείου και πέραν του πάλαι ποτέ Σιδηρού Παραπετάσματος. Επιπλέον, η διεύρυνση θα μεγεθύνει την ενιαία αγορά κατά 40%.

Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτίθεται να προτείνει στις γειτονικές χώρες την παροχή δυνατότητας συμμετοχής στην εσωτερική αγορά, ανάλογα με τα βήματα προόδου που θα πραγματοποιήσουν στο επίπεδο των

μεταρρυθμίσεων. Επίσης θα προτείνει μία μεγαλύτερη απελευθέρωση στην κυκλοφορία των προσώπων, των υπηρεσιών, των εμπορευμάτων και των κεφαλαίων.

Σε εκκρεμότητα παραμένουν οι εντάξεις της Βουλγαρίας, Ρουμανίας και Τουρκίας. Στην περίπτωση της Τουρκίας, η οποία είναι συνδεδεμένο μέλος από το 1963, εκκρεμεί το θέμα της ημερομηνίας για την έναρξη των διαπραγματεύσεων ένταξης. Η Τουρκία ισχυρίζεται ότι έχει προωθήσει μεταρρυθμίσεις που θα της επιτρέψουν να ξεκινήσει διαπραγματεύσεις, όμως υπάρχουν ακόμη εκκρεμότητες για τα θέματα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την οικονομική της κατάσταση και το ρόλο του στρατιωτικού κατεστημένου της χώρας.

Υπενθυμίζεται ότι τα βασικά κριτήρια για την ένταξη στους κόλπους της Ε.Ε. είναι οι δημοκρατικές εγγυήσεις, ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, το κράτος δικαίου και η οικονομία της αγοράς. Επιπλέον, η αποδοχή των στόχων της πολιτικής, οικονομικής και νομισματικής ένωσης.

Εξαιρετικά ευαίσθητο θέμα παραμένει επίσης η πορεία της Κυπριακής Δημοκρατίας μετά την ένταξη της στην Ε.Ε.. Ένα άλλο ζήτημα επίσης, που έχει ήδη επιλυθεί, αφορά στο Καλίνινγκραντ, μια λωρίδα ρωσικού εδάφους μεταξύ Πολωνίας και Λιθουανίας. Η Ρωσία είχε εκφράσει ανησυχίες ότι δεν θα επιτρέπεται η ελεύθερη μετακίνηση των πολιτών της από και προς τη συγκεκριμένη περιοχή. Για το λόγο αυτό, η Πολωνία και η Λιθουανία θα προμηθεύσουν τους κατοίκους του Καλίνινγκραντ με έγγραφα που θα τους επιτρέπουν την ελεύθερη μετακίνηση. Σε κάθε περίπτωση πάντως, η διεύρυνση

μεταφέρει τα ευρωπαϊκά σύνορα ως τη Ρωσία και - μέσω της Κύπρου - στη Μέση Ανατολή. Πιθανόν αυτό να σημάνει αλλαγές και στην αντίληψη για τον γεωπολιτικό ρόλο της ΕΕ.

Σημείο τριβής αποτελεί το κόστος της διεύρυνσης, το οποίο είναι δύσκολο να υπολογιστεί. Ωστόσο, τα μη οικονομικά οφέλη - πολιτική και οικονομική σταθερότητα, ασφάλεια κλπ. - ξεπερνούν το όποιο οικονομικό κόστος. Κάποια μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου εκτιμούν ότι το κόστος υπερβαίνει τα 100 δισ. ευρώ. Το ποσόν αυτό όμως είναι μόνον ένα μικρό κλάσμα του κόστους της γερμανικής επανένωσης.

Επιφυλάξεις υπήρξαν και σε εθνικό επίπεδο. Για παράδειγμα, πολλές επιχειρήσεις στην Πολωνία ανησυχούν για τους όρους με τους οποίους θα κληθούν να ανταγωνιστούν τις επιχειρήσεις άλλων χωρών. Την ίδια στιγμή, εκφράζονται ανησυχίες στα σημερινά κράτη μέλη, πως το χαμηλό κόστος εργασίας στις υπό ένταξη χώρες θα περιορίσει την κερδοφορία πολλών επιχειρήσεων. Τα νέα μέλη θα λάβουν χρηματοδότηση από τα περιφερειακά ταμεία, όμως αυτό θα συμβεί με κόστος για χώρες όπως η Ελλάδα, η Πορτογαλία, η Ισπανία και η Ιρλανδία.

Στόχος της ελληνικής προεδρίας είναι να υιοθετηθεί στη σύνοδο των υπουργών Γεωργίας, που θα πραγματοποιηθεί τον επόμενο μήνα στην Κέρκυρα, πρόταση για την διοχέτευση πόρων στις προς ένταξη χώρες από τα κονδύλια που αφορούν ενισχύσεις σε μεγάλους παραγωγούς προκειμένου να μην θιγούν οι μεσαίοι και φτωχοί αγρότες. Το ύψος των περικοπών και πόρων προς τις προς ένταξη χώρες, θα καθοριστεί στην Κέρκυρα, όπου θα κυριαρχήσει η συζήτηση

για την αναθεώρηση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής και η προσαρμογή της στα νέα δεδομένα. Σημειώνεται ότι οι μεσογειακές χώρες μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα, δεν συμφωνούν με την πρόταση της Κομισιόν για αποσύνδεση των ενισχύσεων από την παραγωγή και επιδιώκουν την εξεύρεση συμβιβαστικής φόρμουλας.

Σε θεσμικό επίπεδο, η διεύρυνση επιβάλλει ένα νέο σύνταγμα για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Χαρακτηριστικό είναι πως μόνον η Επιτροπή θα προσλάβει 4.000 νέους υπαλλήλους. Σίγουρα απαιτούνται μεταρρυθμίσεις για την αποφυγή μιας κατάστασης που θα περιγράφεται από την αδυναμία λήψης αποφάσεων. Αν σήμερα με 15 μέλη, απαιτούνται για κάποια ζητήματα πολυήμερες διαβουλεύσεις για την προστασία εθνικών συμφερόντων, η διαδικασία αυτή θα είναι πολύ πιο σύνθετη με 25 κράτη μέλη.

4.6 ΤΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΑΠΟ ΤΑ ΝΕΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ Ε.Ε.

Συγκριτικοί δείκτες αξιολόγησης των επιδόσεων των χωρών της διεύρυνσης σε σχέση με την Ελλάδα δείχνουν ότι είμαστε λιγότερο ανταγωνιστικοί από τα περισσότερα νέα μέλη. Τα βλέμματα έχουν στραφεί στην απώλεια πόρων που θα υποστούμε, καθώς τα νέα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης θα στραφούν στη χρηματοδότηση των νέων μελών με σκοπό την σύγκλιση τους με την Ένωση. Εξίσου σημαντικό πρόβλημα, όμως είναι και ο βαθμός ανταγωνισμού που δημιουργούν τα νέα μέλη για την Ελλάδα. Οι περισσότερες χώρες πληρούν τα

κριτήρια ένταξης επειδή ξεπερνούν την επίδοση της χειρότερης χώρας, που είναι σχεδόν πάντα η Ελλάδα.

Με βάση πρόσφατη μελέτη των Foders, Schweickert (του Kiel Institute) και του Piazolo (του FERI), ως προς τον βαθμό προετοιμασίας των χωρών που ήταν υποψήφιες για ένταξη στην Ε.Ε., οι τρεις ερευνητές δημιούργησαν τρία μέτρα σύγκρισης :

- (1) Το πρώτο κριτήριο ήταν η σύγκριση των επιδόσεων των νέων μελών με τις επιδόσεις των τεσσάρων κρατών – μελών της ΕΕ με το χαμηλότερο κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) : Ελλάδα, Ιρλανδία, Ισπανία, Πορτογαλία. Αν οι υποψήφιες χώρες είχαν καλύτερη επίδοση από τον μέσο όρο των επιδόσεων των τεσσάρων αυτών κρατών, τότε θα μπορούσε να θεωρηθεί πως ικανοποιούσαν το ισχυρό κριτήριο ικανότητας ένταξης.
- (2) Το δεύτερο κριτήριο ήταν η ανάλογη σύγκριση με τον μέσο όρο των επιδόσεων των ίδιων αυτών τεσσάρων μελών πριν την υπογραφή της Συνθήκης του Μάαστριχ. Αν οι επιδόσεις των υποψηφίων ήταν καλύτερες τότε, μπορούσε να θεωρηθεί πως ικανοποιούσαν το μετριοπαθές κριτήριο ικανότητας ένταξης και,
- (3) Το τρίτο μέτρο ήταν η σύγκριση με τις επιδόσεις του χειρότερου κράτους – μέλους από τα τέσσερα. Και στο σημείο αυτό προκύπτει η πρώτη αναφορά για την Ελλάδα. Η χώρα μας είναι κατά κανόνα, δηλαδή σχεδόν πάντα, το μέλος με την χειρότερη επίδοση.

Αλλά τα προβλήματα μόλις αρχίζουν. Ο βαθμός προετοιμασίας για την ένταξη εκτιμάται με αναφορά σε σειρά κριτηρίων τα οποία συνοψίζονται ως εξής :

- (1) Κριτήριο ελευθερίας της αγοράς, όπου χρησιμοποιείται ο δείκτης που κατασκευάζει για 161 κράτη το Heritage Foundation, ο οποίος περιλαμβάνει την πολιτική εμπορίου, τα δημοσιονομικά βάρη, τη νομισματική πολιτική, τον κρατικό παρεμβατισμό, τις ροές κεφαλαίου, το τραπεζικό και χρηματοπιστωτικό σύστημα, τις αμοιβές, τις τιμές, τα δικαιώματα κτήσης περιουσίας, τους νόμους και κανονισμούς και την παραοικονομία.
- (2) Μακροοικονομική σταθερότητα και βαθμός ανάπτυξης των κεφαλαιαγορών. Η γενική αυτή κατηγορία μετρά τη σταθερότητα των τιμών και της συναλλαγματικής ισοτιμίας, την ποιότητα των δημοσίων οικονομικών με αναφορά στο τρέχον έλλειμμα και το δημόσιο χρέος, τις εξωτερικές συναλλαγές με αναφορά στα συναλλαγματικά αποθέματα και το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών, και τέλος την ωριμότητα – ανάπτυξη των κεφαλαιαγορών με αναφορά στα επιτόκια, στην πιστοληπτική ταξινόμηση της χώρας, στην αύξηση των πιστώσεων και στην κεφαλαιοποίηση του χρηματιστηρίου.
- (3) Εξωτερικό εμπόριο, που κατ' εξοχήν δείχνει τον βαθμό στον οποίο μία χώρα μπορεί να αντιμετωπίσει την ανταγωνιστική πίεση και τις δυνάμεις της αγοράς σε μια διευρυμένη ΕΕ. Οι επιμέρους αναφορές είναι στην ενσωμάτωση – ολοκλήρωση στο ευρωπαϊκό σύστημα εμπορίου, στον βαθμό που η οικονομία είναι «ανοιχτή», στη δομή του εμπορίου και σε ένα

σύνολο που μετρά την ποιότητα των ανθρωπίνων πόρων, τους φυσικούς πόρους και την υποδομή.

Η τελική ταξινόμηση των υποψηφίων κρατών γίνεται με βάση ειδικό σύνθετο δείκτη που κατασκευάζει το Ινστιτούτο του Κιέλου.

Η ταξινόμηση με βάση τον δείκτη «οικονομικής ελευθερίας» του Heritage Foundation τοποθετεί την Ελλάδα στην 11^η θέση σε σύνολο 16 χωρών. Λιγότερο ελεύθερες οικονομίες έχουν – με τη σειρά αναφοράς – η Πολωνία, Μάλτα, Σλοβακία, Σλοβενία, Βουλγαρία και Ρουμανία. Ο μέσος όρος της ομάδας των τεσσάρων είναι 2,26 και η Ελλάδα βρίσκεται στο 2,70 στα ίδια επίπεδα με την Πολωνία (2,75) και τη Ρουμανία (3,65).

Πρώτο βασικό συμπέρασμα : «Ας μη μιλάμε για ελεύθερη οικονομία» στην Ελλάδα όταν είμαστε στα ίδια επίπεδα «ελευθερίας» με την Πολωνία, που στράφηκε προς την ελεύθερη αγορά μόλις πριν από 10 χρόνια, επιβαρημένη με 50 χρόνια κεντρικού προγραμματισμού. Στην ταξινόμηση των 16 κρατών με βάση την μακροοικονομική εικόνα και με μέτρο σύγκρισης τις επιδόσεις της ομάδας των τεσσάρων το 2000, η χώρα μας παρουσιάζει τις εξής «εκπληκτικές» επιδόσεις :

- (1) Βρίσκεται στην 5^η θέση με βάση το κριτήριο της σταθερότητας των τιμών και της συναλλαγματικής ισοτιμίας.
- (2) Στην 15^η θέση ως προς την ποιότητα των δημοσίων οικονομικών, την εξωτερική ισορροπία (έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών και συναλλαγματικά αποθέματα) και τη συνολική μακροοικονομική σταθερότητα καθορίζεται από τρία κριτήρια : της σταθερότητας των τιμών, της ποιότητας των δημοσίων

οικονομικών και της ικανότητας να μην αποτελεί ο εξωτερικός τομέας περιοριστικό παράγοντα της ανάπτυξης.

- (3) Στην 6^η θέση ως προς την ανάπτυξη και ωριμότητα των κεφαλαιαγορών.
- (4) Στην 15^η θέση ως προς τη γενική ικανότητα σύγκλισης – που περιλαμβάνει και τη μακροοικονομική σταθερότητα και την ανάπτυξη της κεφαλαιαγοράς.
- (5) Στη 12^η θέση ως προς την εκπλήρωση των πέντε κριτηρίων της Συνθήκης του Μάαστριχ.

Αν η ταξινόμηση γίνει με βάση τις επιδόσεις της ομάδας των τεσσάρων το 1991, τότε η εικόνα της Ελλάδας είναι ακόμη χειρότερη, καθώς βρίσκεται :

- (1) Στην 14^η θέση ως προς την ανάπτυξη – ωριμότητα της κεφαλαιαγοράς.
- (2) Στην 15^η θέση ως προς τη σταθερότητα των τιμών, τη γενική ικανότητα σύγκλισης και την εκπλήρωση των κριτηρίων του Μάαστριχ.
- (3) Στη 16^η θέση ως προς τα δημόσια οικονομικά, την εξωτερική ισορροπία και τη μακροοικονομική σταθερότητα συνολικά.

Στον ενδοκοινοτικό εμπόριο, η Ελλάδα υστερεί σημαντικά. Με βάση σειρά παραγόντων, το 2000 το 67% των ελληνικών εξαγωγών θα έπρεπε να κατευθύνεται στα υπόλοιπα κράτη – μέλη, αλλά στην πράξη αγγίξαμε ποσοστό μόνο 51,7%. Ομοίως, η απορρόφηση εισαγωγών από την ΕΕ δεν θα έπρεπε να ξεπερνά το 57,3% και είχε αγγίξει ποσοστό 63,7%. Με βάση την απόκλιση από τον μέσο όρο η Ελλάδα βρίσκεται :

- (1) Στην 14^η θέση ως προς τη δομή του εμπορίου.
- (2) Στη 15^η θέση ως προς την ενσωμάτωση στο ευρωπαϊκό σύστημα εμπορίου, και

(3) Στη 16^η θέση ως προς το πόσο ανοιχτή είναι στη διεθνή οικονομία.

Τέλος, με αναφορά στον σύνθετο δείκτη που μετρά την ποιότητα των ανθρωπίνων πόρων, την υποδομή και τους φυσικούς πόρους, η Ελλάδα βρίσκεται στη 10^η θέση. Αν οι χώρες καταταγούν με βάση τρεις σύνθετους δείκτες – θεσμών, μακροοικονομικής πολιτικής και εμπορίου – και αν προστεθεί η κατάταξη με βάση τον σύνθετο δείκτη ανταγωνιστικότητας του Kiel Institute, τότε η εικόνα της Ελλάδας είναι η ακόλουθη :

- (1) 10^η θέση με αναφορά στους θεσμούς και στην εμπορική πολιτική
- (2) 16^η θέση με αναφορά στη μακροοικονομική πολιτική
- (3) 13^η θέση με βάση το άθροισμα των τριών δεικτών, καθώς και τον δείκτη του Κιέλου.

Ειδικότερα, στο άθροισμα των τριών σύνθετων δεικτών, η Ιρλανδία καταλαμβάνει την 1^η θέση με δείκτη 3 και η Ελλάδα βρίσκεται στη 13^η θέση με δείκτη 37. Μόνο η Λετονία, η Βουλγαρία και η Ρουμανία βρίσκονται σε χειρότερη θέση από την Ελλάδα.

Η έρευνα των F.Folders, R. Schweickert και D. Piazzolo δεν καταλήγει στα ίδια συμπεράσματα με την Επιτροπή, καθώς υποστηρίζει ότι:

Με βάση το δείκτη του Κιέλου, μόνο η Τσεχία ικανοποιεί το ισχυρό κριτήριο ένταξης, ενώ η Λετονία, Βουλγαρία και Ρουμανία δεν ικανοποιούν κανένα κριτήριο ένταξης. Οι υπόλοιπες χώρες εντάσσονται μόνο επειδή ξεπερνούν την επίδοση της χειρότερης χώρας από την ομάδα σύγκλισης – και αυτή είναι σχεδόν πάντα η Ελλάδα.

Με βάση τα κριτήρια της Επιτροπής για το 2000, η Κύπρος και η Μάλτα ικανοποιούν το ισχυρό κριτήριο ένταξης, ενώ οι Τσεχία, Εσθονία, Σλοβενία,

Ουγγαρία και Πολωνία ικανοποιούν τα ελάχιστα κριτήρια της Κοπεγχάγης και μόνο η Βουλγαρία και η Ρουμανία δεν ικανοποιούν κανένα κριτήριο ένταξης. Η εικόνα, για την Επιτροπή, αλλάζει το 2001, οπότε η Κύπρος και η Μάλτα παραμένουν στην 1^η θέση, η Βουλγαρία και η Ρουμανία εξακολουθούν να είναι «εκτός» και όλες οι άλλες δικαιολογούν την ένταξή τους.

Η ένταξη τελικά έχει γίνει και η Ελλάδα – παρά τα χρόνια που είχε στη διάθεση της για να προσαρμοσθεί, εκσυγχρονισθεί και αναπτυχθεί ανταγωνιστικά – θα αντιμετωπίσει αυξημένο και επιτυχημένο ανταγωνισμό από όλες τις χώρες πλην της Λετονίας.

Οι Λιθουανία, Πολωνία και Σλοβακία βρίσκονται πολύ κοντά μας και ίσως καταφέρουμε να σταθούμε απέναντί τους. Αλλά για τον ανταγωνισμό από την Τσεχία, την Ουγγαρία, τη Σλοβενία, τη Μάλτα, την Εσθονία και την Κύπρο καλύτερα ας μην κάνουμε λόγο. ⁽¹⁴⁾

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- (1) Το ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ (17-12-1995) : «Το όραμα της μεγάλης Ενωμένης Ευρώπης» σελ.3
- (2) ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ : «Το Ευρώ κι εμείς – 101 ερωτήσεις και 101 απαντήσεις» Εκδ. Σάκκουλα, Νοέμβριος 2000, σελ. 14

- (3) Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος «ΕΝΑ ΝΟΜΙΣΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ : ΕΥΡΩ» σελ. 47 - 50
- (4) ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ : «ΕΥΡΩ: ΜΥΘΟΣ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ», Οκτώβριος 1997, Ελληνική Ελεγκτική Ανώνυμη Εταιρεία Ορκωτών Ελεγκτών (Χρ. Παναγιωτίδης, Π. Ευθυμιάδης, Ιωαν. Τέντες) σελ. 9-12
- (5) Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος ό.π. σελ. 47 - 51
- (6) Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος ό.π. σελ. 52 - 56
- (7) Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος ό.π. σελ. 57 - 59
- (8) ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ, ό.π. σελ. 14- 17
- (9) Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος ό.π. σελ. 59 - 64
- (10) Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος ό.π. σελ 65 - 70
- (11) Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος ό.π. σελ. 70 - 72
- (12) ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ, ό.π. σελ. 25 – 27
- (13) ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ, 23 Ιανουαρίου 2003, «Το 2003 – χρονιά ανόδου του ευρώ έναντι του δολαρίου», σελ 63.
- (14) ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ, 18 –01 – 2003 :Επικαιρότητα «Βαθαίνει το έλλειμμα ανταγωνιστικότητας» του Αντ. Κεφαλά, σελ. 16 – 18.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Αγαλλοπούλου Πην. «ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΕΟΚ» Εκδόσεις Σάκκουλα 1989

Αλογοσκούφης Γ. και Λαζαρέτου Σ., «Η ΔΡΑΧΜΗ: ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΑ ΚΑΘΕΣΤΩΤΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΣΤΗ ΝΕΩΤΕΡΗ ΕΛΛΑΔΑ» εκδ. Αθηναϊκή Οικονομική, 1997.

Alpha Τράπεζα Πίστewς «Η ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩ –EURO».Αθήνα, Φεβρουάριος 1997.

Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος. «ΕΥΡΩ : ΕΝΑ ΝΟΜΙΣΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ», Φίλ.Δ. Σαχινίδης, Γκίκας Α. Χαρδουβέλης

Ένωση Ελληνικών Τραπεζών. ΤΟ ΕΥΡΩ ΚΑΙ ΕΜΕΙΣ. 101 ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ – 101 ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ. ΟΔΗΓΟΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΕΣ» Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, Νοέμβριος 2000.

Ένωση Ελληνικών Τραπεζών. «ΕΥΡΩ: ΟΙ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΤΟΜΕΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΝΕ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩ». Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, Μάρτιος 1998

Ένωση Ελληνικών Τραπεζών. «€ Ένα νόμισμα για την Ευρώπη» Εκδ. Καλειδοσκόπιο.

Ευρωπαϊκό Κέντρο Πληροφοριών του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Αθηνών. «ΑΠΟ ΤΗ ΔΡΑΧΜΗ ΣΤΟ ΕΥΡΩ: ΠΩΣ ΝΑ ΠΕΤΥΧΕΤΕ ΤΗΝ ΟΜΑΛΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ. ΠΡΑΚΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ».

Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (Ε.Κ.Τ.) : «ΕΥΡΩ. ΤΟ ΔΙΚΟ ΜΑΣ ΝΟΜΙΣΜΑ», Φραγκφούρτη, Ιούλιος 2001.

Ιονική Τράπεζα: «ΕΥΡΩ: ΜΥΘΟΣ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ».Οκτώβριος 1997. Ελληνική Ελεγκτική Ανώνυμη Εταιρεία Ορκωτών Ελεγκτών. (Χ. Παναγιωτίδης, Π. Ευθυμιάδης, Ιωαν. Τέντες)

Κανελλόπουλος Παν. «ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ» Εκδόσεις Σάκκουλα, 1993

Κανελλόπουλος Παν. «ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ. – Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ». Εκδ. ΑΝΤ. Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Αθήνα – Κομοτηνή 1999.

Καρατζάς Θεοδ. «ΣΤΟ ΚΑΤΩΦΛΙ ΤΟΥ ΕΥΡΩ» Δ.Ε.Ε.Τ. Α' Τριμ. 1998.

Κολώνας Χρ., «ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΥΡΩ», Ανάπτυξη, Οκτώβριος 2001.

Μούσης Νίκ., «ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ. Θεσμοί και πολιτικές». Δεύτερη αναθεωρημένη έκδοση. Εκδ.ΠΑΠΑΖΗΣΗ, Αθήνα 1993

Μπρεγιάννη Κ., «Η ΝΕΟΤΕΡΗ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΟ ΝΟΜΙΣΜΑ ΤΗΣ» Δ.Ε.Ε.Τ., Δ' Τριμ. 2001

Νικολαΐδης Ιωαν. , «ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΟΝΕ-ΕΥΡΩ» Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 2001

Πανάγος Β. «ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ, Θεωρία και Πολιτική της Οικονομικής και Νομισματικής Ολοκλήρωσης της Ευρώπης.» Εκδόσεις ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ, Θεσσαλονίκη 1987.

Παπαδήμου Λ. «ΤΟ ΕΥΡΩ, Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ» Δ.Ε.Ε.Τ., Α' τριμ. 2001.

Pascal Fontaine, «ΔΕΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ.» Ευρωπαϊκά Κείμενα, Περιοδική έκδοση 1995.

Περράκης Στ. «Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΜΕΤΑ ΤΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΟΥ 1996 : ΘΕΣΗ ΚΑΙ ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΜΕΣΑΙΩΝ ΚΑΙ ΜΙΚΡΩΝ ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΑ ΚΡΑΤΩΝ- ΜΕΛΩΝ» 1996

Σαχινίδης Φ., «ΑΠΟ ΤΗ ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ:ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ, ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ» ΔΕΕΤ, Μάρτιος 2000.

Χαλικιάς Δημ. «ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ»,
Επίκαιρα Θέματα Νο.11 ΙΟΒΕ 1996

Χαρδουβέλης Γκ. «ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΣΤΗ ΖΩΝΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩ. ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.» Επιμέλεια Α. Κιντής. Τομ. Α' Οικονομικό Παν/μιο Αθηνών, Gutenberg, Αθήνα 1997.

ΤΑΜΕΙΟ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΩΝ & ΔΑΝΕΙΩΝ : «ΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟ ΕΥΡΩ»

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ :

ΕΥΡΩΠΗ...ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ : «ΠΟΤΕ ΘΑ ΜΠΕΙ ΤΟ ΕΥΡΩ ΣΤΙΣ ΤΣΕΠΕΣ ΜΑΣ;» Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Βρυξέλλες – Λουξεμβούργο 1996

«ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ» (15-07-1995). Έκδοση της αντιπροσωπείας της επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στην Ελλάδα.

«Η ΕΥΡΩΠΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ», μέρος της σειράς «Ευρωπαϊκή Τεκμηρίωση» - Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Ε.Κ.Τ. (Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα) « Ευρώ το δικό μας νόμισμα» Ε.Κ.Τ. 2001

Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. 1992

Τραπεζική Ομοσπονδία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έρευνα για την Εισαγωγή του Ενιαίου Νομίσματος: Μία Πρώτη Συνδρομή της Τραπεζικής Ομοσπονδίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναφορικά με τα Πρακτικά Ζητήματα. 6 Μαρτίου 1995

ΞΕΝΗ

Alogoskoufis G., Portes P., Rey H., "THE EMERGENCE OF THE EURO AS AN INTERNATIONAL CURRENCY." Discussion Paper Seviés, No 1741, Centre for Economic Policy Research 1997.

Bergman M., Gerlach S., Jonung L., The rise and Fall of the Scandinavian Currency Union 1873-1920, European Economic Review, 1993,

Barber L., "STABILITY PACT RUNS INTO STIFF OPPOSITION." Financial Times, 28 March 1996.

Davies H. "EMU AND THE FINANCIAL MARKETS". Conference of FT. London, 20/21 November 1997

EUROPEAN COUNCIL: "The scenario for the changeover to the single currency", Annex 1, Madrid European Council, Presidency Conclusions, December 1995.

Flandreau M. ,On the Inflationary Bias of Common Currencies: The Latin Union Puzzle, European Economic Review, 1993

Craboyes R.F., The EMU: Forerunners and Durability, Federal Reserve Bank of Richmond Economic Review, 1990, p.p. 8-17.

Holtferich, C.L. "Did Monetary Unification Precede or Follow Political Unification of Germany in the 19th Century", European Economic Review.

EUROPEAN COMMISSION :

Committee for the study of the Economic and European Monetary Union:
"REPORT ON ECONOMIC AND MONETARY UNION IN THE EUROPEAN
COMMUNITY" (Delors Committee Report). Office for Official Publications of the
European Communities, Luxembourg 1989

"Economic Evaluation of the Internal Market", European Economy, Report and
Studies No 4, 1996

"Economic Policy in EMU: Part A, Rules and Adjustment ", Economic Papers
No 124, November 1997.

"Economic Policy in EMU: Part B, Specific Topics", Economic Papers No 124,
November 1997.

EUROPEAN MONETARY INSTITUTE: "The changeover to the single currency,
European Monetary Institute, Frankfurt am Main, November 1995.

Feldstein M. "THE POLITICAL ECONOMY OF THE EUROPEAN ECONOMIC
AND MONETARY UNION: Political Sources of an Economic Liability" Journal
of Economic Perspectives, No 4, 1997

Financial Times, "BROWN SAYS CLUB WOULD SPLIT E.U.", 2 December
1997

“PREPARATIONS FOR THE CHANGEOVER OF THE PUBLIC ADMINISTRATIONS TO THE EURO” Working Paper, December 1997.

“Report of the Expert Group on Banking Charges”, Brussels, November 1997.

“The Impact of the Introduction of the EURO on Capital Markets”, Euro Papers No3, July 1997

Wyplosz C. “EMU: WHY AND HOW IT MIGHT HAPPEN”, Journal of Economic Perspectives, No 4, (pp 3-22)

ΑΛΛΕΣ ΠΗΓΕΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

ACCOUNT, 13 – 19 ΦΕΒΡ. 1997. «Η αναγκαιότητα του ενιαίου νομίσματος»

Επιμέλεια: Χρίστος Χαραλαμπόπουλος, σελ. 52

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ . Μηνιαίο Οικονομικό Περιοδικό. Μαΐος 1997 –

Τεύχος 718. Άρθρο: Δημ. Πλακούτσης. «Εύρω – Ποιος θα πληρώσει το

λογαριασμό;» σελ. 26 – 29.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ, 25 ΙΟΥΛΙΟΥ 1996, «Ποιο είναι το μέλλον της

Ευρώπης» Συνέντευξη με τον πρωθυπουργό της Μεγάλης Βρετανίας Τζών

Μέιτσορ, σελ. 20.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ, 18 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2003 : Επικαιρότητα

«Βαθαίνει το έλλειμμα ανταγωνιστικότητας» του Αντ. Κεφαλά,

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ, 23 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2003 : «Το 2003 –χρονιά
ανόδου του Ευρώ έναντι του δολαρίου»

ΤΑ ΝΕΑ ΤΗΣ ΑΤΕ (Περιοδική Έκδοση της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος),
Σεπτέμβριος 2001, Τεύχος 6.

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ «Ε.Ε.»

Τεύχος 1 – ΜΑΙΟΣ 1997 – Κείμενο : Ν. Καραμπάσης. ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ του
Επιτρόπου Χρ. Παπουτσή. Σελ. 5-10.

Τεύχος 2 – Ιούλιος 1997 – Κείμενο Ν. Καραμπάσης. ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΑΜ –Κέρδη
και ζημίες από τη νέα Συνθήκη του Άμστερνταμ. Σελ. 4-6

Τεύχος 4 – Νοέμβριος – Δεκέμβριος 1997 : ΣΥΝΘΗΚΕΣ :Μετά το Μάαστριχτ, το
Άμστερνταμ. Σελ 20.

Τεύχος 5 – Ιανουάριος – Φεβρουάριος 1998 : Το Ευρώ θα αντικαταστήσει το
δολάριο μέσα σε μιας πενταετία, Συνέντευξη του Ίων Στεριώτη στον Θεοδ.
Φλώρο, σελ. 8-10

Τεύχος 6 – Μάρτιος – Απρίλιος 1998 – Κείμενο: Θ.Τσαρούχας. Η ώρα της
μεγάλης Κρίσης πλησιάζει...Σε μερικούς μήνες εμφανίζεται το ευρώ. Σελ. 34- 36.

Τεύχος 9 – Σεπτέμβριος – Οκτώβριος 1998. – Κείμενο Ν. Σαρρής : Η Ελλάδα στην πόρτα του μέλλοντος της Ευρώπης. Σελ. 9-11.

Τεύχος 10 – Νοέμβριος – Δεκέμβριος 1998 – Κείμενο Αριστ. Φούφας : Το Ευρώ στα χέρια μας... σελ. 48 -49

Τεύχος 11 – Ιανουάριος – Φεβρουάριος 1999. Κείμενο Θ. Τσαρούχας : Κατάργηση των ευρωπαϊκών νομισμάτων. Η αντίστροφη μέτρηση άρχισε. Σελ. 32 – 34.

Τεύχος 14 – Ιούλιος 1999. Κείμενο : Γ. Συριόπουλος. Αφιέρωμα στη πορεία της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης που ξεκίνησε το 1948 από τη Χάγη για να μεταβάλλει συντρίμμια και εχθρούς σε θεμέλια και αδέρφια. Σελ. 20-23.

Τεύχος 20 – Ιούλιος – Αύγουστος 2000. Κείμενο : Πην Αντωνοπούλου. Το μέλλον της Ελλάδας στη νέα Ευρώπη.σελ. 20

Τεύχος 24 – Μάρτιος – Απρίλιος 2001. ΕΥΡΩ : Απαντήσεις σε βασικά καθημερινά προβλήματα που θα μας απασχολήσουν όλους μετά την κατάργηση της δραχμής και την εισαγωγή του ενιαίου ευρωπαϊκού νομίσματος.

ΤΥΠΟΣ

ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ - Εφημερίδα, ειδική έκδοση Ιούνιος 1993, Εμμανουηλίδης Όμηρος. «Μία Ευρωπαϊκή Οικογένεια».

ΕΞΥΠΝΟ ΧΡΗΜΑ – Εφημερίδα, Μ. Πέμπτη 24, Κυριακή του Πάσχα 20
Απριλίου 1997, «Το ευρώ –χρήμα σας περιμένει» Επιμέλεια : Δημ.
Τριανταφυλλίδης.

ΕΠΕΝΔΥΤΗΣ (07-08-1995) : «Η Ελλάδα εκτός ΟΝΕ».

ΕΠΕΝΔΥΤΗΣ (25-11-1995) : «Η ώρα της Αλήθειας για την Ευρωπαϊκή
Οικονομία»

ΕΠΕΝΔΥΤΗΣ, 07/12/1995, Κανελλόπουλου Ανδρέα (Πρόεδρος Δ.Σ. του ΣΕΒ).
«Η Ελληνική Βιομηχανία εν' όψη της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης».

ΕΠΕΝΔΥΤΗΣ (24-12-1995) : «Ενέργειες που θα εξασφαλίσουν επιτυχή πορεία
της Ελλάδας»

«Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο», εφημερίδα Ιούνιος 1995.

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Τετάρτη 01-02-1995, «Η Τράπεζα της Αγγλίας αμφισβητεί το
Ενιαίο Νόμισμα για το 1997».

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Πέμπτη 17-08-1995, «Η άνοδος του δολαρίου, δημιουργεί
ανησυχίες».

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ (28-12-1995): Συνέντευξη του Roy Denman, επικεφαλής της
αντιπροσωπείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ουάσιγκτον.

ΚΕΡΔΟΣ, Τετάρτη 31-05-1995, Επικαιρότητα, «Οι αντιδράσεις της Μ. Βρετανίας για το ECU»

ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ (Πέμπτη 06-04-1995) : Άρθρο για την Ε.Ε.

ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ, άρθρο 20-09-1992

ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ, (24-09-1995): «Η ώρα της αλήθειας για την Ευρωπαϊκή Οικονομία»

ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ (08-10-1995): «Η πρόταση των Γερμανών για το Euro»

ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ (10-12-1995) : «Και το όνομα αυτού...EURO»

ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ (31-12-1995) : «Η Ελλάδα μπροστά στην ΟΝΕ. Τι μέτρα πρέπει να παρθούν για την ένταξή μας στην ΟΝΕ».

INTERNET

Ένωση Ελληνικών Τραπεζών (www.hba.gr)

Ευρωπαϊκή Ένωση – Ιστοχώρος Ευρώ (www.bankofgreece.gr)

Ευρωπαϊκή Επιτροπή – αντιπροσωπεία Ελλάδος (www.ee.gr)

Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (www.ecb.int)

Τράπεζα της Ελλάδος (www.mof-glk.gr) (www.gsisgov.gr)

Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας (www.euro-hellas.gr)

Μηχανή Αναζήτησης (www.flash.gr) - ΦΑΚΕΛΟΣ ΕΥΡΩ

Μηχανή Αναζήτησης (www.in.gr) - ΤΟ ΕΥΡΩ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ

EUROPA (http://europa.eu.int/index_el.htm)